

BESLUT OM BILDANDE AV KULTURRESERVATET KILSBERGSTORPET HYTTEBACKEN I ÖREBRO KOMMUN

BESLUT

Bildande av kulturresevat

Med stöd av 9 kap 4 § miljöbalken förklarar Örebro kommun fastigheten Bocksboda 1:8 i Örebro kommun som kulturresevat. Kulturresevatets avgränsning följer därmed gränsen för fastigheten Bocksboda 1:8.

Kulturresevatets namn ska vara Kilsbergstorpet Hyttebacken.

Beslutet riktar sig till fastighetsägaren och andra som har rättigheter inom resevatet och vars rättigheter att använda mark- och vatten inskränks. Beslutet påverkar också allmänhetens rätt att färdas och vistas i området och riktar sig därför även till besökare. Dessutom vänder sig beslutet till den myndighet som sköter och förvaltar resevatsområdet.

Syfte med kulturresevatet

Syftet med kulturresevatet är att bevara och vårda byggnader, ett värdefullt landskap och bebyggelselämningar i området, bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla natur- och kulturmiljöer, återställa eller nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter samt tillgodose behovet av områden för friluftslivet.

Resevatet syftar både till att bevara och visa upp en autentisk gårdsmiljö för ett småskaligt självhushåll i skogsbygden, samt att bevara och utveckla det biologiska kulturarv som skapats på platsen genom flerhundraårig obruten hävd. De skyddsvärda arter som förekommer i områdets slåtterängar, skogsmiljöer och andra ingående naturtyper ska genom skydd, fortsatt hävd och habitatförbättringar ges förutsättningar att finnas kvar i livskraftiga bestånd.

Syftet ska tillgodoses genom vård och underhåll av byggnader med traditionella metoder och material som upprätthåller deras karaktär och kulturhistoriska värden, samt vård av fornlämningar. Som en restaureringsåtgärd kan tidigare strukturer i trädgården återskapas.

Huvudsaklig förvaltningsinriktning av markerna ska vara slåtter, vilket bidrar till att gynnsam bevarandestatus uppnås på biogeografisk nivå för den i Natura2000-området utpekade naturmiljön Slåtterängar i låglandet (6510). Områdets slåtterängar ska hävdas genom årligt återkommande slåtter och uppsamling av höet, samt om möjligt efterbete. Störningar i markskiktet kan göras om det främjar skyddsvärda arter. Detta för att efterlikna effekterna av det växelvisa åkerbruk som tidigare utförts på markerna. Stenmurar och odlingsrösen ska hållas öppna genom röjning. Brynmiljöerna runt och mellan ängsyrtorna samt träd- och buskskiktet längs stranden till Bocksbosjön, ska hållas glesa genom röjning och borttagning av enstaka träd, samt röjning av sly och ljung. Skogsområdet i nordöst ska till övervägande del

lämnas för fri utveckling, men viss plockhuggning kan ske för att efterlikna tidigare nyttjande av skogen eller för att gynna skyddsvärda arter. Bete av skog och brynmiljöer är önskvärt, då markerna tidigare tidvis har betats.

Inom ramen för bevarandet av områdets kultur- och naturmiljöer samt dess biologiska mångfald kan åtgärder vidtas som lyfter områdets pedagogiska värden. Det kan till exempel handla om att synliggöra och informera om gårdsmiljö och dess byggnader och kulturlämningar samt genomföra åtgärder som ökar reservatets tillgänglighet.

För att syftet ska kunna nås ska området undantas från all form av exploatering, vattenbruk samt rationellt jord- och skogsbruk.

Föreskrifter för kulturresevatet

För att uppnå och tillgodose syftet med kulturresevatet beslutar Örebro kommun med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken om nedan angivna föreskrifter.

A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § andra stycket miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden.

Utöver vad som annars gäller är det förbjudet att:

1. utföra avverkning, röjning eller annan skoglig åtgärd, samt föra bort eller upparbeta döda träd eller delar av träd,
2. så eller plantera träd, buskar eller andra växter,
3. spränga, schakta, gräva, borra, bedriva täkt i någon form, utfylla eller anordna upplag.
4. dika, dikesrensa, kulvertera dike, dämma, avleda vatten eller utföra annan åtgärd som påverkar områdets naturgivna hydrologiska förhållanden,
5. anlägga ny väg, stig, led eller uppställningsplats för fordon eller båtar,
6. uppföra ny byggnad eller annan anläggning,
7. utöka befintlig byggnad eller anläggning,
8. riva befintlig byggnad,
9. försumma byggnaders underhåll så att de förfaller,
10. underhålla och ändra byggnader på ett sätt som negativt påverkar det kulturhistoriska värdet,
11. uppföra mast eller vindkraftverk,
12. dra fram ny mark- eller luftledning,
13. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel eller gödselmedel,
14. framföra motordrivet fordon annat än på befintlig bilväg,
15. plantera in eller sätta ut växter, djur eller andra organismer,
16. uppföra jaktorn, röja siktgator för jakt eller stödutfodra vilt.

B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken om vad ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet förpliktats tåla.

1. utmärkning och underhåll av kulturresevatets gränser enligt Naturvårdsverkets anvisningar,

2. uppsättning och underhåll av informationstavla enligt beslutslista,
3. anläggande och underhåll av stigar och broar,
4. anläggande och underhåll av 2 rastplatser samt eldplats,
5. underhåll av befintlig väg, och parkering,
6. framröjning och skyltning av fornlämningar och andra värdefulla kulturmiljöer,
7. underhåll av de byggnader som finns i området vid tidpunkten för kulturresevatets bildande,
8. utföra ombyggnation av byggnader som behövs för att uppnå krav på tillgänglighet,
9. fällning, röjning eller ringbarkning av träd och buskar för att återskapa och bibehålla ett halvöppet och öppet odlingslandskap, eller för att främja skyddsvärda arter som är knutna till en ljusare skogsmiljö,
10. tillskapande av hålträd och andra naturvärdesträd genom till exempel hamling, kapning eller ringbarkning av trädskronor,
11. sparsam användning av plockhuggning främst för att producera material eller ved till gården.
12. fällning eller beskärning av enstaka träd längs vägar, resevatetsgränser och vid anläggningar som ligger i eller invid resevatet, för att undvika skador på människor eller egendom,
13. åtgärder för att undvika eller begränsa storskaliga insektsangrepp genom utplacering av fällor, utläggning och borttransport av fångstvirke, fällning av angripna träd, rotkapning av vindfällda träd och mekanisk reduktion av yngelutrymme i färsk bark. Fällda träd kan transporteras ut ur området om omfattningen är stor.
14. avverkning eller på annat sätt borttagande av exotiska träd och buskar samt eliminering av invasiva arter,
15. skyddsjakt på bäver, vildsvin, räv och grävling och kaniner samt rivning av bäverdammar,
16. körning med motordrivet fordon i samband med skötselåtgärder,
17. uppförande och underhåll av stängsel och andra anläggningar som behövs för att bedriva bete samt betesdrift,
18. valla betande djur med lösspringande hund,
19. plantering eller insådd av växter som historiskt funnits i trädgård i anslutning till bostadshuset,
20. slåtter och uppsamling/bortforsling av materialet i resevatets ängsytter,
21. markstörningsåtgärder genom exempelvis harvning eller bränning på de yttor som tidigare brukats som åker i resevatets ängsytter,
22. inympning, insådd eller transplantering av skyddsvärda växter, lavar och mossor som förekommer naturligt i trakten och tillhör resevatets naturtyper. Plantmaterialet ska komma från närliggande populationer eller vara av samma genotyp,
23. undersökning och dokumentation av djur-, växt- och svamparter samt mark- och vattenförhållanden.

C. Ordningsföreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken

Utöver vad som annars gäller är det för allmänheten förbjudet att:

1. borra, hacka, spränga, gräva, rista, måla eller på annat sätt skada berg, jordytan, sten eller att flytta eller bortföra sten,
2. skada vegetation till exempel genom att gräva upp ris, gräs, örter, mossor eller lavar, förbudet gäller inte bär-, matsvamp- och blomplockning,
3. medföra okopplad hund,
4. göra upp eld annat än på anvisad plats,
5. framföra motordrivet fordon annat än på befintlig bilväg,
6. ställa upp husvagn eller husbil,
7. tälta annat än på av förvaltaren utpekad tältplats,
8. utan förvaltarens tillstånd sätta upp skylt, orienteringskontroll eller liknande anordning, eller anlägga snitslade spår,
9. utan förvaltarens tillstånd använda området för organiserad tävling, övning, lägerverksamhet eller liknande.

Undantag från föreskrifterna enligt 7 kap §§ 5 och 30 miljöbalken

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för

- a) förvaltaren av reservatet att utföra de åtgärder som krävs för att tillgodose syftet med kulturreseptatet och som framgår av föreskrifterna enligt 7 kap. 6 § miljöbalken.
- b) framförande av motorfordon av tjänstemän i sjukvårds-, polis- eller räddningsärende (insatsen ska omgående anmälas till Örebro kommun),
- c) personer med rörelsenedsättning att använda åkfordon på iordningställda och anvisade stigar,
- d) uttransport av fälld älg, hjort, björn eller vildsvin med fordon som inte ger långsiktigt bestående skador på mark eller vegetation,
- e) rättighetshavare att utföra normalt underhåll av befintliga vägar och stigar, i enlighet med nyttjanderätt som är gällande vid reservatets bildande.
- f) rättighetshavare att utföra normalt underhåll av befintlig mark- eller luftledning med tillhörande anläggningar, i enlighet med ledningsrätt som är gällande vid reservatets bildande,

Ordningsföreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken träder i kraft den 2024-06-25.

Enligt 7 kap 30 § miljöbalken gäller ordningsföreskrifterna omedelbart även om de överklagas.

Fastställande av skötselplan

Med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. (1998:1252) fastställer Örebro kommun bifogad skötselplan för kulturreseptatet med mål, riktlinjer och åtgärder för reservatets skötsel och förvaltning.

Förvaltare av området

I enlighet med 2 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. ska Örebro kommun vara förvaltare av kulturreseptatet.

SKÅLEN FÖR BESLUTET

Områdets prioriterade bevarandevärden är slätterängar samt de skyddsvärda arter som är knutna till denna livsmiljö, kulturhistoriska lämningar samt den autentiska gårdsmiljön med dess omgivande landskap. Hyttebacken är ett tydligt exempel på hur ett mindre hemman i Kilsbergen sett ut, hur landskapet kring detta har brukats och de naturvärden som brukandet skapat.

Hyttebacken är en unik miljö i dagens Kilsbergen. Gården är ett tydligt exempel på ett småskaligt självhushåll i skogsbygden som var en vanlig syn under 17–1800-talen. Ytterst få av dessa miljöer finns kvar idag och ingen i så intakt skick som Hyttebacken. Här har skapats ett stort biologiskt kulturarv genom obruten hävd av markerna sedan 1700-talet. På platsen finns även kulturhistoriska lämningar med spår efter Bocksboda hytta från mitten av 1600-talet och senare kvarn från 1700-talet. Inom Hyttebacken finns stora delar av Kilsbergens historia i komprimerat format.

Stor del av fastigheten består idag av ängsmarker. Dessa delar är utpekade som Natura 2000-område samt Riksintresse för naturvård. Naturvärdena kommer sig av att markerna under lång tid brukats med stort inslag av lieslätter, vilket lett till att det här förekommer ett stort antal hävdgynnade arter ur olika organismgrupper. Torrare partier karaktäriseras av rödven, jungfrulin, och kattfot. I fuktigare partier är brudborste en karaktärsart. Exempel på hävdgynnade svampar som förekommer är vaxskivlingar och sotmurkla. Pärlemorfjärilar och blåvingar förekommer rikligt. Livsmiljöer för dessa arter tillhör de prioriterade bevarandevärdena.

De skogliga delarna av reservatet innehåller i dagsläget sparsamt med äldre och döda träd. De äldre träd som finns i reservatets nordligaste del hyser dock naturvårdsintressanta kryptogamer. Genom att låta skogen utvecklas mot ett naturskogsartat tillstånd kommer den fungera som ett tillskott till arealen med arter och livsmiljöer beroende av äldre barrskogar i det kluster av skogsreservat som finns i Kilsbergen.

Hyttebacken har stor potential att bli en plats där Kilsbergens historia kan berättas på ett pedagogiskt sätt för allmänheten. Detta eftersom reservatet innehåller spår och lämningar från många olika tidsepoker. Gården innehåller också alla de komponenter som behövs för en mindre gård med självhushållning, vilket gör det lätt att förstå hur livet har levt på platsen. Platsen är en bra start och målpunkt för friluftsliv, vilket rimmar väl med det riksintresse för friluftsliv som omfattar hela Kilsbergen.

Hot mot områdets prioriterade bevarandevärden är rationellt jord- eller skogsbruk, vattenbruk, exploatering samt förvanskning av byggnader och gårdsbild.

KOMMUNENS BEDÖMNING

De kultur- och naturvärden som finns på fastigheten behöver ett långsiktigt skydd och en långsiktig vård och förvaltning för att bevaras och utvecklas. Örebro kommun gör bedömningen att detta behov bäst tillgodoses genom bildande av kulturreservat.

Förutsättningarna att bevara områdets kulturmiljöer, biologiska mångfald och livsmiljöer bedöms som goda om syftet och föreskrifter följs och bevarandemålen i för reservatet fastställd skötselplan samt vård och underhållsplan för byggnader uppfylls.

Örebro kommun bedömer att ett kulturresevat i det aktuella området är förenligt med kommunens översiktsplan. I översiktsplanen pekas hela Kilsbergen ut som ett område vars stora natur- och rekreationsvärden ska värnas och utvecklas samt att stor hänsyn här ska tas till friluftslivets intressen. Gården har också pekats ut som en särskilt viktig kulturmiljö i kommunens kulturmiljöinventering.

Beslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap miljöbalken.

Beslutet är i överensstämmelse med Sveriges internationella åtaganden om skydd av den biologiska mångfalden samt de av riksdagen antagna miljö kvalitetsmålen *Ett rikt odlingslandskap*, *Levande skogar* och *Ett rikt växt- och djurliv*.

Vid en avvägning, enligt 7 kap 25 § miljöbalken, mellan allmänna och enskilda intressen bedömer Örebro kommun att den inskränkning i enskild rätt att använda mark och vatten som beslutet om kulturresevat innebär inte går längre än vad som krävs för att syftet med kulturresevatet ska tillgodoses.

REDOGÖRELSE FÖR ÄRENDET

De höga naturvärdena kopplat till ängsmarkerna i Hyttebacken har varit kända av Örebro kommun och Länsstyrelsen i Örebro län under lång tid tillbaka. Insatser har därför gjorts kontinuerligt för att säkerställa bevarandet av dessa. Bland annat genom utpekande som riksintresse för naturvård och Natura 2000 område. Men också genom praktiska insatser i landskapet, i form av hjälp till att genomföra slåtterinsatser och andra naturvårdande åtgärder. Inventeringar har gjorts av både flora, funga och insektsfauna. Örebro kommun har också uppmärksammat gårdens kulturvärden bland annat i kommunens kulturmiljöinventering där den beskrivs som en särskilt värdefull kulturmiljö. År 2015 skänkte markägaren Evert Eriksson sin fastighet till Örebro kommun, mot att Örebro kommun åtog sig att bilda ett resevat på fastigheten samt underlätta för Evert att kunna bo kvar där så länge han önskade. När Evert avled under våren 2022 påbörjades arbetet med att ta ett beslut om reservatsbildning på fastigheten. Everts arv i form av ekonomiska tillgångar har tillfallit Örebro kommun då bedömningen gjorts av Kammarkollegiet att detta har varit Everts yttersta vilja. Dessa medel ska användas till att vårda och förvalta fastigheten så att syftet med reservatet kan uppnås.

Då hävdade ängsmarker som tillhör gården ligger på båda sidor om kommungränsen så kommer beslut om reservatsbildning tas av både Nora kommun och Örebro kommun. Naturvårdsorganisationen Hopajola har bidragit till inköp av marken i den del som ligger i Nora kommun. En skötselplan har tagits fram för hela området och enligt en överenskommelse mellan Örebro och Nora kommuner åtar sig Örebro kommun att ansvara för skötseln av båda reservaten.

Ärendet har varit föremål för remissbehandling. Sakägare och övriga remissinstanser har beretts möjlighet att yttra sig över beslutsförslaget.

UPPGIFTER OM KULTURRESERVATET

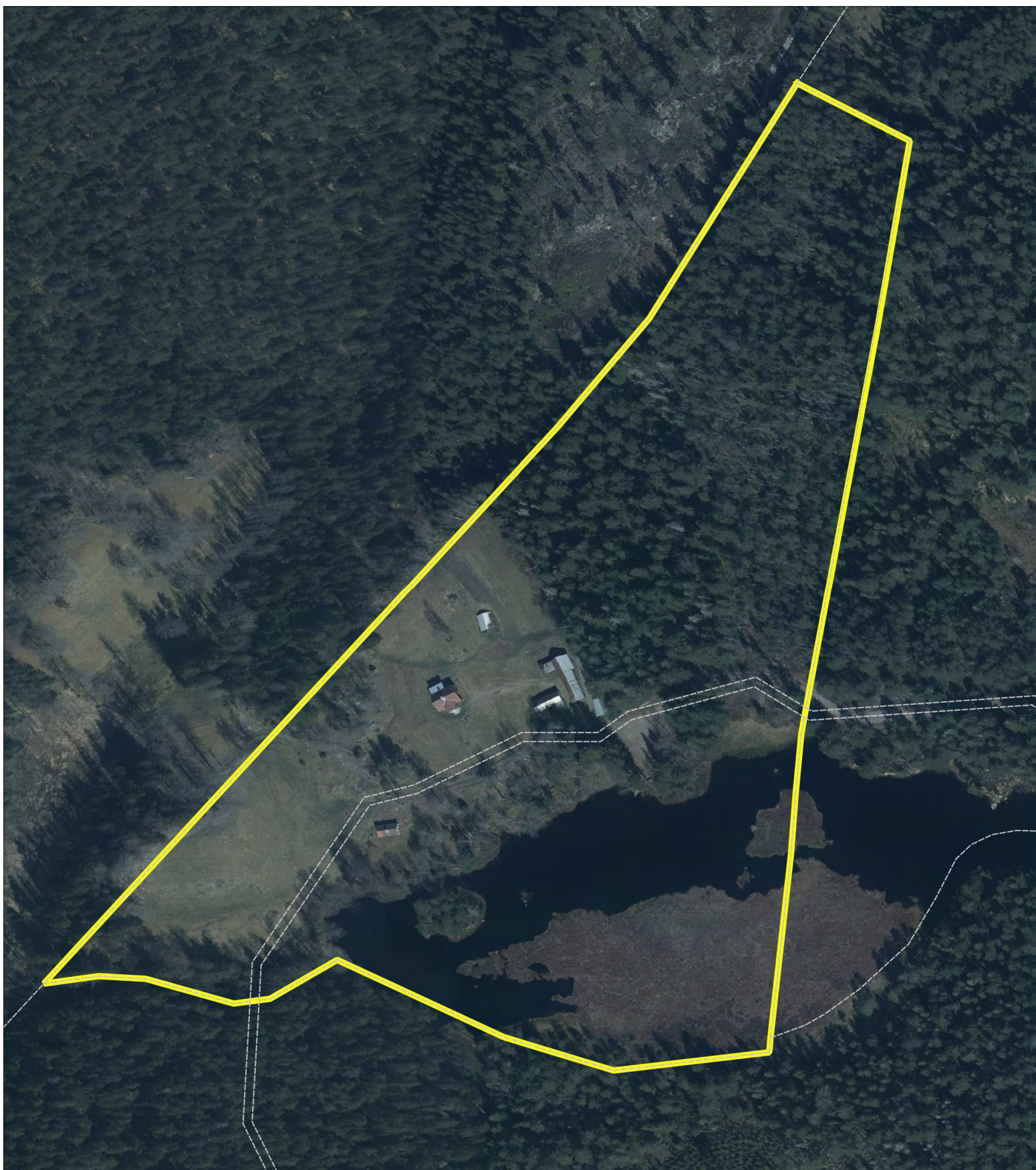
Reservatets namn:	Kulturreservatet Kilsbergstorpet Hyttebacken
Kommun:	Örebro
Län:	Örebro
Lägesbeskrivning:	12 km N om Garphyttan
Församling:	Kil
Topografisk karta:	10F NV
Ekonomisk karta:	10F 7a
Naturgeografisk region:	Låglänta skogslandskapet N om Limes Norl.
Kulturgeografisk region:	S Norrlands och N Svealands kust- och odlingsbygder
Area:	5,8 hektar
Lagskydd:	Natura 2000-område SE0240149 Hyttebacken, byggnader och bebyggelsemiljön omfattas av förvanskningförbud enligt 8 kap. 13 § plan- och bygglagen, fornlämningar skyddas av Kulturmiljölagen (1988:950), registrerade lämningar är; Hyttområde L1981:6831, Kvarn L1979:1218, Lägenhetsbebyggelse L1979:1295 samt Ristning L1979:1296
Fastighet och ägare:	Bocksboda 1:8, Örebro kommun
Förvaltare:	Örebro kommun, Miljö och stadsbyggnadsförvaltningen
Tillsynsmyndighet:	Örebro kommun, Bygg och Miljönämnd

Beslut i detta ärende har fattats av Kommunfullmäktige.

Detta beslut kan överklagas till länsstyrelsen enligt 19 kap 1§ Miljöbalken

BILAGOR

1. Karta med kulturreservatets gränser

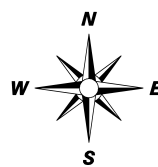

 Reservatsgräns kilsbergstorpet Hyttebacken

0 20 40 60 80 100 m

Skala 1:2000

SKÖTSELPLAN FÖR KULTURRESERVATET KILSBERGSTORPET HYTTEBACKEN I ÖREBRO KOMMUN

1. SYFTE

Syftet med kulturreservatet är att bevara och vårda byggnader, ett värdefullt landskap och bebyggelselämningar i området, bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla natur- och kulturmiljöer, återställa eller nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter samt tillgodose behovet av områden för friluftslivet.

Reservatet syftar både till att bevara och visa upp en autentisk gårdsmiljö för ett småskaligt självhushåll i skogsbygden, samt att bevara och utveckla det biologiska kulturarv som skapats på platsen genom flerhundraårig obruten hävd. De skyddsvärda arter som förekommer i områdets slätterängar, skogsmiljöer och andra ingående naturtyper ska genom skydd, fortsatt hävd och habitatförbättringar ges förutsättningar att finnas kvar i livskraftiga bestånd.

Syftet ska tillgodoses genom vård och underhåll av byggnader med traditionella metoder och material som upprätthåller deras karaktär och kulturhistoriska värden, samt vård av fornlämningar. Som en restaureringsåtgärd kan tidigare strukturer i trädgården återskapas.

Huvudsaklig förvaltningsinriktning av markerna ska vara slätter, vilket bidrar till att gynnsam bevarandestatus uppnås på biogeografisk nivå för den i Natura2000-området utpekade naturmiljön Slätterängar i låglandet (6510). Områdets slätterängar ska hävdas genom årligt återkommande slätter och uppsamling av höet, samt om möjligt efterbete. Störningar i markskiktet kan göras om det främjar skyddsvärda arter. Detta för att efterlikna effekterna av det växelvisa åkerbruk som tidigare utförts på markerna. Stenmurar och odlingsrösen ska hållas öppna genom röjning. Brynmiljöerna runt och mellan ängsyrtorna samt träd- och buskskiktet längs stranden till Bocksbosjön, ska hållas glesa genom röjning och borttagning av enstaka träd, samt röjning av sly och ljung. Skogsområdet i nordöst ska till övervägande del lämnas för fri utveckling, men viss plockhuggning kan ske för att efterlikna tidigare nyttjande av skogen eller för att gynna skyddsvärda arter. Bete av skog och brynmiljöer är önskvärt, då markerna tidigare tidvis har betats.

Inom ramen för bevarandet av områdets kultur- och naturmiljöer samt dess biologiska mångfald kan åtgärder vidtas som lyfter områdets pedagogiska värden. Det kan till exempel handla om att synliggöra och informera om gårdsmiljö och dess byggnader och kulturlämningar samt genomföra åtgärder som ökar reservatets tillgänglighet.

För att syftet ska kunna nås ska området undantas från all form av exploatering, vattenbruk samt rationellt jord- och skogsbruk.

2. BESKRIVNING

2.1 Administrativa data

Objektnamn	Kulturreseptatet Kilsbergstorpet Hyttebacken
Skyddsform	Kulturreseptat, Natura 2000-område
Beslutsdatum	2024-06-11
Läge	På båda sidor kommungränsen i Kilsbergen, ca 20 km NV om Örebro. Kulturreseptatet är beläget vid Bocksbosjöns västra ände.
Län	Örebro
Kommun	Örebro, Nora
Församling/Socken	Kils s:n Örebro kommun, Vikers s:n Nora kommun
Topografisk karta	10F NV
Ekonomisk karta	10F7a
Fastigheter	Bocksboda 1:8 ägare Örebro kommun, Hovmanstorp 2:2 ägare Nora kommun
Markägare	Örebro kommun, Nora kommun
Förvaltare	Örebro kommun, Miljö och Stadsbyggnadsförvaltningen
Tillsynsmyndighet	Örebro kommun, Bygg- och Miljönämnd
Naturgeografisk region	32. Låglänta skogslandskapet norr om <i>Limes norrlandicus</i>
Kulturgeografisk region	S Norrlands och N Svealands kust- och odlingsbygder.
Total area	9,87 ha

2.2 Naturförhållanden

Topografi och markförhållanden

Kulturreseptatet utgörs av Kilsbergstorpet Hyttebacken som tillsammans med omgivande slätterängar och skog ligger i de övre delarna av Kilsbergens höjdområden. Torpet är beläget 218 m.ö.h. De östra, skogsbeklädda delarna av reservatet är något mer höglänta och reservatets östra gräns går längs en mindre höjdrygg. Områdets centrala delar är flacka och västerut sluttar områdets topografi ned i en dalsänka där Kviddhålsbäcken rinner genom ett kärr. Nedströms ansluter detta vattendrag till Bondabrobäcken som är skyddat som naturreservat. Hyttebackens kulturreseptat kommer att gränsa dikt an mot detta. Området domineras av sandig moränjord och innefattar Bocksbosjöns västligaste delar. Jordmänen är näringsfattig vilket karaktäriserar hela området. Reservatsområdet är småkuperat med torra-friska marker i sluttningar och på platt mark. Fuktiga-blöta partier återfinns längs sjöstranden, i diken och sänkor samt längst med Kviddhålsbäcken. Reservatsområdet ligger på båda sidor av kommungränsen och innefattar därför mark i både Örebro och Nora kommun.

Växt och djurliv

Hyttebacken är ett torp i småskalig jordbruksmiljö med omgivande skog. Reservatets biologiskt värdefullaste delar utgörs av gräsmarkerna som tidigare varit en mosaik av små åkerlappar, vallodling och slåtterängar. Tidigare plöjda ytor är störst till arealen bland gräsmarkerna i området, men idag sköts hela gräsmarksarealen som slåtteräng. De tidigare plöjda ytorna av gräsmarkerna har också gödslats, dock i ganska liten omfattning. Detta tillsammans med områdets sandiga och näringsfattiga moränjord ger upphov till goda förutsättningar för konkurrenssvaga växter och svampar samt insekterna som lever därav. Floran är mycket artrik med en lång rad värdefulla hävdindikatorarter, t.ex. månlåsbräken (NT), kattfot, darrgräs, rödkämpar, vildlin, brunklöver och brudborste. Floran är som rikast i kantzonerna till tidigare plöjda områden (s.k. hackslåttmarker), ytor som sannolikt hävdats genom slåtter under lång tid. I dessa kantzoner har tidigare även den starkt hotade arten sen fältgentiana (EN) noterats. Det är oklart huruvida arten finns kvar i området. Slåtterängarna hyser också en artrik funga, bl.a. med många arter ur släktena rödlingar *Entoloma* och hagvaxingar *Hygrocybe*, t.ex. de rödlistade arterna praktvaxskivling *Hygrocybe splendidissima* (NT) och scharlakansvaxskivling *Hygrocybe punicea* (NT). Många ängssvampar är mycket känsliga för kvävetillförsel varför det är särskilt viktigt att gräsmarkerna förblir ogödslade.

Den omgivande skogen är grandominerad med visst inslag av tall och stort lövinslag av björk, asp och gråal i brynazonen mot de öppna markerna. Närmare hälften av reservatets areal utgörs av beskogade delar. I norra delen av området finns en dikad björksumpskog. Skogen är blockrik och på dessa återfinns naturvårdsintressanta kryptogamer såsom taigakvastmossa *Dicranum drummondii* och skuggblåslav *Hypogymnia vittata*. Generellt finns det sparsamt med äldre träd och de mest naturvårdsintressanta skogskryptogamerna återfinns på de äldre och döda träden i områdets nordligaste del.

Reservatet inkluderar Bocksbosjöns västligaste delar. Bocksbosjön är en oligotrof och humös sjö som övervägande kantas av gungfly och en utbredd myr.

Den småskaligt variationsrika miljön, med artrika torr- och fuktängar, sandblottor, Bocksbosjön, skogsbryn, blommande buskar och stenmurar ger förutsättningar för ett rikt insektsliv.

Områdets naturförhållanden har tidigare dokumenterats i Artportalen 2018, Jordbruksverket 2002–2004, Kaufmann 2010–2011, Länsstyrelsen i Örebro län 1995 och Länsstyrelsen i Örebro län 2005.

Sammanställning rödlistade arter (ArtDatabanken 2020)

ÅGP = art med åtgärdsprogram

Kärlväxter

Sen fältgentiana

Månlåsbräken

Svinrot

EN/ÅGP

NT

NT

Brunklöver	NT
Svampar	
Praktvaxskivling <i>Hygrocybe splendidissima</i>	NT/ÅGP
Scharlakansvaxskivling <i>Hygrocybe punicea</i>	NT
Fåglar	
Kungsfågel	VU
Kricka	VU
Sånglärka	NT
Tretåig hackspett	NT
Gröngöling	NT
Gulspurv	NT
Insekter	
Sexfläckig bastardsvärmare <i>Zygaena filipendulae</i>	NT
Svävflugedagsvärmare	NT
Jungfrulinsfly	NT
Däggdjur	
Utter	NT

2.3 Historisk och nuvarande markanvändning

Mänsklig verksamhet har pågått i området som vi idag kallar Hyttebacken åtminstone sedan 1640-talet då Bocksboda hytta anlades här. Hyttan var i drift fram till början av 1700-talet. På sockenkartan för Nora socken år 1688 omnämns Båcksbohyttan. På sockenkartan från 1704 över Vikers socken omnämns platsen som Boxbohyttan med en kvarn samt masugn och osmundsmedja markerade. På storskiftes karta från 1793 är endast en kvarn utmärkt. År 1846 syns 6 byggnader ligga kring odlingsmarken sydväst om dagens bostadshus och själva gården (Övre Hyttebacken) har då legat på andra sidan dalsänkan.

Hyttområdet (L1981:6831) och kvarnen har legat vid Bocksbodasjöns fördämning och syns idag bland annat som spår av kallmurad dammvall, slagghvarp och kvarnstenar. Kvarnen fanns fortfarande kvar i början av 1900-talet då den även hade kompletterats med såg och spånhyvel.

Av häradsekonomiska kartan framgår att Hyttebacken under 1800-talet var en del av en struktur med en mängd jordtorp och små hemman på gränsen mellan Kils och Vikers socken. Det var en byggd som präglades av utmarker men där små brukningsenheter ändå kunnat etablera sig. Torpetableringen vid Hyttebacken låg på båda sidor om sockengränsen.

Gården på norra sidan om sockegränsen uppfördes av Karl Karlsson. Han var farfars farfar till siste brukaren på Hyttebacken Evert Eriksson. Everts farfar köpte marken för det nuvarande gårdsläget, söder om sockengränsen, 1880. Då ska marken enligt intervjumaterial ha varit skogsbeväxt. Everts farfar var född på Övre Hyttebacken, det äldre gårdsläget, vilket enligt uppgift ska ha brukats fram till 1908 av August Eriksson.

På häradsekonomiska kartan från 1880-talet kan man se att större delar är uppodlad kring det äldre gårdsläget. På 1950-talets ekonomiska karta är förhållandet omvänt och mer mark är i stället uppodlad vid det nya gårdsläget. Boningshus, lada, ladugård samt jordkällare byggdes ungefär samtidigt runt 1880. På äldre fotografier är fasaden på förstukvisten spånklädd vilket gav byggnaden ett karaktéristiskt utseende. Kanske kan spånen ha sitt ursprung i att man hade utrustat Bocksboda kvarn med en spånhyvel vid slutet av 1800-talet. År 1934 uppfördes även ett bryggghus. Bostadshuset byggdes om omkring 1957 och fick då ytterligare en våning och nytt entréparti samt fick fasader med stående locklistpanel.

De öppna markerna kring de båda gårdslägena har genom tiderna brukats som en mosaik av åkerlappar, vall och slåtterdelar. De små jordbruken som fanns i området hade enbart en eller ett par kor varför gödsling bara skett i mycket liten omfattning. Enligt uppgift från Evert Eriksson så användes markerna under hans tid på gården i en form av skiftesbruk. På de åkerytor som fanns så togs hö tre år. Sedan plöjdes marken upp, gödslades och såddes med havre, vilken användes som grönfoder. Nästföljande år plöjdes och gödslades igen och användes för potatisodling. Sen sådde man in gräsfrö och lät marken stå för nästa tre år med endast höskörd. Ytorna mellan åkerlapparna slogs med lie för höskörd. När inägorna var slagna och skördade fick djuren gå på efterbete på ytorna. Hästen fick gå på där gräset var slaget. Korna gick på efter att havre var slagen i augusti. Korna gick på skogen innan dess. De gick snällt hem till gården på kvällarna ända tills i slutet av juli. När svamparna började växa i skogen fick man gå ut och hämta hem dom. Då kunde de enligt Evert gå hur långt som helst för att leta efter svamp. När familjen slutade med djurhållningen på 1990-talet så fortsatte sönerna Evert och Henry med att slå ytorna med lie. Både på familjens egen fastighet och på ytorna kring det gamla gårdsläget. De hade sett vad som annars hände på övergivna torp på skogsbolagens och skjutfältets mark. De planterades snabbt igen med gran. Markerna har därför en långvarig obruten hävd med lieslätter. Idag sköts hela områdets gräsmarksareal som slåtteräng av Örebro kommun. Skogsmarken har inte brukats under de senaste decennierna, men har tidigare troligen både plockhuggits och betats.

2.4 Prioriterade bevarandevärden

Hyttebackens bevarandevärden ligger till stor del i att miljön i sin helhet med både byggnader och omgivande hävdad mark har bevarats och brukats under så pass lång tid. Det gör att platsen kan visa på många tidsskikt i Kilsbergens historia.

De prioriterade bevarandevärdena kopplat till det biologiska kulturarvet ligger i gräsmarkerna som genom långvarig hävd med lieslätter utvecklat en artrik flora. Även områdets småskaliga mångformighet med olika typer av gräsmarker, sjöstrand, träddungar, skogsbryn, blommande buskar, stenmurar och åker är prioriterade värden då denna variationsrika miljö utgör viktiga förutsättningar för biologisk mångfald, bl.a. för många arter av insekter.

2.5 Litteratur

ArtDatabanken 2015. *Rödlistade arter i Sverige 2015*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.

- Artportalen 2018. *Rapportsystem för växter, djur och svampar*.
<https://artportalen.se/> [Hämtad den 30 maj 2018].
- Hartman, C. E. 1969. *Minnen och hågkomster från Bergslagen*.
Hembygdsföreningen Noraskogs skriftserie nr 5, Nora.
- Jordal, J. B. 2011. *Åtgärdsprogram för svampar i ängs- och betesmarker 2011–2015*. Rapport 6423, Naturvårdsverket, Stockholm.
- Jordbruksverket. 2002–2004. *Inventering av värdefulla ängs- och betesmarker*.
Jordbruksverkets databas TUVÅ.
- Kaufmann, H. 2010–2011. *Hyttebackens svampar*. Opubl.
- Kloth, J.-H. 2007. *Åtgärdsprogram för bevarande av hotade åkerogräs*.
Rapport 5659, Naturvårdsverket, Stockholm.
- Lennartsson, T. 2015. *Åtgärdsprogram för fältgentianor i naturliga fodermarker 2015–2019*. Rapport 6681, Naturvårdsverket, Stockholm.
- Länsstyrelsen i Örebro län. 1995. *Inventering av ängs- och hagmarker i Örebro län, norra delen, objekt 84:13 Hyttebacken*. Publ. nr 1995:15.
- Länsstyrelsen i Örebro län. 2005. *Bevarandeplan för SE0240149 Hyttebacken*.
- Länsstyrelsen i Örebro län. 2012. *Ekonomibyggnader, Hyttebacken, Bocksboda 1:8, Örebro kommun*. Rådgivningsbesök 2012-09-27.

PLANDEL

3. ALLMÄN MÅLSÄTTNING

Den övergripande målsättningen med kulturresevatet är att skydda och utveckla området biologiska mångfald samt bevara värdefulla kulturmiljöer.

Slätterängarna i resevatet ska slås årligen, inte gödulas och utvecklas mot en artrik ängsflora- och funga. Byggnaderna på fastigheten ska tas om hand på ett sätt som tar till vara på den tradition som finns på platsen, där det varit viktigt att spara på resurser. Trädgården ska bevaras så att befintliga kulturväxter bevaras. Den småskaliga mångformigheten med slätterängar, sjöstrand, traddungar, skogsbyn, blommande buskar och solexponerade stenmurar ska bevaras.

Skogen i resevatet ska i första hand utvecklas mot att vara naturskogsartad med en hög andel gamla träd av alla naturligt förekommande trädslag. Det ska finnas tillgång på död ved i olika nedbrytningsstadier och dimensioner. Ett visst uttag av timmer och ved kan dock ske för att kunna producera traditionellt byggnadsvirke, slöjdmaterial samt visa hur traditionellt skogsbruk gått till.

Man bör även ha som målsättning att markerna till viss grad ska betas. Slätterängarna bör om möjligt efterbetas och även delar av skog och bynmiljöer bör betas för att efterlikna tidigare hävd.

Platsen ska göras tillgänglig för besökare att kunna ta del av gårdens och Kilsbergens historia.

Om exotiska träd och buskar eller invasiva växtarter (t.ex. blomsterlupin) etablerar sig inom naturresevatet ska åtgärder vidtas för att eliminera förekomsten.

4. SKÖTSELOMRÅDEN MED MÅL OCH ÅTGÄRDER

Resevatet har indelats i 8 skötselområden:

1. Slätterängar
2. Brynskog
3. Barrskog
4. Våtmark
5. Sjöstrand
6. Sjö och myr
7. Byggnader och tomtmark
8. Anordningar för besökare

Skötselområde 1: Slätterängar

Beskrivning

Området består av tidigare inägomark som utgjorts av en mosaik av åkerlappar, vallodling och slätteräng. Sedan ca 1990 har hela området skötts som slätteräng. Eftersom stora delar tidigare har plöjts finns inga stenar i gräsmarken, endast enstaka stenhällar och de stenmurar som omgärdar delar av området. Merparten av området

utgörs av artrik, torräng på silikatmark med bl.a. månlåsbräken (NT), kattfot, sammetsdagdkåpa, jungfrulin, tjärblomster, vårbrodd, knägräs, ängshavre, darrgräs, rödkämpar, prästkrage, mandelblom, åkervädd, vårfingerört, blåsuga, liten blåklocka, bockrot och pillerstarr. I sänkor och mer beskuggade delar övergår slätterängen till friskäng med bl.a. brudborste, vildlin, smörboll, ormrot, gökärt och ängsbräsmå. Tidigare har sen fältgentiana (EN) vuxit i området närmast den gamla kvarnen. Gräsmarkerna hyser också en artrikunga med bl.a. de rödlistade ängssvamparna praktvaxskivling *Hygrocybe splendidissima* (NT) och scharlakansvaxskivling *Hygrocybe punicea* (NT). Vissa delar är mer påverkade av tidigare åkerbruk där inslaget av ängsindikatorer är begränsat. Här återfinns ett större inslag av konkurrenskraftiga växter såsom midsommarblomster, vanlig smörblomma och kråkvicker. Delar av slätterängarna är trädbärande med dungar av björk, asp och tall. I och kring trädbevuxna delar finns ett större inslag av förnånedfall och skuggtåliga skogsarter såsom vitsippa, skogskovall, björnmossa *Polytrichum sp.* och blåbår, varför fagning i dessa delar är särskilt angelåget. Inom skötselområdet finns fornlåmningar i form av hyttområde och bebyggelselåmningar.

Bevarandemål

Hela gråsmarken är vålhåvdad och artrik med rika förekomster av ängsindikerande växter och svampar. Inga ytterligare tråd har kommit upp i gråsmarkerna och ingen nedfallande förna har ackumulerats i anslutning till befintliga tråd. Månlåsbråken, sen fåltgentiana, praktvaxskivling *Hygrocybe splendidissima* och scharlakansvaxskivling *Hygrocybe punicea* finns i livskraftiga bestånd.

Restaureringsåtgårder

- Gallring av tråddungar vid behov. Största försiktighet ska alltid iakttas så att kårsådor inte uppkommer.
- Stångsling om efterbete av markerna blir möjligt. Om stångsling ska ske på fornlåmning måste ånsåkan om tillstånd till ingrepp i fornlåmning låmnas till Lånsstyrelsen innan åtgård.

Skötselåtgårder

- Årlig fagning. Under tidig vår ska nedfallna lów och kvistar krattas ihop och tas bort från slåtterången där detta är relevant, d.v.s. på eller i anslutning till trådbärande ytor.
- Brånniing eller mossrivning av slåtterången kan ibland användas som skötselmetod för att få bort eventuell ånsamling av förna samt mossor.
- Årlig slåtter med skårande verktyg under perioden 15 juli – 15 åugusti. Det slagna hówet ska ligga kvar för att kunna fråa av sig under max en vecka. Det slagna hówet ska tas bort från ången. Eventuellt kan hówet först torka på plats på håssjor. Såvål helt öppna som trådklådda delar slås.
- Stenmurar, odlingsråsen, tråddungar och områden som inte går att slåttas råjs från uppkommande sly.
- Fornlåmningar hålls fria från sly och hówvåxt vegetation.
- Gådsling av marken ska inte förekomma.
- För att efterlikna åldre tiders skötsel och skapa en viss stórningssdynamik i gråsmarken år det tånkbart att man bearbetar marken genom grund plåjning eller harvning på mindre delar av slåtterången. Når detta utfårs ska inte samma område bearbetas gång på gång, utan ytorna ska flyttas runt på

lämpliga delar av slätterängen och utföras högst vart 7:e år på varje yta. Åtgärden ska inte utföras på dom delar av slåttermarken som har en artrik flora i dagsläget. Samråd med Länsstyrelsen bör ske angående eventuell påverkan på N2000-området för denna åtgärd.

- Efterbete av ängsytor och brynskogsmiljöer är önskvärt.

Skötselområde 2: Brynskog

Beskrivning 2a

Delområde 2a utgörs av ett yngre bestånd där större delen av granen i beståndet avverkades under 2023. Trädsiktet består nu främst av björk och tall. Området sluttar åt väster där Kviddhålsbäcken rinner. Skogen är ung och saknar i stort sett strukturer och element såsom, gamla träd, flerskiktning och grov död ved. Enstaka äldre tallar finns dock i södra kanten av området. Förnaskiktet är i merparten av området tjockt och består av barr vilket ger en dåligt utvecklad moss- och kärlväxtflora. I kanterna mot öppen mark växer björk i större omfattning och i fältsiktet växer bl.a. träjon, humleblomster, vitsippa och blåsippa. I väster mot bäcken blir marken fuktig-blöt med fläckar av vitmossa *Sphagnum sp.* och korallrot.

Bevarandemål 2a

En gles blandskog som domineras av triviallövv, men med stort inslag av tall. Skogen håller en halvöppen karaktär genom påverkan av bete. Trädbeståndet är så pass glest att det är genomsiktligt från miljön kring bostadshuset och ner mot slätterängarna i Nora kommun. Skogen innehåller gamla grova träd samt en viss mängd stående och liggande död ved. Kantzoner mot de öppna markerna är glesare med en artrik markflora och har ett buskskikt som gynnar området insektsliv.

Restaureringsåtgärder 2a

- Uppföljning bör ske av hur utvecklingen av beståndet blir efter avverkningen som gjorts 2023. Ytterligare utglesning av trädsiktet kan ske i etapper om det bedöms vara gynnsamt för att nå bevarandemålet. All eventuell utkörning av virke bör ske med största försiktighet så att körskador inte uppkommer.
- Tillskapande av ett antal hålträd genom till exempel hamling, kapning eller ringbarkning av trädskronor.

Skötselåtgärder 2a

- Rövning i kantzonen till öppen mark för att bibehålla en glest trädbevuxen kantzon med en artrik markflora. Buskarter bör till stor del sparas för att få blommande bryn.
- Kontinuerlig gallring/plockhuggning av trädsiktet i kantzonen för att bibehålla en glesare övergång mellan äng och skog.
- Kontinuerlig gallring/plockhuggning i hela beståndet i den grad som behövs för att skogen ska ha en halvöppen, glesare karaktär.
- Hamling.
- Bete i samband med efterbete av ängsmarkerna är önskvärt.

Beskrivning 2b

Delområde 2b består av två delområden med blandskog som domineras av gran och tall samt björk i de fuktigare stråken. Det södra delområdet är beläget vid Bocksbosjöns västra utlopp och i slutningen mellan slätterängarna och fuktängen i

gränsen av reservatet. Det norra delområdet kantar de mer låglänta delarna längst i nordväst. Träden är till övervägande del unga men ett fåtal äldre aspar och sälgar växer i sluttningen mellan den stora öppna slätterängsdelen och bäcken. Här växer även gråal och rönn. I kanterna mot öppen mark växer ställvis ängsfloran in i de beskogade delarna, vissa delar är till exempel rikt bevuxen av smörboll och jungfru Marie nycklar. På stenar finns mindre förekomster av signalarten stuplav *Nephroma bellum*. I den södra delen av området och reservatets gräns som löper längst med Bondabrobäcken syns lämningar av kvarnen som legat där.

Bevarandemål 2b

Brynskogen som angränsar till de öppna ängarna är en gles blandskog med björk, asp, sälg, rönn, enstaka tallar samt buskskikt. Gran förekommer i skötselområdet men ej i kantzonerna mot den öppna marken. Påverkan av bete ger en halvöppen karaktär. Flera av träden i området är gamla och grova. Kantzoner mot de öppna markerna är glesare med en artrik markflora och har ett buskskikt som gynnar området insektsliv. Lämningar efter kvarnen vid Bondabrobäcken ska vara synliga.

Restaureringsåtgärder 2b

- Tillskapande av ett antal hålträd genom till exempel hamling, kapning eller ringbarkning av trädskronor.

Skötselåtgärder 2b

- Røjning i kantzonen till öppen mark för att bibehålla en glest trädbevuxen kantzon med en artrik markflora. Buskarter bör sparas för att få blommande bryn.
- Gallring/plockhuggning av trädskiktet för att bibehålla en glesare övergång mellan äng och skog.
- Hamling.
- Bete i samband med efterbete av ängsmarkerna är önskvärt.
- Fornlämningar hålls fria från sly, røjnings och avverkningsrester samt högväxt vegetation.

Skötselområde 3: Barrskog

Beskrivning

Skötselområdet domineras av flerskiktad blåbärsgranskog med inslag av tall. I fältskiktet växer bl.a. kruståtel, skogskovall och ekorrhör. Lövinslaget är mycket begränsat men i områdets centrala delar finns en utdikad våtmark som idag är en björksumpskog av fattig typ med tuvull och hjortron. Generellt är inslaget av gamla träd lågt men i sluttningarna norr om våtmarken finns ett flertal äldre tallar och granar. De äldsta träden är bevuxna med tämligen välutvecklade lavsamhällen med grynig blåslav *Hypogymnia farinacea*, blodlav *Mycoblastus sanguinarius* och luddnål *Chaenotheca stemonea*. I sumpskogen finns död ved i form av stående och liggande döda björkar och i sluttningarna norr därom finns ett antal äldre högstubbar och torrträd. På gammal tallhögstubbe finns signalarten kornig nållav *Chaenotheca chlorella*. Fläckvis finns granar som dött av barkborreangrepp. Skogen är blockrik och på nordvända sidor av blocken finns flera intressanta kryptogamer, t.ex. stor revmossa *Bazzania trilobata*, pigglumtermossa *Barbilophozia attenuata* och skuggblåslav *Hypogymnia vittata*. I torra partier ovanpå block växer taigakvastmossa

Dicranum drummondii. Troligen har skogen tidigare betats och plockhuggits i oklar omfattning.

Bevarandemål

Barnaturskog med en stor andel gamla träd och död ved i olika nedbrytningsstadier och dimensioner. Till viss del påverkad av skogsbete. Ett långvarigt sparsamt uttag av timmer genom plockhuggning har skapat solbelysta luckor i beståndet. Den utdikade våtmarken har återhämtat sig till en sumpskog med välutvecklade mjukmattor och gammal, senvuxen gran.

Restaureringsåtgärder

- Eventuellt igenläggning av avvattnande skogsdiken.

Skötselåtgärder

- Plockhuggning i mindre omfattning för att efterlikna tidigare nyttjande av skogen.
- Delar av skogen stängslas och betas tillsammans med efterbete på övrig mark om betesdjur går att uppbringa.

Skötselområde 4: Våtmark

Beskrivning

Området består av ett kärr som sträcker sig ut runt Kvidhållsbäcken som längre nedströms rinner ut i Bondabrobäcken. Nedströms i Bondabrobäcken förekommer flodpärlmussla (*Margaritifera margaritifera*). Kärret byggs upp av olika arter av vitmossor. Ovanpå mosstuvor växer halvgräs och tranbär. Kärret är glest trädbeväxt med björk, tätare mot kantzonerna. Där växer också en hel del videbuskar. Enstaka yngre tallar och granar finns också spridd i området.

Bevarandemål

- Öppen våtmarksmiljö med ostörd hydrologi.

Restaureringsåtgärder

- Avverkning och bortröjning av träd i området. Enbart enstaka björkar och någon tall lämnas ute i mitten av kärret. Mot kantzonerna sparas ett glest trädskikt.

Skötselåtgärder

- Träd och buskskiktet i området hålls efter så att kärret inte växer igen. Detta kan med fördel göras genom att nya plantor rycks upp. Om det ej är möjligt så röjs det bort maskinellt.
- Då området längre tillbaka även använts för att ta hö på skulle det vara önskvärt att slått ytan kontinuerligt. Slåtter vart tredje år kan användas initialt och utvärderas efterhand.

Skötselområde 5: Sjöstrand

Beskrivning

Området närmast Bocksbosjön är glest bevuxen med björk och tall. Stranden kantas av ett mjukmattekärr med bl.a. vattenklöver, flaskstarr, rosling och tuvull. I

buskskiktet växer pors och vide. Utter (NT) är rapporterad från skötselområdet. Tidigare har även bäver funnits i sjön.

Bevarandemål

En glest trädbevuxen sjöstrand med utsikt över sjön.

Restaureringsåtgärder

- Ingen åtgärd

Skötselåtgärder

- Kontinuerlig röjning av framförallt björksly och vide.
- Gallring/plockhuggning i trädskiktet kan ske för att bibehålla den halvöppna karaktären mellan sjö och ängsmarker.

Skötselområde 6: Sjö och myr

Beskrivning

Skötselområdet utgörs av Bocksbosjöns västligaste del samt den myr som kantar dess södra strand. Avrinning sker i väster mot Bondabrobäcken. Öppet vatten med glesa näckrosbestånd finns i norra delen. Sjön kantas övervägande av gungfly och en utbredd myr. Myrvegetationen är mjukmattekärr av fattig-typ men övergår även i fastmattekärr och blöta sänkor. Myrens vitmossemattor domineras av rubinvitmossa, rostvitmossa och praktvitmossa med tranbär, rundsileshår och dystarr växande i. I blötare stråk förekommer främst flytvitmossa. Torrare kantzoner är sparsamt bevuxna med ljung och kråkbär.

Bevarandemål

En näringsfattig skogssjö med bevarad öppen myrvegetation längs södra stranden.

Restaureringsåtgärder

- Ingen åtgärd

Skötselåtgärder

- Ev. kalkning.

Skötselområde 7: Byggnader, trädgård och tomtmark

Beskrivning

Byggnaderna utgörs av boningshus, ladugårdsbyggnad, lada/bod, jordkällare, brygghus och garage. Byggnaderna uppfördes ungefär samtidigt kring 1880, förutom brygghuset som tillkom 1934 samt garaget som är uppfört under senare delen av 1900-talet. Omkring 1957 byggdes bostadshuset om och fick då ytterligare en våning, nytt entréparit samt fasader med stående locklistpanel. Gården med både bevarade bostadshus och ekonomibyggnader visar det månghussystem som är kännetecknande för agrarbebyggelse där alla byggnader hade en specifik användning och funktion.

Trädgården består idag till störst del av slätterängar, som delvis omgärdas av stengårdsgårdar och odlingsrösen. Över gårdsplanen leder en trampad mittgång fram till boningshuset. Denna centrala axel kantas av blomsterlister på var sida, som

skapat ett dekorativt entrémotiv till gården. Trädgårdsväxter, som exempelvis krikon, rabarber och praktlysing återfinns sporadiskt intill uthusbyggnaderna.

Bevarandemål

Byggnaderna bevaras och underhålls. Underhåll sker enligt den tradition som finns på gården där man sparar på resurser och tar tillvara det man har. Traditionella metoder och material ska användas som upprätthåller byggnadernas karaktär och kulturhistoriska värde. Byggnader görs i möjligaste mån tillgängliga för allmänheten att besöka för att få en bild av hur ett typiskt mindre Kilsbergshemman har sett ut under förra seklet. Trädgårdens kulturväxter bevaras och underhålls genom löpande skötsel.

Restaureringsåtgärder

- Restaureringsåtgärder utförs i enlighet med särskilt framtagen vård- och underhållsplan för byggnaderna.
- Delar av trädgården restaureras utifrån värden fastställda i den kulturhistoriska utredningen.

Skötselåtgärder

- Löpande underhåll sköts enligt vård- och underhållsplan för reservatets byggnader.
- Löpande skötsel av trädgårdsväxter.
- Intill byggnader hålls marken öppen från sly och annan igenväxningsvegetation.

Skötselområde 8: Besöksanordningar

Beskrivning

I dagsläget finns ett par enklare stigsträckningar på tidigare skogsvägar, 2 broar över bäckarna i området samt ett rastbänkbord vid sjön.

Bevarandemål

De anordningar för besökare som är angivna på kartan i bilaga 1 vårdas och underhålls. Besökare kan orientera sig i och hämta kunskap om reservatet på plats, samt med hjälp av informationsmaterial på kommunens hemsida som kontinuerligt uppdateras. På informationsskylt vid entréplats finns information om reservatets naturvärden, kulturvärden och historik. På skyltarna finns också kartor och föreskrifter. I reservatet finns även mindre skyltar som berättar om företeelser på särskilda platser.

Restaureringsåtgärder

- Anläggande av ny rastplats enligt karta i bilaga 1.
- Informationstavla med kartor tas fram och sätts upp.
- Mindre informationsskyltar som berättar om områdets historia på olika platser tas fram och sätts upp.
- Informationsmaterial tas fram och läggs upp på kommunens hemsida.

Skötselåtgärder

- Tillsyn och underhåll av rastplatser, stigar, broar, informationstavlor och parkeringsplats.
- Löpande uppdatering av information på kommunens hemsida.

5. ÖVRIGT

Jakt

Jakt får endast bedrivas i den mån det inte inkräktar på allmänhetens friluftsliv.

Förvaltning

Reservatsförvaltare är Örebro kommun.

Reservatsgränsmarkeringar

Reservatets gränsmarkeringar ska sättas ut och underhållas i enlighet med Naturvårdsverkets anvisningar.

6. UPPFÖLJNING

Uppföljning av skötselåtgärder

Förvaltaren ansvarar för att följa upp och dokumentera skötselåtgärder.

Dokumentationen bör ske med både anteckningar och fotografier. Skötselåtgärderna ska följas upp för att kontrollera att de genomförda åtgärderna överensstämmer med målen för skötselområdena. Status före och efter utförda skötselåtgärder ska dokumenteras.

Skötselplanen och dess målsättningar revideras vid behov.

Uppföljning av bevarandemål

Förvaltaren gör uppföljning av bevarandemål i reservatet enligt särskilt uppföljningsprogram.

Tabell 1. Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd	Skötselområde	När	Prioritet
Slätter med skärande verktyg och upptag	1	Årligen (15 juli–15 aug)	1
Markstörning genom grund plöjning eller harvning	1	Utförs högst vart fjärde år på en mindre yta.	2
Bränning	1	Vid behov	2
Fagning	1	Årligen (tidig vår)	1
Stenmurar, odlingsrösen och områden som inte går att slå röjs från uppkommande sly.	1	Vid behov	2

Stängsling för att kunna ha efterbete	1,2,4,5	Inom 5 år från beslutsdatum	2
Efterbete	1,2,3,4,5	Årligen (efter stängsling)	2
Gallring av trädskiktet	2a	Vid behov	2
Röjning/gallring av framförallt gran i kantzonen mot ängsytor.	2a, 2b	Vid behov	2
Plockhuggning	3	Vid behov	2
Hamling av träd	2	Eventuellt	3
Bortröjning av igenväxningsvegetation	4	Inom 5 år från beslutsdatum	1
Slåtter eller återkommande röjningsinsatser	4	Vid behov	2
Röjning för utblickar mot sjön	5	Vid behov	2
Restaurering och underhåll enligt vård och underhållsplan för byggnaderna.	7	Löpande	1
Skötsel av trädgårdsväxter	7	Löpande	2
Uppsättning av informationsskyltar	Hela reservatet	Inom 3 år från beslutsdatum	2
Anläggande av rastplatser, eldplats och uppsättning av informationstavla	8	Inom 1 år från beslutsdatum	1
Underhåll av anläggningar för besökare	8	Löpande	1
Utsättning av reservatsgränsmarkering	Hela reservatet	Inom 1 år från beslutsdatum	1
Bekämpning av invasiva arter	Hela reservatet	Vid behov	1

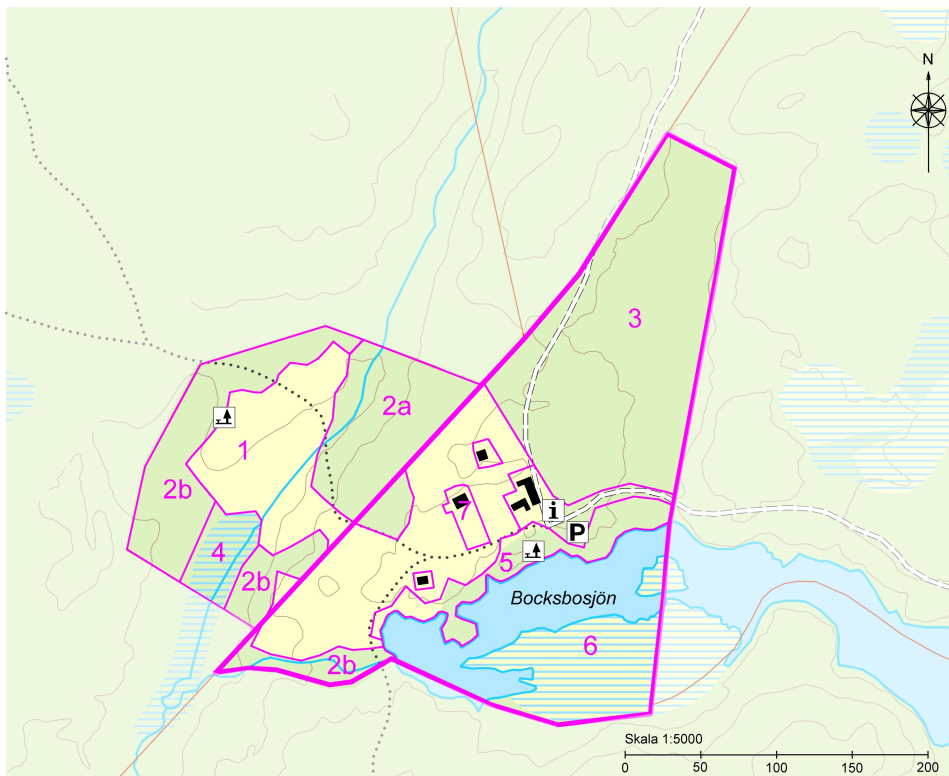
BILAGOR

Bilaga 1 Karta med besöksanordningar och skötselområden

Bilaga 2 Vård och underhållsplan för reservatets byggnader

Skötselområden och besöksanordningar

Bilaga 1

TECKENFÖRKLARING

	Skogsmark		Stig
	Öppen mark		Reservatgäns
	Våtmark		Skötselgräns
	Enklare väg		Skötselområden

ÖREBRO

VÅRD- OCH UNDERHÅLLSPLAN

Kilsbergstorpet Hyttebacken

2023

Omslagsfoto: Kilsbergstorpet Hyttebacken från väster, Fredriksson arkitektkontor AB 2023

ÖREBRO KOMMUN

Förord

Örebro kommun äger och förvaltar Kilsbergstorpet Hyttebacken inom fastigheten Bocksboda 1:8. Fastigheten är ett kulturresevat enligt 7 kap 9 § miljöbalken (1998:808). Syftet med kulturresevatet är att bevara och vårda byggnader, ett värdefullt landskap och bebyggelseämningar i området, bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer, återställa eller nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter samt tillgodose behovet av områden för friluftslivet.

Följande vård- och underhållsplan har upprättats för gårdens bebyggelse, gårdsplan och trädgård. Vård- och underhållsplanen ska vara till hjälp för förvaltningspersonalen att agera i enlighet med objektets identifierade behov och förutsättningar vid såväl stora förändringar som i det kontinuerliga drifts- och underhållsarbetet.

Vård- och underhållsplanen innehåller en inledande del med kulturhistorisk värdebeskrivning, mål, särskilda vårdkrav samt historik. Därefter följer en del som redogör för trädgård och gårdsplan, vad de innehåller idag och vad de har innehållit historiskt. Vidare ges förslag till restaureringsåtgärder med låg skötselintensitet. Vård- och underhållsplanen avslutas med en åtgärdsplan för de sex byggnader som hör till gårdsbebyggelsen. I åtgärdsplanen beskrivs byggnadernas exteriöra och interiöra delar samt installationer, brister och underhållsbehov och förslag på åtgärder ges. I planen anges även en åtgärdsprioritering, när åtgärden bör utföras, samt en kostnadsuppskattning för åtgärden. Åtgärdsplanen finns också i Excelformat för att den ska kunna uppdateras kontinuerligt.

Vård- och underhållsplanen har upprättats av Fredriksson arkitektkontor genom byggnadsantikvarie Olle Danielsson och byggnadsantikvarie Lisa Berglund. Särskilda vårdkrav och mål har utarbetats av stadsbyggnadsantikvarie Erica Ek med bidrag från Fredriksson arkitektkontor. Historiken och den kulturhistoriska värdebeskrivningen har skrivits av Stiftelsen Kulturmiljövård och är hämtad ur *Kilsbergen kulturmiljöinventering* (Stiftelsen Kulturmiljövård 2022). Tillägg till den kulturhistoriska värdebeskrivningen har gjorts av Fredriksson arkitektkontor. Trädgården och gårdsplanen har inventerats och bedömts av landskapsarkitekt Linnéa Lundström och landskapsarkitekt Åsa Drougge, Nivå Landskapsarkitektur. I arbetsgruppen har även kommunekolog Therese Aremyr deltagit. Arbetet genomfördes under 2023.

Oktober 2023

Therese Aremyr
Kommunekolog
Örebro kommun

Erica Ek
Stadsbyggnadsantikvarie
Örebro kommun

Innehåll

Förord

1. Fastighetsuppgifter och lagskydd	7
Fastighetsbeteckning	7
Ägoförhållanden	7
Nuvarande användning	7
Övergripande landskapsbeskrivning	7
Övergripande bebyggelsebeskrivning	7
Lagskydd	10
2. Kulturhistoriskt värdebeskrivning	13
En avspiegling av Kilsbergens utveckling	13
Ett småjordbruk i skogsbygd	14
Bebyggelsen som en källa till kunskap om äldre material och tekniker	15
3. Mål	16
Bevarande och utveckling	16
Användning och tillträde för allmänheten	16
Tillgänglighet	16
Levandegörande	17
Miljö	17
Brand/säkerhet	17
Forskning och kunskapsinsamling	17
4. Särskilda vårdkrav	18
Generellt	18
Träfasader	18
Fönster, dörrar och övriga utvändiga snickerier	19
Tak, taktäckningar och övriga takdetaljer	19
Besiktningar	20
Särskilda krav på antikvarisk kompetens	20
Dokumentation	20
5. Historik	21
6. Trädgård och gårdsplan	27
Bakgrund	27
Kulturväxter	27
Landskapselement	29
Den äldre miljön	29
Delområdesbeskrivning	31
<i>Gårdsplanen</i>	32
<i>Boningshusets gavlar och baksida</i>	37
<i>Jordkällaren</i>	39
<i>Uthuslängan</i>	41
<i>Strandkanten och bryggghuset</i>	43
Artlista kulturväxter	45
Restaurerings- och skötselåtgärder	48
7. Källor	51
Åtgärdsplan för byggnader	52

1. Fastighetsuppgifter och lagskydd

Fastighetsbeteckning

Län: Örebro län

Landskap: Närke

Socken: Kils socken

Kommun: Örebro kommun

Fastighetsbeteckning: Bocksboda 1:8

Ägoförhållanden

Ägare: Örebro kommun

Förvaltare: Örebro kommun, Miljö och stadsbyggnadsförvaltningen

Nuvarande användning

Fastigheten är ett kulturresevat som ska bevara och visa en autentisk gårdsmiljö för ett småskaligt självhushåll i skogsbygden samt bevara och utveckla det biologiska kulturarv som skapats på platsen genom flerhundraårig obruten hävd. Fastigheten nyttjas också för rekreation och friluftsliv.

Övergripande landskapsbeskrivning

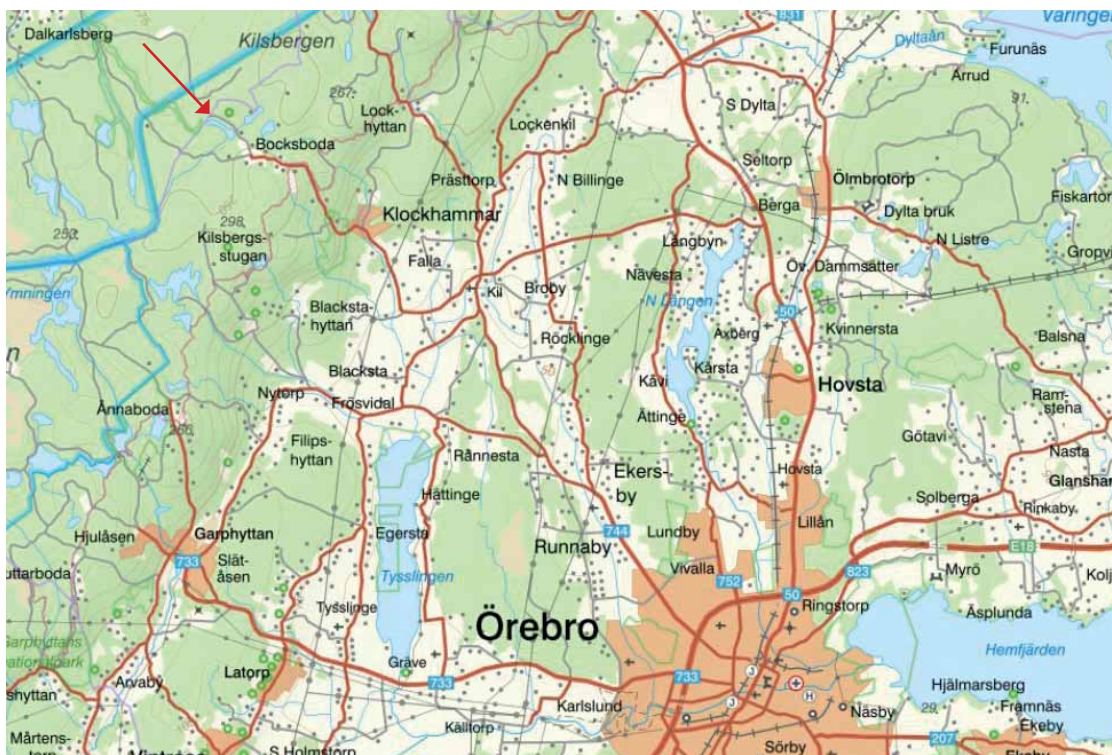
Hyttebacken ligger i kuperad terräng i skogslandskap. Strax intill ligger Bocksbosjön som är fördämd i väster mot det tidigare hytt- och sedermera kvarnområdet. Den tidigare odlingsmarken följer den kuperade terrängen och mellan dagens gårdsläge och det äldre, nu övergivna, löper en mindre dalsänka. Gårdsläget vid Hyttebacken ligger idag i Kils socken i Örebro kommun medan det äldre läget, Övre Hyttebacken, ligger i Vikers socken, Nora kommun.

Övergripande bebyggelsebeskrivning

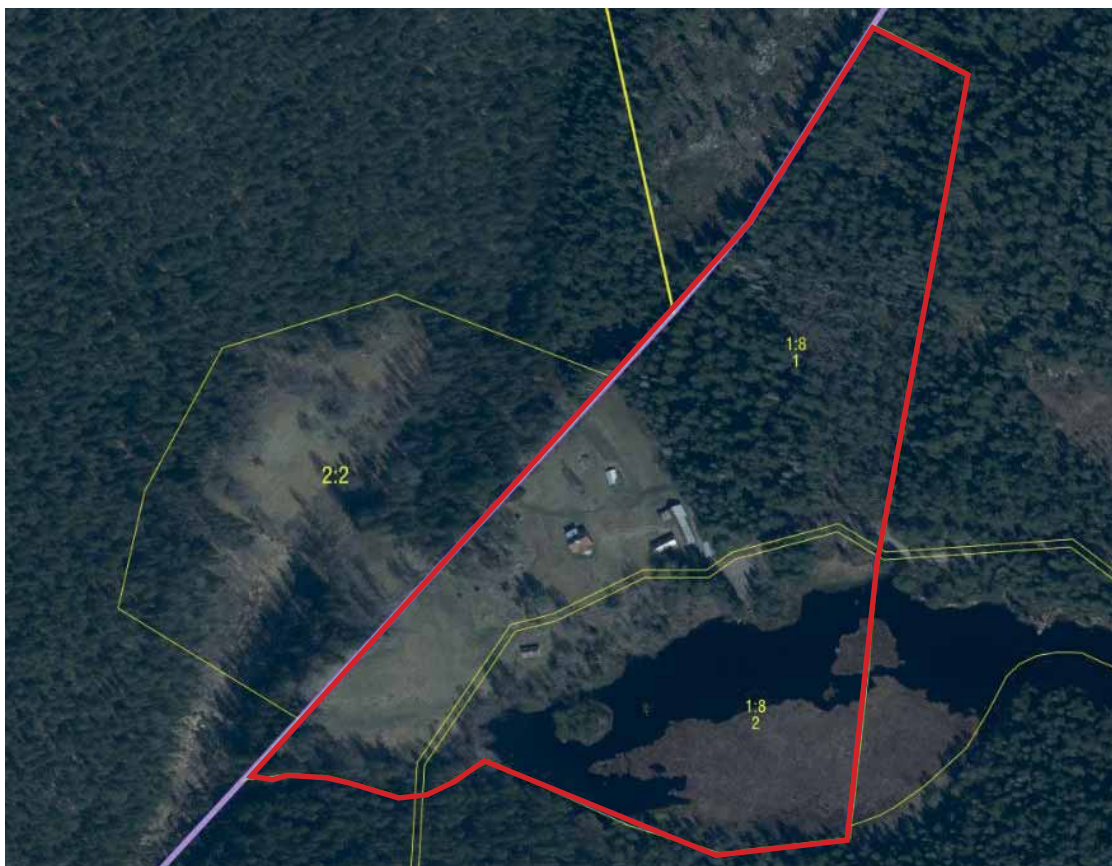
Hyttebackens bebyggelse utgörs av ett bostadshus, en ladugård med loge och dass, en förrådsbyggnad, ett traktorgarage, en jordkällare och ett brygghus. Ladugård, förråd och garage är grupperade strax öster om bostadshuset. Jordkällaren är belägen nordöst om bostadshuset och i sydväst, i anslutning till Bocksbosjön, står brygghuset.

Hyttebackens gårdsbebyggelse från sydväst med brygghuset i förgrunden (Fredriksson arkitektkontor).

Kilsbergstorpet Hyttebacken är beläget nordväst om Bocksboda, ca 2,5 mil nordväst om Örebro stad. I kartan markerad med röd pil (Lantmäteriet).

Kulturresevat Kilsbergstorpet Hyttebacken omfattar fastigheten Bocksboda 1:8, i kartan markerad med röd linje (Lantmäteriet).

Situationsplan för byggnaderna inom Hyttebacken (Lantmäteriet).

Lagskydd

Kulturresevat enligt 7 kap 9 § miljöbalken (1998:808)

Kilsbergstorpet Hyttebacken är ett kulturresevat enligt 7 kap 9 § miljöbalken. I Örebro kommuns beslut om bildande av kulturresevatet (Ärendenummer Moe 33/2023) anges de föreskrifter som gäller för kulturresevatet. För kulturresevatet finns även en skötselplan som utgör en instruktion för förvaltningen av kulturresevatet.

Stenmurar, odlingsrösen och alléer inom Hyttebacken omfattas också av miljöbalkens generella biotopskydd.

Fornminnen enligt 2 kap kulturmiljölag (1988:950)

Inom fastigheten Bocksboda 1:8 finns två fornlämningar registrerade i Riksantikvarieämbetets fornlämningsregister, "L1979:1295 Lägenhetsbebyggelse" (RAÄ-nummer: Kil 346) och L1981:6831 Hyttområde (RAÄ-nummer: Kil 41:1). Enligt kulturmiljölagen (KML) ska fornlämningar skyddas, såväl kända som okända. Alla ingrepp i en fornlämning kräver tillstånd från Länsstyrelsen. Det är förbjudet att utan tillstånd rubba, ta bort, gräva ur, täcka över eller genom bebyggelse, plantering eller på annat sätt skada en fast fornlämning.

Natura 2000-område

Hyttebacken utgör ett Natura 2000-område. Natura 2000 är ett nätverk av värdefulla naturområden som skyddas inom EU. Syftet är att värna om de arter och livsmiljöer som är av gemensamt intresse för EU-länderna. För varje område ska det finnas bevarandeplaner med värdebeskrivningar samt bedömningar av vad som kan skada områdena. Tillstånd från Länsstyrelsen krävs för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Vid skogsbruksåtgärder är Skogsstyrelsen tillsynsmyndighet.

Plan- och bygglag (2010:900) och kommunala ställningstaganden

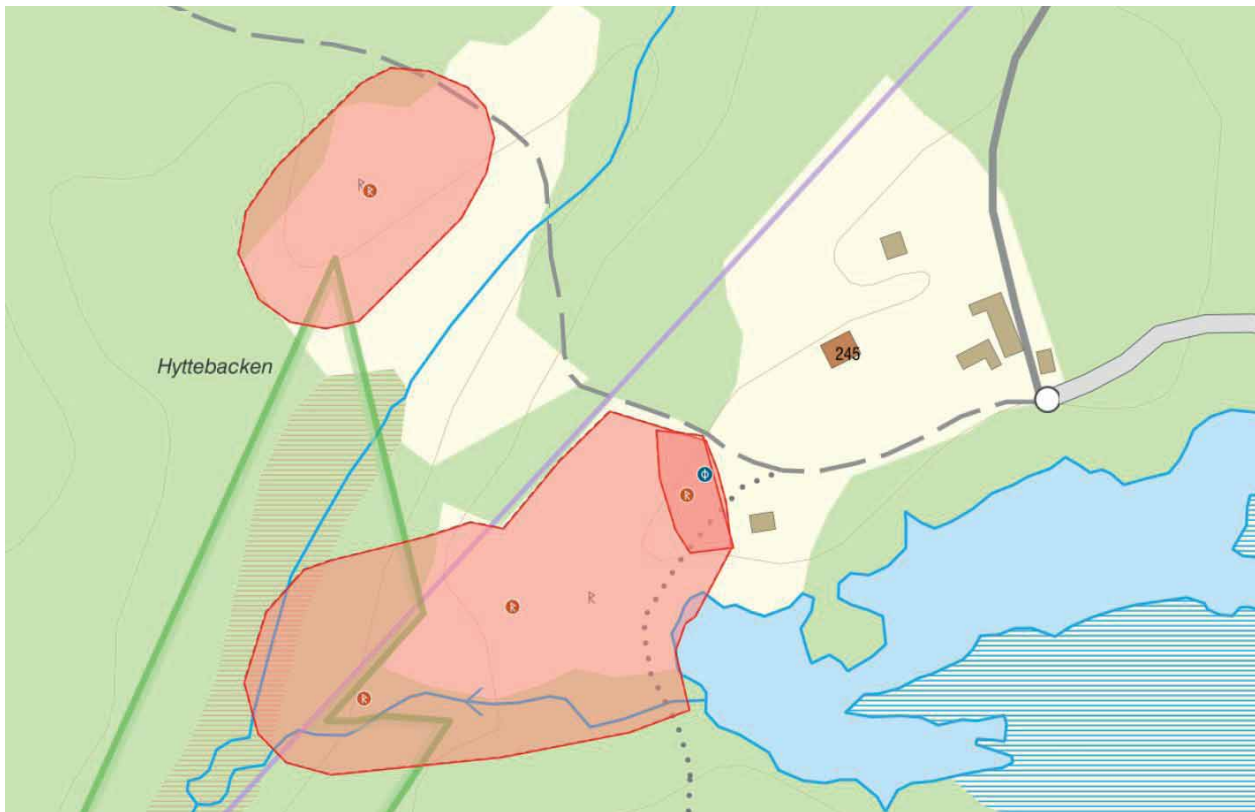
I plan- och bygglagen (PBL) kan kommuner skydda kulturvärden genom skyddsbestämmelser i detaljplan eller genom områdesbestämmelser där detaljplan saknas. Kilsbergstorpet Hyttebacken omfattas inte av någon detaljplan eller områdesbestämmelse men är i Örebro kommuns kulturmiljöinventering utpekad som ett område av klassificering Blå B vilket innebär särskilt kulturhistoriskt värde enligt plan- och bygglagen. Förändringar och underhåll ska göras varsamt. Området får inte förvanskas.

Kulturmiljöinventeringen är kommunens kunskapsunderlag för kulturmiljövärden i bebyggelsen som beskriver och definierar kulturmiljövärden i kommunen. Bedömningen av bebyggelsens kulturvärden görs i fyra nivåer kopplat till plan- och bygglagens bestämmelser. Blått innebär att bebyggelsemiljön bedöms ha särskilt kulturhistoriskt värde enligt PBL 8 kap. 13 §. För att en byggnad ska betraktas som särskilt värdefull krävs det att byggnadens värde är så stort att dess bevarande kan sägas utgöra ett verkligt allmänt intresse. I begreppet särskilt värdefull byggnad ligger att byggnaden särskilt väl ska belysa ett visst förhållande eller i sitt sammanhang ha få motsvarigheter som kan belysa samma förhållande.

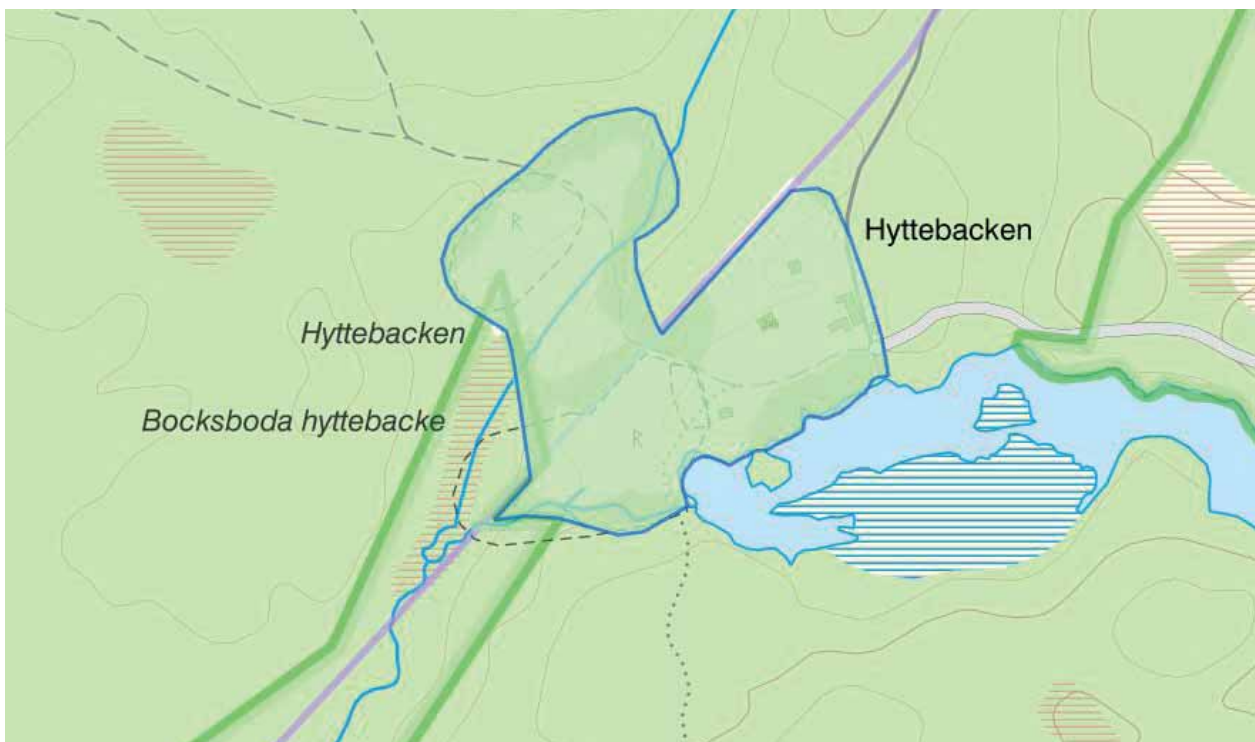
Kulturmiljöinventeringen är ett kunskapsunderlag och ställningstaganden angående kulturvärden är tjänstemannabedömningar av kommunens experter i kulturmiljöfrågor och används som stöd vid tillämpningen av plan- och bygglagens krav på varsamhet och förbud mot förvanskning, PBL kap 8 § 13, 14 och 17. Kulturmiljöinventeringen saknar rättsverkan och innebär inget formellt skydd av bebyggelsen. Den faktiska prövningen om det är en särskilt värdefull byggnad eller inte görs alltid vid prövningen gentemot plan- och bygglagen, i ett bygglov eller under planprocessen. Alla bebyggelse omfattas av kravet på varsamhet vid ändringar enligt plan- och bygglagen 8 kap. 17 §. Kulturmiljöinventeringens värderingsnivåer blått och rött motsvarar plan- och bygglagens begrepp särskilt kulturhistoriskt värdefull bebyggelse och indikerar att dessa byggnader omfattas av förvanskningförbud enligt plan- och bygglagens 8 kap. 13 §.

Enligt plan- och bygglagen ska varje kommun ha en aktuell översiktsplan som ska ge vägledning för beslut om hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. I Örebro kommunens översiktsplan "Vårt framtida Örebro" (2018) redovisas de särskilt värdefulla bebyggelsemiljöerna som är utpekade i kommunens kulturmiljöinventering. Enligt ställningstaganden i översiktsplanen ska kulturmiljöinventeringen vara utgångspunkt för kommunens bedömningar i frågor som rör bebyggelse och kulturlandskap, i staden och på landsbygden. Byggnader och områden som redovisas i bevarandeprogrammet och som röda och blå markeringar på kartan i kulturmiljöinventeringen ska i regel betraktas som särskilt värdefull bebyggelse eller särskilt värdefulla bebyggelseområden enligt plan- och bygglagen.

Vidare omfattas byggnaderna inom Hyttebacken av plan- och bygglagens allmänna krav på varsamhet. Enligt varsamhetskravet i 8 kap. 17 § PBL ska ändringar utföras varsamt så att man tar hänsyn till byggnadens karaktärsdrag och tar till vara byggnadens tekniska, historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden. Byggnaderna omfattas av även av 8 kap. 14 § PBL som gör gällande att de ska hållas i vårdat skick och underhållas så att deras utformning och tekniska egenskaper som avses i 4 § i huvudsak bevaras. Underhållet ska anpassas till omgivningens karaktär och byggnadens värde från historisk, kulturhistorisk, miljömässig och konstnärlig synpunkt. Särskilt värdefulla byggnader ska underhållas så att de särskilda värdena bevaras.

Fornlämningar inom och strax utanför fastigheten Bocksboda 1:8 (Fornsök RAÄ).

Gräns för Natura 2000-område (Länsstyrelsen i Örebro län).

2. Kulturhistorisk värdebeskrivning

En avspiegling av Kilsbergens utveckling

Inom Hyttebacken är det möjligt att utläsa Kilsbergens historia i komprimerat format. Inom fastighetens sydvästra del, i ett fall i Bondabrobäcken, berättar lämningar efter den tidigare Båcksbohyttan om en omfattande järnhantering som redan under medeltiden kom att forma Kilsbergen. I Kilsbergens skogar uppfördes en stor mängd torp på mark som arrenderades i utbyte mot arbete inom bergsbruket. Utöver sitt arbete i hytta eller vid någon av de många kolmilorna skulle torparen även ha tid att bruka sina torpmarker. När skogen under 1800-talet började tryta och järnframställningen upphörde sökte sig många torpare till städerna för arbete medan andra blev kvar för att driva småjordbruk.

I Hyttebacken kompletterades under 1600- eller 1700-talet masugn och osmundsmedja med en kvarn. I slutet av 1700-talet lades hyttan ner men

kvarnverksamheten drevs vidare ändå in på 1900-talet. Hyttan och kvarnen tar sig idag fysiska uttryck i bland annat slagggvarp, kvarnstenar och spår av en kallmurad dammvall.

Hyttebackens gårdsmiljö, uppförd runt 1880, har förmåga att berätta om perioden efter bergsbruket då småjordbruken dominerade. Tillsammans har gården och hytt- och kvarnlämningarna ett stort pedagogiskt värde som förmedlare av Kilsbergens historia och utveckling över tid. Läsbarheten förstärks av den omgivande skogen, vilken utgjorde en förutsättning för bergsbruket och som tillsammans med den kuperade terrängen skapade särskilda förhållanden för småjordbruken i trakten. Hyttebacken rymmer möjlighet till kunskap om såväl kultur och natur som tillsammans kan ge en god bild av villkor i byarna och ensamgårdarna i Kilsbergen.

Inom Hyttebacken finns Bondabrobäcken med lämningar efter tidigare hytta och kvarn. Tillsammans med gården bildar lämningarna en kulturmiljö med förmåga att spegla Kilsbergens övergripande utveckling (Fredriksson arkitektkontor).

Ett småjordbruk i skogsbygd

Hyttebackens gårdsbebyggelse utgörs av fyra välbevarade byggnader från ca 1880: bostadshus, ladugård/loge med stall och dass, förrådsbyggnad och jordkällare. Eftersom jordbruket var småskaligt och delvis baserat på en mindre animalisk produktion rymdes ofta flera funktioner i varje byggnad. Bebyggelsen berättar om bondesamhällets månghussystem och ger en god bild av verksamhet, förutsättningar och behov vid ett småjordbruk under det sena 1800-talet. Till bebyggelsen hör även ett brygghus från 1930-talet samt ett mindre fristående garage och ett till förrådsbyggnaden tillbyggt traktorgarage från tiden kring 1900-talets mitt. De senare byggnaderna speglar förändrade behov och förutsättningar under 1900-talet och bidrar starkt till förståelsen av småjordbrukets utveckling över tid. Traktorgaraget utgör ett tydligt exempel på bebyggelseutveckling kopplad till motoriseringen av jordbruket.

Till förståelsen bidrar även de renoveringar och förändringar som har genomförts under åren, vilka är starkt präglade av ett hushåll och ett levnadssätt där man tog vara på allt och prioriterade funktion framför estetik. I stället för att riva och bygga nytt har man anpassat befintliga byggnader efter nya behov. Virket som har använts uppvisar spår efter äldre virkesberedning och även virke som i många andra sammanhang skulle valts bort, som okantat virke och bakar, har använts. Ladugården har byggts till med betonghålstén, vilken bryter tvärt mot de äldre timrade

konstruktioner, men som på ett tydligt sätt illustrerar det pragmatiska synsätt som karakteriserat gårdens skötsel och utveckling. Bebyggelsens skick ger kulturmiljön en autenticitet som är mycket viktig för platsens upplevelse- och dokumentationsvärde.

I berättelsen om ett småjordbruk under det sena 1800-talet och 1900-talet utgör omgivande öppna marker, skog med fägata, trädgård och gårdsplan en avgörande beståndsdel. Omgivande öppna marker är tidigare ängs- och åkermark som tillsammans med animalisk produktion utgjorde förutsättning för småjordbruket. Utan dessa skulle läsbarheten av Kilsbergstorpet Hyttebacken minska avsevärt. Till läsbarheten av småjordbruket och livet på gården bidrar även stengärdesgårdar, odlingsrösen, odlingsterrasser samt de många spåren av prydnads- och nyttoväxter. Tillsammans med bebyggelsen skapas en närmast unik gårdsmiljö med mycket goda förutsättningar att förmedla kunskap om ett småjordbruk i skogsbygd under 1900-talet. De flesta skogsbruk och torp brändes ned eller revs i samband med att Bofors skjutfält och Villingsbergs militära övningsfält anlades i Kilsbergen 1913 respektive 1943. Även Örebro pappersbruk köpte upp befintliga gårdar och rev dem. Hyttebacken är ett av mycket få småjordbruk som har bevarats.

Ladugård och förrådsbyggnad med tillbyggt traktorgarage från sydöst. Till vänster i bild skimtar det rödfärgade bostadshuset. Längst till höger i bild sticker ladugårdens betongmurade tillbyggnad ut (Fredriksson arkitektkontor).

Bebyggelsen som en källa till kunskap om äldre material och tekniker

Hyttebackens bebyggelse har tillkommit under en period om ca sjuttio år. Byggnaderna från 1880-talet utgör exempel på äldre timmerkonstruktioner där både liggtimmer och enklare stolpverkskonstruktioner förekommer. Bland takkonstruktionerna förekommer bland annat en åskonstruktion och en ålderdomlig konstruktion med ett underlagstak av störrar och näver. I tillbyggnader samt i garaget från 1900-talets mitt förekommer för tiden typiska material och konstruktioner, så som betonghålstén och en regelverkskonstruktion på betongplintar. Bostadshuset präglas starkt av en omfattande renovering utförd under 1950-talet. Snickerier, ytskikt och köksinredning speglar folkhemmets tankar om moderna och goda bostäder. Bebyggelsen och dess olika årsringar utgör en god källa till kunskap om äldre material och tekniker och hur dessa har utvecklats över tid.

Bostadshusets interiör präglad av 1950-talets material och stilideal (Fredriksson arkitektkontor).

Underlagstak av störrar och näver (Fredriksson arkitektkontor).

3. Mål

Bevarande och utveckling

Den övergripande målsättningen för Kilsbergstorpet Hyttebacken är att kulturmiljöns kulturhistoriska värden ska bevaras för kommande generationer. Detta ska garanteras långsiktigt genom väl planerad kontinuerlig skötsel, vård och underhåll. Samtliga byggnader ska bevaras och behandlas med samma omsorg i syfte att säkerställa att gårdsmiljön även i fortsättningen kan spegla bondesamhällets månghussystem med olika byggnader för olika funktioner.

Byggnaderna präglas av senare årsringar som på ett tydligt sätt visar på skiftande behov och förutsättningar och hur man i hushållet noga tog vara på det man hade. Årsringar från 1900-talets mitt har lika högt kulturhistoriskt värde som material från 1880-talet. De olika årsringarna ska bevaras och underhållas. Nödvändiga byten av material eller detaljer samt eventuella tillägg i byggnader ska föregås av antikvarisk utredning med konsekvensbedömning av olika alternativ. Vid åtgärder i bostadshuset ska 1950-talets ytskikt och inredning tillvaratas och vara vägledande vid förändrande åtgärder.

Hyttebacken är en helt igenom autentisk miljö som aldrig utsatts för restaurering, vilket gör byggnader och miljö mycket känsliga mot förändring. Alla arbeten ska utgå från den princip som i generationer varit rådande på gården och som gör gällande att man sparar på resurserna, bara underhåller eller byter när det är nödvändigt samt i möjligaste mån nyttjar det som funnits på platsen. Till miljöns autentiska uttryck bidrar de slitna, åldrade ytskikten och materialen. Ytskikt och material som är slitna men som fyller sitt tekniska syfte ska betraktas som patina som ska bibehållas.

Värdefulla landskapselement och kulturväxter som har identifierats i inventering av trädgård och gårdsplan ska bevaras. Öppna landskapsavsnitt ska hållas fortsatt öppna. Målet är att de trädgårdsväxter som finns på platsen idag ska bevaras med hjälp av en lågintensiv skötsel samt på sikt restaurera strukturellt viktiga spår i trädgården som gått förlorade genom historien.

Fornlämningsmiljön inom fastighetens sydvästra del ska behandlas med särskild hänsyn och med utgångspunkt i de särskilda krav som ställs i samband med vård och åtgärder i 2 kap. kulturmiljölagen. Inför eventuella åtgärder ska tidigt samråd ske med Länsstyrelsen och åtgärder ska endast utföras först efter tillståndsbeslut från Länsstyrelsen.

Användning och tillträde för allmänheten

Hyttebacken har stora pedagogiska värden och ger goda möjligheter till kunskap om hur ett småbruk i skogsbygd tedde sig under 1900-talet. Byggnader och miljö ska i möjligaste mån vara tillgängliga för allmänheten och visa det liv som har levt på platsen i tre generationer. Möbler och föremål ska i möjligaste mån bevaras på ursprunglig plats.

Tillgängligheten för allmänheten ska öka genom att bostadshuset varsamt ska anpassas för att vissa tider kunna nyttjas som raststuga i samband med friluftsliv. Användningen av bostadshuset ska om möjligt med hänsyn till kulturvärden också kunna utökas framöver med uthyrning för övernattnings i del av byggnaden, eller som någon form av boende för de som arbetar med skötsel av gården. Brygghuset ska anpassas för att kunna nyttjas som bokningsbar övernattningsstuga. Brygghuset ska i så hög grad som möjligt inredas med möbler från gården och på ett sådant sätt att det liknar tidigare användning som ett slags sommarviste för de två bröderna i familjen. Anpassningarna ska föregås av särskild utredning där alla åtgärder ska prövas noggrant mot bevarandekrav, utbytbarhet och upplevelsekvalliteter. Inför ny funktion ska även en verksamhetsrutin upprättas, vilken ska ange rutiner för exempelvis låsning, information om brandutrymning etcetera.

Användningen ska regelbundet utvärderas i förhållande till de kulturhistoriska värden och hur de påverkas av pågående användning. Vid för hög belastning på byggnader och känsliga naturmiljöer kan det bli nödvändigt att justera användning och tillträde för allmänheten.

Tillgänglighet

Samtliga byggnader kräver viss anpassning för att kunna uppfylla dagens krav gällande tillgänglighet. Vid ändrad användning av bostadshus och brygghus kommer dessa krav att bli aktuella. Alla anpassningar ska noggrant utredas samt utföras med hänsyn till byggnadernas och omgivande miljöns kultur- och upplevelsevärden. Där fysisk tillgänglighet inte är möjlig ska digital tillgänglighet samt andra typer av informationsmaterial utredas.

Levandegörande

Hyttebackens historia och kulturhistoriska värdena ska uppmärksammas för den breda allmänheten. Möjligheten till skyltprogram, digitala verktyg och informationsbroschyrer ska utredas. En utställning och/eller informationsmaterial i bostadshuset som berättar om familjen som levte på gården och om Kilsbergens historia ska särskilt utredas. Möjligheten att nyttja Hyttebacken som besöksmål i skolverksamhet ska främjas. Natur- och kulturmiljön ger goda möjligheter till diskussioner i flera olika ämnen. Runt om Hyttebacken har det funnits ett stort engagemang från föreningsverksamhet, hembygdskare etc. Detta ska betraktas som en tillgång och om möjligt främjas.

Miljö

Örebro kommuns program för hållbar utveckling ska genomsyra all verksamhet på platsen, vilket innebär att ekologiskt hållbar utveckling ska sättas i fokus vid exempelvis underhåll och vid val av eventuella framtida installationer.

Brand/Säkerhet

Systematiskt brandskyddsarbete ska bedrivas enligt Lag (2003:778) om skydd mot olyckor. Målsättningen är att tillgodose krav på en säker utrymning för alla i de byggnader som nyttjas för publik verksamhet, utan att byggnadernas kulturhistoriska värde minskar. Nödutgångar och utrymningsvägar ska säkerställas. Brandvarnare och handbrandsläckare ska finnas. Byggnadernas behov av åskskydd ska utredas och vid behov utökas.

Forskning och kunskapsinsamling

All tillgänglig information om Hyttebacken och familjen som i tre generationer verkade på gården har inte kunnat samlas i denna vård- och underhållsplan. Fotografier, intervjumaterial mm. finns bland annat i Örebro stadsarkiv. I samband med en framtida utställning, skyltprogram eller informationsbroschyr ska detta material sammanställas digitalt och en kopia ska förvaras av förvaltaren.

4. Särskilda vårdkrav

Generellt

Kilsbergstorpet Hyttebacken har särskilda kulturhistoriska värden. Underhåll och förvaltning ska utgå från byggnadernas kulturvärden och plan- och bygglagens varsamhetskrav (8 kap 17 § PBL) och förvanskningförbud (8 kap 13 § PBL). Underhållet ska vara långsiktigt hållbart och de ursprungliga teknikerna och materialen för respektive byggnadsdel/konstruktion ska användas i möjligaste mån. Alla vård- och underhållsinsatser ska utföras med stor respekt för befintligt material. Lagningar och andra förändrande åtgärder ska endast utföras i den omfattning som bedöms absolut nödvändig, när konstruktionens eller materialets bevarande är hotat. Slitna ytskikt som fungerar tekniskt ska behandlas som patina som bidrar till miljöns karaktär och upplevelsevärden.

Förändringar och större underhållsinsatser ska föregås av utredningar där olika alternativ prövas. I utredning ska antikvarisk kompetens delta.

Höga krav ska ställas på utförare av vård- och underhållsinsatser i byggnaderna. Utförare ska kunna lämna referenser på motsvarande arbete och ha gedigen erfarenhet av arbete med kulturhistoriskt värdefulla byggnader och äldre material och tekniker.

Träfasader

Merparten av byggnaderna inom Hyttebacken har träfasader i form av synliga timmerstommar, locklistpanel eller spontpanel. I ladugården förekommer flera kulturhistoriska intressanta konstruktioner och material som särskilt ska tillvaratas, bland annat smal panel av klovor. Brädorna till skullen över den murade lagårdsväggen åt väster (vid hörnet mot stallet) har en särskild historia som kräver försiktighet vid renoveringen. Hyttebackens sista brukare Evert har berättat att när man skulle fylla på med hö så lossade man panelbrädorna. De sitter därför lite glest, snett och vint. Detta utseende ska bibehållas.

Byte av trä ska endast göras partiellt och där det bedöms absolut nödvändigt. Vid byte av skadat trä gäller generellt att samma typ av infästning, virke, framställningssätt och hantverksmetoder som när detaljen tillverkades ska användas. Vid timringsarbeten ska en kunnig timmerman anlitas.

På grånat och algbeväxt virke ska biologisk påväxt borstas och tvättas bort före underhållsmålning. Underhållsmålning ska utföras med faluröd slamfärg av god kvalitet och äkta pigment från Falu Gruva. Rekommenderade fabrikat är Falu rödfärg eller Falu vapen. Både den ljusare varianten (ca NCS 4550-Y70R) och den mörkare (ca NCS 5040-Y80R), vilken var vanlig under 1900-talet, förekommer inom miljön och kan fortsätta användas. Vid målning med slamfärg ska inte för mycket linolja tillsättas färgen, dels för att färgen då får ett annat uttryck, dels för att underhållsarbetet blir mer krävande eftersom kraftigt linolfjeförstärkt slamfärg flagar när den åldras medan slamfärg med endast en liten tillsats linolja dammar av. Målning ska utföras med pensel. Vid val av ljus eller mörk slamfärg är det viktigt att ha gårdens helhetsuttryck i åtanke. Alla fasader ska inte ges samma utseende/kulör, utan ett varierat uttryck ska eftersträvas.

Det är viktigt att byggnaderna inte underhållsmålas för ofta då fasadernas patina bidrar till bebyggelsens karaktär och miljöns upplevelsevärden. Samtidigt är det angeläget att förse fasaderna med ett skyddande ytskikt i syfte att förlänga livslängden på materialet. En avvägning mellan patina och förlängd teknisk livslängd ska göras vid beslut om målning. Målning ska utföras i intervaller som resulterar i att alla byggnader inte ser nymålade ut samtidigt.

Fönster, dörrar och övriga utvändiga snickerier

Inom gårdsmiljön förekommer både traditionell linoljefärg och moderna olje- och akrylatfärger på de utvändiga snickerierna. Modern akrylatfärg, så kallad "plastfärg" är olämplig ur både antikvarisk och teknisk synpunkt. Färgen är mycket tät och tillåter inte fukt i virket att ta sig ut. Fukt tar sig alltid in på ett eller annat sätt, och har den inte möjlighet att ta sig ut resulterar det i rötskador. Akrylatfärgen ger också ett uttryck som är olämpligt inom den historiska gårdsmiljön. Färgen har ett modernt och plastigt utseende som påverkar gårdens karaktär negativt.

Utvändiga snickerier som dörrar, fönster mm. som är målade med linoljefärg ska underhållas med linoljefärg. Färgen ska vara äkta linoljefärg utan tillsats av alifatnafta, alkydolja eller andra moderna tillsatser. Rekommenderade fabrikat är Wibo, Ottosson Färgmakeri och Engwall & Claesson. Viktigt att tänka på vid linoljefärgsmålning är att färgen ska strykas tunt med pensel. Stryker man för tjockt kommer färgen att skrynkla ihop sig i så kallade "skinntork". Det är också viktigt att tänka på att linolja och linoljefärg i trasor och dyl. kan självantända.

Snickerier som är målade med akrylatfärg kan inte ommålas med linoljefärg. Vid framtida ommålningar bör akrylatfärgen tas bort ner till trärent underlag för att snickerierna ska kunna ommålas med linoljefärg. Vid färgborttagning kan en så kallad speedheater användas. Det är ett verktyg med infravärme som värmer upp färgen så den blir enkel att skrapa bort. Varmluftspistoler ska inte användas, då det är lätt hänt att man blåser in het luft i håligheter fyllda med gammalt isoleringsmaterial som kan ta eld.

Vid fönsterrenovering ska linoljekitt användas. Linoljekittet ska vara tillverkat på linolja och krita och levereras i burk. Linoljekitt på tub innehåller ofta moderna tillsatser. Modernt syntetiskt kitt ska inte användas. Det är olämpligt ur antikvarisk synpunkt, och svårt att byta och underhålla utan att skada glas och båge. Det är inte heller kompatibelt med linoljefärg. Kittfalsar med linoljekitt kan underhållas utan att hela kittningen behöver förnyas. Vid fönstermålning ska färgen täcka hela kittfalsen samt en par millimeter ut på glaset för att förhindra att kittet torkar.

Portar tillhörande uthus kan behandlas med faluröd slamfärg eller trätjära. Vid val av trätjära eller slamfärg är det viktigt att ha gårdens helhetsuttryck i åtanke. Alla portar ska inte ges samma utseende/ytbehandling. Tjärstrukna ytor urlakas med tiden och måste underhållas kontinuerligt för att träet inte ska ta skada. För tjärbehandling ska dalbränd furutjära användas. Traditionellt är tjära av hög kvalitet (renhetsgrad) ljusare än den av lägre kvalitet. Eventuell pigmentering kan göras med Falu rödfärgspigment eller kimrök. Auson och Claessons trätjära samt de flesta byggnadsvårdsbutiker tillhandahåller furutjära.

Tak, taktäckning och övriga takdetaljer

Täta tak är en förutsättning för ett fortsatt bevarade av byggnaderna. Taken ska kontrolleras kontinuerligt. Bostadshusets och brygghusets tak är täckta med tvåkupigt rött lertegel. Taktäckningsmaterialet är lämpligt i förhållande till byggnadernas kulturvärden och karaktär och ska bibehållas. Pannorna ska vid behov ersättas av nya med material, mått och kulör lika befintliga. Takteglet ska hållas rent från större mossansamlingar eftersom dessa kan hålla kvar fukt onödigt länge och orsaka vittring.

På tegeltaken finns murade skorstenar som vid behov omfogas med naturhydrauliskt kalkbruk. Anslutnings- och krönplåtar på skorstenar är utförda i omålad galvad plåt eller möjligtvis zinkplåt. Dessa ska vara fortsatt obehandlade och får vid eventuell framtida gravrost ersättas av nya. På bostadshuset förekommer anslutningsplåtar och vindskiveplåtar som har fabrikslackats svarta. Dessa ska på sikt ersättas av nya plåtar i galvad plåt som lämnas utan efterföljande målningsbehandling.

Jordkällare, ladugård, förråd och garage har plåttäckningar av varierande utförande, både pannplåt, sinuskorrugerad plåt och modernare trapetsplåt förekommer. Plåten är i huvudsak obehandlad, spår av svart fabrikslackering förekommer på trapetsplåten. Ekonomibyggnaderna ska vara fortsatt avtäckta med omålad plåt som är det för miljön traditionella utförandet. Plåttyp ska vara sinuskorrugerad och pannplåt medan den senare trapetsplåten ska fasas ut. Vid val av pannplåt eller sinuskorrugerad plåt är det viktigt att ha gårdens helhetsuttryck i åtanke. Alla tak ska inte ges samma utseende/plåt, utan ett varierat uttryck ska eftersträvas.

Besiktningar

För att säkerställa gårdsmiljöns fortlevnad krävs kontinuerlig tillsyn. En noggrann exteriör och interiör besiktning av byggnaderna ska utföras minst en gång om året. Exteriört bör särskild uppmärksamhet fästas vid grund, tak och avvattningsystem. Interiört ska trädetaljer kontrolleras för skadedjurlämningar som t ex bormjöl från strimmig trägnagare. Besiktningar bör protokollföras för att protokollen senare ska kunna ge en bra bild av förändringar i byggnaderna över tid. Kontinuerliga besiktningar är av särskild vikt så länge gården är låganvänd och periodvis står utan uppsikt.

Särskilda krav på antikvarisk kompetens

Vid arbeten och underhåll ska antikvarisk kompetens medverka då åtgärderna kan påverka de kulturhistoriska värdena.

Dokumentation

Protokoll över underhåll med beskrivning av åtgärd i foto och text ska upprättas som kunskapsunderlag för framtida åtgärder. I protokoll ska detaljer som färgtyp, fabrikat och kulör anges. Mer omfattande eller förändrande åtgärder ska följas av antikvarisk medverkan/sakkunnig kulturvärden. Denna ska även upprätta en antikvarisk slutrapport/intyg som ska läggas till det samlade kunskapsunderlaget.

5. Historik

Bocksboda hytta var i drift från 1640-talet och fram till början av 1700-talet. På sockenkartan för Nora socken år 1688 omnämns Båcksbohyttan. På sockenkartan från 1704 över Vikers socken omnämns platsen som Boxbohyttan med en kvarn samt masugn och osmundssmedja markerade. På storskifteskartan från 1793 är sedermera endast kvarn utmärkt. År 1846 syns sex byggnader ligga kring odlingsmarken sydväst om dagens bostadshus och själva gården (Övre Hyttebacken) har då legat på andra sidan dalsänkan.

Hyttområdet (L1981:6831) och kvarnen har legat vid Bocksbodasjöns fördämning och syns idag bland annat som spår av kallmurad dammvall, slaggvarp och kvarnstenar. Kvarnen fanns fortfarande kvar i början av 1900-talet då den även hade kompletterats med såg och spånhyvel.

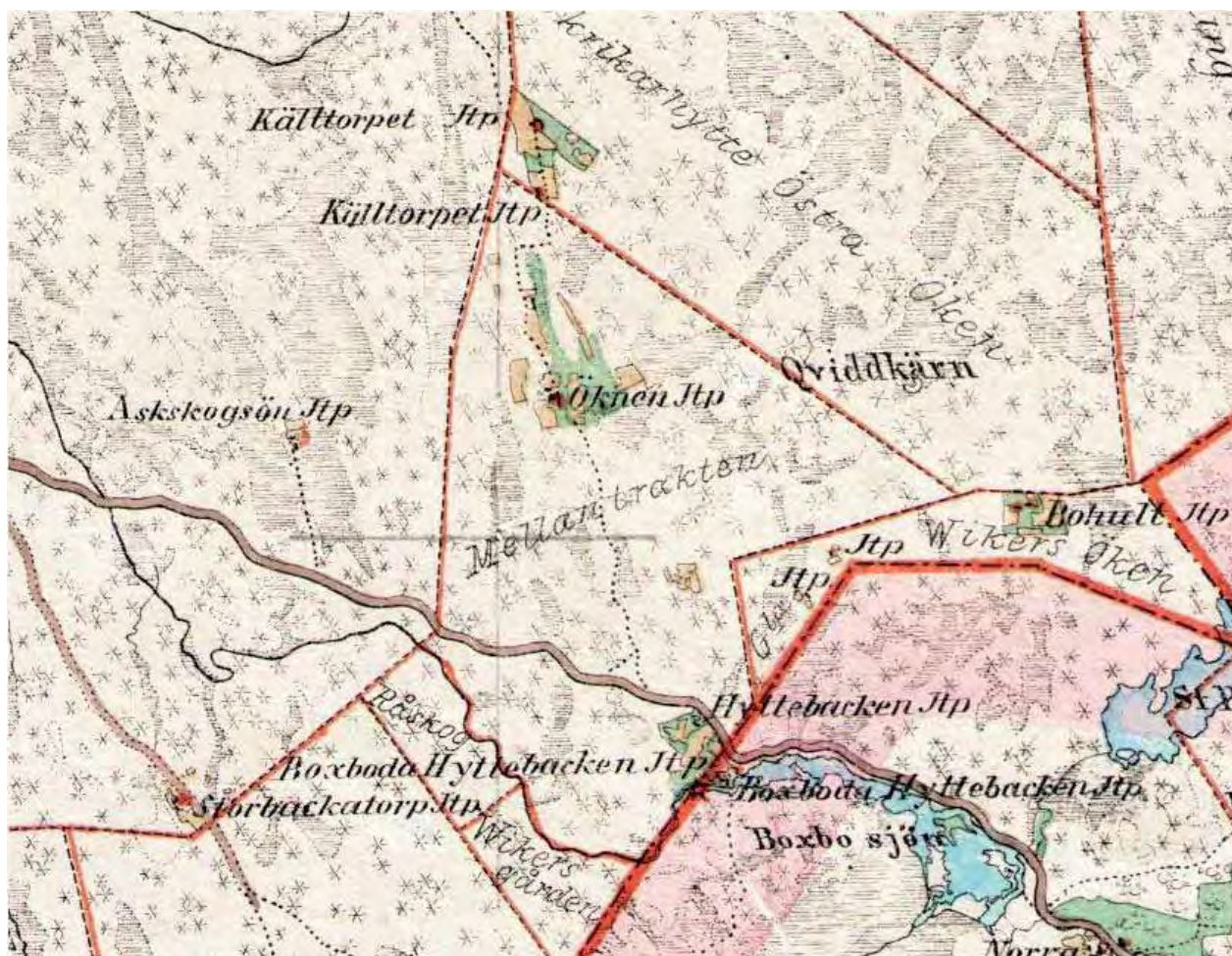
Sockenkarta över Vikers från 1704 visar Boxbohyttan med masugnen och kvarnen utefter ån (Lantmäteriet, Historiska kartor).

Av häradsekonomska kartan framgår att Hyttebacken under 1800-talet var en del av en struktur med en mängd jordtorp och små hemman på gränsen mellan Kils och Vikers socken. Det var en bygd som präglades av utmarker men där små brukningsenheter ändå kunde etablera sig. Torpetableringen vid Hyttebacken låg på båda sidor om sockengränsen.

Kartan visar hur bebyggelse fortfarande låg kvar utefter Bondabrobäcken vid Laga skifte 1849. Vägen fortsätter söderut mot Lisselängen (Lantmäteriet, Historiska kartor).

Den sista brukaren på Hyttebacken var Evert Eriksson, vars farfar köpte marken för det nuvarande gårdsläget 1880. Då ska marken enligt intervjumaterial ha varit skogbeväxt. Everts farfar var född på Övre Hyttebacken, det äldre gårdsläget, vilket enligt uppgift ska ha brukats fram till 1908 av August Eriksson.

Häradsekonomska kartan med den röda sockengränsen genom Hyttebacken. Man ser också hur Hyttebacken ingår i ett område med en mängd små jordtorp i en skogsbygd (Ur Kilsbergen kulturmiljöinventering).

Bocksboda kvarn omkring sekelskiftet 1900 (Ur Kilsbergstorp).

På häradssekonomska kartan från 1880-talet kan man se att större delar är uppodlade kring det äldre gårdsläget. På 1950-talets ekonomiska karta är förhållandet omvänt och mer mark är istället uppodlad vid det nya gårdsläget. Boningshus, lada, ladugård samt jordkällare byggdes ungefär samtidigt runt 1880. På äldre fotografier är fasaden på farstuvisten spånklädd vilket gav byggnaden ett karaktäristiskt utseende. Kanske kan spånen ha sitt ursprung i att man hade utrustat Bocksboda kvarn med en spånhyvel vid slutet av 1800-talet.

År 1934 uppfördes även ett bryggghus. Bostadshuset byggdes om omkring 1957 och fick då ytterligare en våning och nytt entréparti samt fasader med stående locklistpanel. 2016 tillbyggdes bostadshuset med ett kombinerat badrum och tvättstuga mot norra fasaden.

På ekonomiska kartan från 1950-talet syns en större del uppodlad åkermark omgiven av ljusare betesmark och skogsmark. Det visar på brynmarkernas betydelse i landskapet i ett restaureringsarbete (Lantmäteriet, Historiska kartor).

Övre Hyttebacken i början av 1900-talet (Ur Hallenberg).

Fotografiet visar nuvarande bostadshus före ombyggnaden 1957 med spåntäckt förstukvist (Örebro Stadsarkiv).

6. Trädgård och gårdsplan

Bakgrund

Utredningen av Hyttebackens trädgårdsmiljö grundar sig i ett historiskt arkivmaterial bestående av äldre fotografier, kartor och ortofoton. Tidigare rapporter som tagits fram av Länsstyrelsen och Stiftelsen Kulturmiljövård har använts som huvudsakliga skriftliga källor. Ett platsbesök utfördes i september 2023, där kulturväxter och kulturhistoriska element i landskapet inventerades. Fotografier tagna under vårsäsongen av byggnadsantikvarie Helén Sjökvist har bidragit med kompletterande information om trädgårdens vårfloor. Syftet med utredningen är att beskriva trädgårdens nuläge och dess kulturhistoriska värde utifrån platsens historiska spår, med målet att användas som grund för restaurerings- och skötselåtgärder lämpliga för en låg skötselintensivitet.

Hyttebackens gårdsmiljö har successivt växt fram under tre generationers brukande av platsen, där hushållets behov format landskapet över tid. Gårdens mjukt kuperade ängsmarker öppnar upp sig som en glänta i den omgivande skogsmiljön, där boningshuset uppförts med utsikt över Bocksbosjön. Delar av trädgården kringgärdas av en stengårdsgård, i andra delar övergår gårdsmiljön mer sömlöst i det omgivande landskapet. Den centrala axeln mellan boningshuset

och brukningsvägen, som utgörs av en mittgång kantad av blomsterlister, är trädgårdens tydligaste dekorativa element som bildar ett centralt entrémotiv.

Under både inventeringen och i studien av det historiska källmaterialet påträffades flest spår av kulturväxter i trädgården innanför stengårdsgårdens gränser. Prydnads- och nyttoväxterna har främst hållits intill boningshuset och uthusbyggnaderna, med jordbruk som bedrivits tätt intill. Utanför den ingärdade trädgården återfinns flest kulturväxter i strandzonen framför Bocksbosjöns strand, samt vid lämningarna av det övre gårdsområdet.

Kulturväxter

Det biologiska kulturarvet består av all den natur som berättar om kultur. Riksantikvarieämbetet definierar det som "...ekosystem, naturtyper och arter som uppstått, utvecklats eller gynnats genom människans nyttjande av landskapet och vars långsiktiga fortlevnad och utveckling förutsätter eller påverkas positivt av brukande och skötsel" (RAÄ, 2017). Med kulturväxter menas de arter som odlats och förädlats av människan, som enligt Riksantikvarieämbetets definition därför både hör till den biologiska mångfalden och till vår kulturhistoria.

Sydväst om boningshuset står en flerstamig björk. Vid inventeringstillfället nyttjades trädet som stöd åt hässjestölar. Foto: Nivå.

Brukningsvägen som leder förbi Hyttebacken kantas på en sida av stengårdsgården. På den andra sidan står en trädrad med björkar. Foto: Nivå

Stenblock i röse som markerar gränsen mellan odlingsmark och skogsdunge. Foto: Nivå.

Begreppet kulturväxter används i denna utredning främst om de trädgårdsväxter som annars inte förekommer naturligt i området. Detta syftar framför allt på de förädlade prydnads- och nyttoväxter som påträffats. Förutom detta har andra kulturhistoriskt intressanta växter påträffats, som är svårare att bedöma om de har planterats eller är naturligt förekommande självsådder som sparats. I detta ingår exempelvis trädrader längs gränser och brukningsvägar, samt träjon (*Dryopteris filix-mas*) intill uthusbyggnader. Att plantera träjon intill ladugårdar och jordkällare är en gammal sed, som förr ansågs ge skydd från häxor och onda makter (Sköld & Svensson, 2009).

Kulturväxter som förknippas med det jordbruk som bedrivits i gårdsmiljön, exempelvis ängs- och vallväxter, beskrivs närmre i skötselplanen för kulturresevatet Hyttebacken under "Skötselområde 1: Slätterängar" och berörs därför inte i detalj i denna utredning.

Landskapselement

Förutom kulturväxter finns även kulturhistoriska element i landskapet omkring Hyttebackens trädgård som är viktiga för förståelsen av platsen. Stengårdsgårdarna är strukturer som berättar om hur jordbruksmarken röjts från stenar under en lång, kontinuerlig hävd. Stengårdsgården framför gårdsplanen är uppbyggd som en odlingsterrass, där höjd tas upp på insidan. Med gårdsplanens upphöjning i det mjukt kuperade landskapet skapas därifrån en visuell koppling från trädgården ut över Bocksbosjön.

På det historiska fotografiet syns hur stenen intill brukningsvägen använts för att koppla hunden. Fotot från idag visar stenen från andra sidan, där en järnkrok syns inkilad i stenen. Stenen på andra sidan vägen har också ett hål i sig. Bildkällor: Örebro Stadsarkiv och Nivå.

Stengårdsgårdarna runt trädgården är av olika former och skick. Muren som löper längs hemmanets norra sida, sammanfallande med sockengränsen, bedömdes under inventeringen troligen vara äldst av murarna och dessutom i sämst skick. Den västra stengårdsgården är konstruerad så att den övergår från att vara en fristående mur till att bli en stödmur, som avslutas vid en stenhäll. Den östra stengårdsgården är både bredare och lägre än de andra murarna, och är staplad på ett sätt så den snarare har karaktären av ett odlingsröse, delvis dold från trädgården bakom trädbrynet. De platsspecifika lösningarna ger trädgårdens avgränsningar en varierad karaktär.

I skogsdungen nordväst om boningshuset vilar ett stort stenblock, som återfinns i samma läge på historiska ortofoton från år 1965 och framåt. Stenblocket är del av ett mindre odlingsröse och står på en grund av små stenar. På den ekonomiska kartan från 1958 markerar stenen en rätvinklig gräns mellan trädningen och den intilliggande åkermarken. Som gränsmarkering i landskapet mellan brukbar och obrukbar mark är stenblocket med dess röse ett viktigt landskapselement i utkanten av trädgårdsmiljön.

Den äldre miljön

Hyttebackens gårdsmiljö befinner sig i ett större kulturhistoriskt landskapssammanhang som är viktigt att lyfta fram för att förstå platsen som helhet. I höjd med brygghuset finns en gammal vägkorsning mellan brukningsvägen, som leder vidare mot det övre

gårdsläget, och den gamla vägen som leder söderut mot kvarnläget och vidare mot Lisselängen. I korsningen står ett stort stenblock i marken, som inte undersöktes närmre vid inventeringstillfället, men vars placering är intressant då den markerar föreningen av de äldre färdvägarna.

Det övre gårdsläget har en direkt koppling till Hyttebacken, då markerna sköts av samma släkt under många generationer med Evert och Henry som sista brukare. Slåttermarkerna runt gården har hävdats kontinuerligt sedan 1700-talet, vilket skapat tydliga odlingsterrasser i landskapet. Här finns bäckfåror och småvatten som sammankopplas med våtmarken i väst. Intill brukningsvägen, i höjd med stenladugårdens ruin, står en äldre allérad med björk. Träden uppskattades vara gamla och har dessutom tidigare varit fler, då ett antal stubbar är synliga i marken. Vid inventeringstillfället hittades ett antal äldre trädgårdsväxter kring resterna av gårdslägets byggnader.

Ännu äldre spår i landskapet hittas vid det tidigare hytt- och sedermera kvarnläget. Tydligast läsbar är kanske den kvarlämnade kvarnstenen, som lämnats kvar vid Bondabrobäckens strömmande vatten. Den gamla vägen vidare söderut mot Lisselängen är markerad på Laga skifte karta från 1846, och är ännu läsbar i landskapet som en hålväg. Sträckan mot Lisselängen blev friarväg för Evert och Henrys far, Erik Gustafsson, då pigan Agda arbetade där innan de gifte sig och hon flyttade till honom på Hyttebacken. Dessa äldre spår i landskapet är viktiga att lyfta fram för att förstå vilket historiskt sammanhang gården och dess tidigare brukare befinner sig i.

Ängsblomning i markerna runt Hyttebacken. Bildkälla: Örebro Stadsarkiv

Historiskt fotografi som visar östliga odlingsröset och en gårdsgård till vänster i bild. Bildkälla: Örebro Stadsarkiv.

Rester av stenladugården vid det övre gårdsläget, samt kvarnstenen kvarlämnad vid hyttläget. Foto: Nivå

Delområdesbeskrivning

I följande avsnitt beskrivs Hyttebackens trädgård utifrån fem delområden. Dessa är markerade i planen nedan.

Underlag: Ortofoto 2018, Lantmäteriet.

Gårdsplanen

Nuvarande situation

Gårdsplanen framför boningshuset utgörs av en öppen yta, som idag till störst del brukas som slåtteräng. En trampad mittgång går rakt över gårdsplanen fram till boningshusets entré. Mittgången leder genom en öppning i stengårdsgården, där två bestånd av syren (*Syringa vulgaris*) breder ut sig på var sida innanför muren. I sin helhet har gårdsplanens utformning en tydlig mittaxel, som bildar ett formstarkt entrémotiv till gården.

Genom historien har gången fram till boningshuset kantats av blomsterlister, med prydnadsväxter i form av träd, lökar, perenner och blommande buskar. Idag kvarstår endast ett fåtal växter i blomsterlisterna. Ett döende äppelträd (*Malus domestica*), som vid inventeringstillfället bar en ensam röd frukt, står närmst boningshuset. På motsatt sida av mittgången står en död buske. Ett par meter söderut står ett sammanväxt buskage av ros (*Rosa ssp.*) och schersmin (*Philadelphus ssp.*). I buskaget växer även brännässla, vilket är en indikator på att växtplatsen är kväverik och eventuellt har tillförts näring. Fotografier från vårsäsongen visar att påsklilja växer i blomsterlisten nära intill boningshuset.

Vårblomning intill boningshuset. Foto: Helén Sjökvist.

Vy mot boningshuset idag, genom syrenerna. Foto: Nivå.

Senare historiskt fotografi som visar den trampade mittgången med blomsterlister innehållande flertalet buskar, men färre blommande perenner. Bildkälla: Örebro stadsarkiv.

Boningshusets framsida idag. Foto: Nivå.

Boningshuset framsida före ombyggnaden år 1957. Notera hur ängen når ända fram till blomsterlistens vänstra kant, samt klätterväxterna runt entrén. Bildkälla: Örebro Stadsarkiv.

På grund av att mittgången över gårdsplanen inte längre brukas regelbundet är den idag inte upptrampad utan övervuxen av gräs. Vid inventeringstillfället var vägen så gott som införlivad med den omgivande ängsvegetationen, där gräset vid tidpunkten var slaget. Vägen var dock fortfarande synlig genom sin något försänkta sträckning mellan de upphöjda blomsterlisterna.

Historisk analys

Boningshusets framsida och västra gavel är vanligt förekommande motiv i de historiska fotografierna. I denna del av trädgården är det därför möjligt att se flera exempel på hur växtlighet har utvecklats genom åren.

Fotografier tagna innan boningshusets ombyggnad år 1957 visar att gårdsplanen hade en snarlik struktur som i dagens situation. Träd har ofta vuxit intill boningshusets entré genom historien, som utifrån bilderna tolkas vara syrener och/eller fruktträd. På den högra sidan om entrén har det under en period stått två träd, och endast periodvis ett träd på den vänstra sidan. Träden har bildat en avslutning av blomsterlisterna intill boningshuset. På flertalet äldre fotografier syns hur ängsmarken på sidan av blomsterlisterna sträcker sig hela vägen fram till rabattkanten.

Viss växtlighet ser ut att ha hållits intill förstukvisten. Vissa år ses klättrväxter ha planterats runt entrén, som ser ut att ha varit vedartade. Lövverket har då växt framför fönstren intill dörren. På ett tidigt fotografi

ses hur enkla trådspaljéer använts för att binda upp klättrväxter på sidan av den spåntäckta förstukvisten. Lägre perenner eller buskar kan också skönjas ha varit planterade intill boningshusets framsida.

Trädgårdssoffor och stolar har varit placerade framför boningshuset i olika lägen. I ett fotografi ses även hur man sitter på förstutrappan, där utsikten ut över Bocksbosjön varit betydelsefull. I en intervju år 2009 med ETC Örebro berättar Evert om när han suttit ute på trappan en vårkväll samma år, då sjön legat spegelblank

Fotografi taget efter ombyggnaden år 1957. Bildkälla: Örebro stadsarkiv.

En trådspaljé används för att binda upp klättrväxter på den spåntäckta förstukvisten. Bildkälla: Örebro Stadsarkiv.

En av blomsterlistens rabatter där det vid tillfället växte dahlia och höstanemon. Bildkälla: Örebro Stadsarkiv.

Blomsterlisten fotograferad från nordväst. Bildkälla: Örebro Stadsarkiv.

och göken gal så det skallade över vattnet. Evert ansåg att "det måste ju vara livets höjdpunkt, den där tiden på våren när man hör göken första gången" (Hallenberg, 2014).

På fotografier från både innan och efter 1957 ses att den trampade mittgångens anslutning mot förstukvisten förstärkts med grus i en triangulär form. På andra fotografier är anslutningen mer anspråkslös, där den trampade gången sträcker sig ända fram till förstukvisten. En gång har även lett österut från boningshuset med riktning mot uthuslängorna, som även denna tidvis varit grusad.

På nyare fotografier, tagna efter boningshusets ombyggnad år 1957, syns hur blomsterlistens rabatter varit något upphöjda och med synlig jord. Med de senare färgfotografierna kan mer kvalificerade gissningar göras över vilka växter som har varit planterade i rabatterna under de senare årtiondena. Exempelvis ses en gulblommig buske som antas vara en tok (*Potentilla fruticosa*). En vitblommig buske står ungefär i samma läge där ros och schersminen befinner sig i dagens situation, och ett annat fotografi bekräftar att en vitblommig buskros odlats i blomsterlisten. De rödblommande, lägre växterna gissas vara bondpioner

(*Paeonia officinalis* 'Rubra Plena'). I ett annat fotografi ses låga, blommande växter som gissas vara förgätmigej (*Myosotis scorpioides*). Dessa blå blommor växer även i odlingslådor intill förstukvisten. Olika dahlior (*Dahlia* spp.) i orange och rosa, samt olika vita och rosa sorter av höstflox (*Phlox paniculata*) är återkommande under flera års tid, tidvis planterade intill rosablommig höstanemon (*Anemone* spp.). Gulblommiga tagetes (*Tagetes erecta*) har odlats intill boningshusets framsida, vilka är den enda annuella som identifierats i fotografierna.

Under senare år har blomsterlisterna innehållit färre perenner och i stället fler blommande buskar. Buskarnas volym har skapat ett mer ombonat intryck, men med mindre färg och blomsterprakt som resultat. Sammanfattningsvis har gårdsplanens mittgång med blomsterlister bildat en representativ entré till boningshuset vars utformning varierat genom historien. Blomsterlisten har främst innehållit prydnadsväxter som smyckat uppfarten till gården och som kontrasterat med den intilliggande, rationellt skötta ängsmarken. I dagens situation är varken mittgången eller blomsterlisten skötta och därför är strukturen delvis dold och svår att uttolla i landskapet.

En blandning av blommande perenner och buskar i blomsterlisten. Bildkälla: Örebro Stadsarkiv.

Boningshusets gavlar och baksida

Nuvarande situation

Boningshusets västra gavel karaktäriseras av en prydnadsplantering där det växer ett delvis blandat bestånd av ljusrosa höstflox (Phlox paniculata) och gullboll (Rudbeckia laciniata). Båda perennerna är dokumenterat gamla sorter. Bestånden är i relativt gott skick, men är i behov av omvårdnad för att hållas livskraftiga.

Bakom boningshuset avgränsas jordbruksmarken av en odlingsterrass. I terrasskanten finns en stenhäll och ett mindre odlingsröse. Intill stenhällen växer ett litet bestånd av perennen praktlysing (Lysimachia punctata), och framför odlingsröset står en syrenbuske (Syringa vulgaris). Dessa utgör två anspråkslösa prydnadsplaneringar på baksidan av huset.

Som en konsekvens av ett grundläggningsarbete intill boningshuset har grus lagts ut intill boningshusets baksida och gavlar. Gruset har delvis spritts i området runt huset. Detta har skapat en störd miljö där ogräs såsom maskrosor börjat växa, vilket står i kontrast mot den omgivande ängsmarken.

Prydnadsplanteringarna bakom boningshuset innehållande praktlysing och syren. I bakgrunden syns ett röse med en äldre björk. Foto: Nivå.

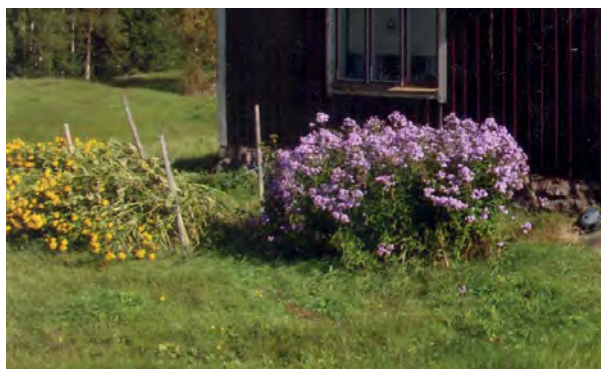
Prydnadsplanteringen med perenner (höstflox och gullboll) vid den västra gaveln. Foto: Nivå.

Historisk analys

En perennplantering vid boningshusets västra gaveln har funnits på samma plats under många år, men har förenklats genom åren. På fotografier tagna innan boningshusets ombyggnad år 1957 hade planteringen inslag av vedartade växter, både träd och buskar. På ett senare fotografi är de vedartade växterna helt ersatta av perenner, som breder ut sig längs hela husväggen. Ett fint historiskt element är växtstödet i trä som håller uppe den frodiga växtligheten.

På äldre fotografier ses inga tydliga spår av växtlighet vid stenhällarna bakom boningshuset. Därför finns ingen historisk dokumentation som stödjer att denna plantering sköts här under en lång tid. Det kan bero på att planteringen inte existerat över lång tid, eller så har beståndet hållits litet och därför inte syns på fotografierna.

Sammanfattningsvis är detta, tillsammans med blomsterlisten, det område i trädgården där störst mängd prydnadsväxter har återfunnits. Perennplanteringen vid den västra gaveln har genom historien varit mer avancerad än vad den är i dagens situation, där de kvarvarande perennbestånden varit betydligt mer utbredda och tätare.

Fotografier tagna efter ombyggnaden år 1957. Olika typer av växtstöd har använts under årens lopp för att stötta upp perennerna. Bildkälla: Örebro Stadsarkiv.

Fotografier tagna före ombyggnaden år 1957 som visar att flertalet vedartade växter fanns i prydnadsrabatten intill boningshusets västra gavel. Bildkälla: Örebro Stadsarkiv.

Jordkällaren

Nuvarande situation

Jordkällaren är belägen i en sluttning bakom boningshuset. Byggnaden ligger införlivad i en odlingsterrass intill den mark som tidigare brukats som potatisåker. Kring byggnaden växer en blandning av nytto- och prydnadsväxter. Till höger om ingången och vidare längs byggnadens östra sida växer ett bestånd med syren (*Syringa vulgaris*). Till vänster om ingången växer en större buske röda vinbär (*Ribes rubrum*).

Vid den sydvästra knuten dokumenterades ett blandat bestånd med röda vinbär och praktlysing (*Lysimachia punctata*), med sporadisk inblandning av vicker och björnbär. Det är svårt att bedöma om björnbären planterats här, eller har självsått sig på platsen. Detsamma gäller för lysingen, som kan ha spritt sig hit från beståndet vid boningshusets baksida och sedan etablerat sig bland nyttoväxterna. På baksidan av byggnaden växer en tuva med träjon (*Dryopteris filix-mas*) intill ett större bestånd brudborste.

Kulturväxter runt jordkällaren - träjon och brudborste, praktlysing och björnbär. Foto: Nivå.

Jordkällarens framsida, med vinbärbuskar till vänster och syren till höger om entrén. Foto: Nivå.

Historisk analys

Ett historiskt fotografi som avbildar denna plats visar att syrenbeståndet vuxit här över en längre tid, men visar inte på några andra historiska spår från platsen. Inga övriga historiska källor har funnits att analysera från detta område.

Sammanfattningsvis är detta en plats där prydnads- och nyttoväxter hållits, som också bär spår av närheten till vallodling och ängsbruk. Detta har skapat en miljö med diffusa avgränsningar, där odlingskaraktärer sammanblandas. Platsen berättar om hur gårdens produktionsytor angränsats av kulturväxtlighet, där byggnadskroppens sidor införlivade i terrassen valts som lämplig plats för att hålla både nytto- och prydnadsväxter.

*Vy mot jordkällaren i bakgrunden av blomsterlisten.
Bildkälla: Örebro stadsarkiv.*

Vy från boningshusets framsida mot jordkällaren, där syrenen blommar. Notera hur entrépartiet samt gången mot uthuslängorna vid fototillfället var grusad. Bildkälla: Örebro stadsarkiv.

Uthuslängan

Nuvarande situation

Området kring uthuslågorna kantas av vägar och funktionella ytor, men intill ladan påträffas ett antal kulturväxter.

Vid det L-formade utrymmet söder om ladan växer främst träjon, tillsammans med bland annat brudborste, skogsnäva och mjölkört. Här återfinns även brännässla, vilket indikerar att området är kväverikt. Här återfinns också ett flertal intressanta kulturväxter. Ett utbrett och snårigt bestånd med krikon (*Prunus domestica* ssp. *Insititia*) växer vid ladans sydvästra gavel. Beståndets centrum uppskattas befinna sig i slutet av stengårdsgården, men sly har spridit sig vidare österut och ramar nu in området i söder. En livskraftig rabarberplanta (*Rheum rhabarbarum*) växer intill traktorgaragets sydvästra husknut. Vid ladans västra gavel växer en större tuva med gräslök (*Allium schoenoprasum*) samt ett bestånd röda vinbär (*Ribes rubra*). Vid ladans norra långsida växer en tuva med träjon (*Dryopteris filix-mas*).

Rabarberplantan intill traktorgaraget. Foto: Nivå.

Träjon vid ladans norra långsida. I bakgrunden syns krikonbeståndet breda ut sig. Foto: Nivå.

Historisk analys

Ett antal historiska fotografier visar detta område i bakgrunden, men det är svårt att analysera platsens utveckling utifrån dessa. Tydligt är att detta område präglats av praktiska sysslor som hör till jord- och skogsbruket. Intill ladans norra sida ses att hässjestölar och andra verktyg stått uppställda och på olika platser runt byggnaderna har vedtravar byggts upp. Det har inte hittats något arkivmaterial som visar eller nämner trädgårdsväxterna intill ladan.

Sammanfattningsvis är det i detta område, tillsammans med området intill jordkällaren, där störst mängd ätliga nyttoväxter återfunnits under inventeringen. Det är inte helt självklart varför just denna plats har valts ut för att plantera växter som hör hemma i en köksträdgård. Kanske är det för att det har funnits tillgång till gödsel i närheten, eller för att detta varit en skyddad plats med gynnsamt mikroklimat, som löpt mindre risk att av misstag avverkas i samband med åker- och ängsbruket.

Vy mot uthuslängorna från väster. Här syns hur stölar och bräddor ställts mot ladans norra sida. Bildkälla: Örebro stadsarkiv.

Vy mot uthuslängorna från väster. Bildkälla: Örebro stadsarkiv.

Strandkanten och brygghuset

Nuvarande situation

Intill Bocksbosjöns strandkant växer framför allt björk och tall, med inslag av rönn, sälg, enstaka gran och en. Närmast brukningsvägen växer främst björk, både yngre träd i en allérad och äldre träd som står solitärt. Björkallén bildar ett viktigt formelement, med träd som är av en yngre generation och därför har potential att stå kvar länge.

En solitär blågran (*Picea pungens*) växer i närheten av brygghuset och utgör där något av en kuriositet. Bland ett annars inhemskt växtmaterial står blågranen ut som det enda trädet i gårdsmiljön som inte förekommer naturligt i Sverige. Även detta träd bedöms höra till en yngre trädgeneration, och har därför möjlighet att stå kvar länge och berätta om den mänskliga närvaron som präglat platsen.

Brygghuset har tidigare använts som gäststuga och är nu renoverad för att åter hysa besökare. Växtligheten runt byggnaden karaktäriseras av blåbärsris och ljung men bär även inslag av slåttergynnade arter som blåklocka och ängsvädd. Den enda kulturväxt som påträffades vid inventeringen var träjon (*Dryopteris filix-mas*), som växer intill byggnadens norra långsida. Det ser ut att ha växt fyra-fem tuvor i rad intill huset, men idag återstår endast en av dessa.

Träjon intill brygghusets fasad med en solitär blågran i bakgrunden. Foto: Nivå.

Historisk analys

I den ekonomiska kartan från 1958 ses hur brynet mot sjön varit betydligt glesare bevuxet än idag. Detta bekräftas i det historiska fotografiet som avbildar brygghusets nordvästra husknut. Här löpte en gårdsgård av trä längs brukningsvägen, i sänkan framför stenhällen. Framför brygghusets västra gavel skymtar en del av en trädgård. I bakgrunden syns enstaka mindre lövträd växa framför sjön och en utsikt ges mot trädbrynet på andra sidan av vattnet.

Idag står en trädrida som skymmer sjön och brynet i bakgrunden, till skillnad från den låga lövvegetation som kan urskiljas framför sjökanten i det historiska fotografiet. Sammanfattningsvis är det viktigt att landskapet hålls öppet för att den visuella kontakten mellan boningshus och sjön bevaras, som varit mer tydlig tidigare genom historien.

Jämförelse mellan den ekonomiska kartan från 1958 och ortofoto från 2018, som visar hur strandkanten idag är tätare bevuxen än vad den historiskt sett har varit. Bildkälla: Lantmäteriet.

Brygghuset sett från nordväst. Notera öppenheten i strandzonen, där skogsbrynet bakom Bocksbosjön bildar den rumsliga fonden. Bildkälla: Hallenberg, 2012.

Idag skymmer den uppvuxna trädrigån vyn över sjön och skogsbrynet bakom. Foto: Nivå.

Artlista kulturväxter – Hyttebacken*Träd*

Nr	Vetenskapligt namn	Trivialnamn	Kommentar
T1	Betula pubescens	glasbjörk	Förekommande i trädrader längs brukningsvägen samt i odlingsröse.
T2	Fraxinus excelsior	ask	
T3	Malus domestica	äpple	Träd i dåligt skick, ej möjligt att närmare artbestämma på plats. Äldre fotografier visar att trädet förr gett rikligt med röda äpplen.
T4	Picea pungens	blågran	

Buskar

Nr	Vetenskapligt namn	Trivialnamn	Kommentar
B1	-	-	Död buske.
B2	Philadelphus coronarius	doftschersmin	Alternativt smultronschersmin.
B3	Prunus domestica ssp. insititia	krikon	Utbrett bestånd, buskage som sprider sig med rotskott.
B4	Ribes rubrum	röda vinbär	
B5	Rosa ssp.	buskros	Ej möjligt att artbestämma vid inventeringstillfälle då både rosor och nypon saknades.
B6	Syringa vulgaris	syren	Riskerar att klassas som en invasiv art i framtiden.

Perenner

Nr	Vetenskapligt namn	Trivialnamn	Kommentar
P1	Dryopteris filix-mas	träjon	Växer vilt i närområdet, men finns även planterade intill ladan.
P2	Lysimachia punctata	praktlysing	Gammal sort, även kallad torparglädje. Riskerar att klassas som en invasiv art i framtiden.
P3	Phlox paniculata	höstflox	Gammal sort, liknande 'Alma Jansson'.
P4	Rheum rhabarbarum	rabarber	
P5	Rudbeckia laciniata	gullboll	Fyldblommig höstrudbeckia, gammal sort liknande 'Hortensia' eller 'Goldball'.

Lökar

Nr	Vetenskapligt namn	Trivialnamn	Kommentar
L1	Allium schoenoprasum	gräslök	
L2	Narcissus poeticus	pingstlilja	Läge intolkat från fotografier tagna av Helén Sjökvist
L3	Narcissus pseudonarcissus	påsklilja	Läge intolkat från fotografier tagna av Helén Sjökvist.

Artlista kulturväxter – Övre gårdsläget

<i>Plats</i>	<i>Vetenskapligt namn</i>	<i>Trivialnamn</i>	<i>Kommentar</i>
Vid boningshuset	Ribes rubrum	röda vinbär	
Vid boningshuset	Rosa ssp.	nyponros	
Vid stenladugården	Viburnum opulus	olvon	Naturligt förekommande art, skulle därför kunna vara självsådd på platsen.
Vid boningshuset	Syringa vulgaris	syren	
Vid boningshuset samt stenladugården	Fragraria vesca/ moschata	smultron/ parksmultron	Spridd intill husgrunderna i området.

Historiskt fotografi från det övre gårdsläget. Bildkälla: Hallenberg.

Restaurerings- och skötselåtgärder

Här presenteras förslag för restaurerings- och skötselåtgärder för Hyttebackens trädgård. Åtgärderna är utformade med målet att de trädgårdsväxter som finns på platsen idag ska bevaras med hjälp av en lågintensiv skötsel, samt på sikt restaurera strukturellt viktiga spår i trädgården som gått förlorade genom historien.

Gårdsplanen

Entrémotivet till boningshuset har genomgående återfunnits dokumenterad i de historiska fotografierna, men är idag svårare att uttolka i landskapet. Den raka axeln från boningshuset ut mot brukningsvägen med sina dekorativa blomsterlister är ett formstarkt element i den annars rationellt präglade gårdsplanen, där slätterbruk skett tätt inpå. Här har vuxit fruktträd, blommande buskar, lökar och perenner i varierande sammansättning genom gårdens historia. Blomsterlisterna har ändrat utseende under decenniernas gång, men har konstant varit en plats där prydnadsväxter har planterats. På ett småbruk med endast ett fåtal boskap har tillgången till gödsel varit sparsam, men ändå har resurser tillägnats att upprätthålla en representativ entré till gården. Denna berättelse bör fortsätta att förmedlas även i framtiden.

Restaureringsåtgärder

Närmast boningshuset står idag ett äppelträd i dåligt skick, och på motsatt sida mittgången står en död buske. Dessa växter bör på sikt ersättas, för att återställa det dekorativa motivet närmast boningshuset. Busken kan bytas ut mot en blommande eller fruktbärande buske, alternativt ett fruktträd, en uppstammad syren eller liknande prydnadsträd. Det gamla äppelträdet kan med fördel undersökas för att utreda vad det är för äppelsort. Om resurser finns kan det gamla trädet ympas och återplanteras på gården. Insamling av ympis bör i sådana fall ske inom de närmsta åren.

Ett nyplanterat fruktträd behöver etableringsskötsel under de första åren på växtplatsen, då gräs tas bort i en cirkel runt stammen för att låta vatten och näring lättare nå trädets rötter. Efter detta utförs underhållsbeskrining ungefär vart femte år, för att glesa ut kronan och ta bort döda kvistar. Innan ett fruktträd planteras bör det därför säkerställas att tillräckliga resurser i form av skötselinsatser finns tillgängliga under de närmsta åren, för att trädet ska kunna etableras och få goda förutsättningar för att leva länge. Risk för jordtrötthet bör även beaktas vid val av art och placering, annars finns risk att etableringsfasen för det nyplanterade trädet blir svår.

Att förstärka blomsterlisten med blommande buskar kräver mindre skötsel än att plantera perenner, och skulle ge blomsterlisten en tydlig struktur som även är synlig på vinterhalvåret. Buskar som tok, schersmin och ros har funnits i blomsterlisten förut, och är arter som därför är lämpliga att användas igen. Perenner kan återplanteras i blomsterlisten när resurser finns avsatta för ett par skötselinsatser om året. Tåliga arter som dokumenterats förekomma under trädgårdens historia som med fördel kan återplanteras är exempelvis höstflox, höstanemon och bondpion.

Idag växer ett fåtal påskliljor i blomsterlisten. Att plantera fler vårlökar i blomsterlisten är en enkel åtgärd som ger stor effekt på våren, som samtidigt har ett nästintill obefintligt skötselbehov. Efter ett antal år är det lämpligt att undersöka om det finns behov av att kompletteringsplantera fler lökar, men annars sköter de sig själva. Innan beslut tas om detta bör platsen inventeras igen vid vår- och tidig sommar, för att se exakt var de existerande lökarna växer, så de inte grävs upp av misstag.

Skötselåtgärder

Den centrala axeln över gårdsplanen bör vara tydligt skönjbar och får inte riskeras att införlivas i den omgivande ängsvegetationen. Därför bör mittgången över gårdsplanen klippas regelbundet över hela växtsäsongen så att gräset hålls kort, då det troligen inte kommer ske tillräckligt med slitage för att gräset i gången ska trampas ned.

Löpande skötsel bör ske för befintliga trädgårdsväxter. Ett tunt lager kogödsel läggs ut mellan växterna under våren varje eller vartannat år, för att efterlikna den gödsling som kan antas ha skett historiskt. Ogrärensning bör ske minst 1 gång/år. Vid nyplantering av träd, buskar och perenner rekommenderas etableringsskötsel under de första åren, med ett par tillfällen ogrärensning under säsongen samt bevattning vid ihållande torka.

Syrenbestånden som växer vid stengårdsgården bör hållas efter och klippas in med några års mellanrum, för att inte växa över ingången genom muren. Det ger ett städat uttryck som dessutom främjar vyn från boningshuset ut över Bocksbosjön.

För skötselåtgärder som rör gårdsplanens slätterängar, se Skötselområde 1: Slätterängar i skötselplanen för kulturresevatet Hyttebacken.

Boningshusets gavlar och baksida

Perennrabatten vid boningshusets västra gavel har funnits på samma plats under många årtionden, och är därför viktig att bevara. Rabattens utseende och innehåll har förändrats genom åren, från att breda ut sig längs hela gaveln till dagens betydligt mindre utbredning. Dagens befintliga perenner bedöms dock vara gamla, då samma sorter ses växa här på äldre fotografier. Intill perennerna blommar även påskliljor på våren.

Restaureringsåtgärder

För att hjälpa till att hålla rabatten prydlig och avgränsad föreslås att det enkla växtstödet i trä som är synliga i äldre fotografier återskapas. Särskilt gullboll (*Rudbeckia laciniata*) får tunga blommor, som rekommenderas att stöttas eller bindas upp i god tid innan de börjar blomma.

Skötselåtgärder

Gräs runt boningshuset hålls klippt under växtsäsongen, så att inte ängsvegetationen kommer för tätt in på huskroppen. Detta utförs i samband med att gräset klippas i gårdsplanens mittgång.

Löpande skötsel bör ske för befintliga trädgårdsväxter. Perennerna klippas ned och ett tunt lager kogödsel läggs ut mellan växterna under våren varje eller vartannat år, för att efterlikna den gödsling som kan antas ha skett historiskt. Ogräsrensning bör ske minst 1 gång/år. Delning och återplantering av perenner kan ske med några års mellanrum.

Bakom boningshuset växer både lysing och syren, som i framtiden riskerar att klassas som invasiva arter. Det är därför viktigt att bevaka så att inte växterna sprider sig till andra platser i trädgården. Om en sådan klassning i framtiden skulle ske, bör det noga övervägas om växterna får stå kvar eller ska tas bort.

Jordkällaren

De kulturväxter som finns på platsen idag bör bevaras.

Restaureringsåtgärder

Inga restaureringsåtgärder föreslås.

Skötselåtgärder

Löpande skötsel bör ske för befintliga trädgårdsväxter. Ett tunt lager kogödsel läggs ut mellan växterna under våren varje eller vartannat år, för att efterlikna den gödsling som kan antas ha skett historiskt. Ogräsrensning bör ske minst 1 gång/år.

Uthuslängan

De kulturväxter som finns på platsen idag bör bevaras.

Restaureringsåtgärder

Inga restaureringsåtgärder föreslås.

Skötselåtgärder

Löpande skötsel bör ske för befintliga trädgårdsväxter. Ett tunt lager kogödsel läggs ut mellan växterna under våren varje eller vartannat år, för att efterlikna den gödsling som kan antas ha skett historiskt. Ogräsrensning bör ske minst 1 gång/år.

Brygghuset och strandkanten

Det är viktigt att strandkanten gallras regelbundet och hålls fri från sly, för att inte hämma den visuella kontakten mellan boningshuset och Bocksbosjön. För mer detaljerad beskrivning av de skötselåtgärder som rör strandkanten, se Skötselområde 5: Sjöstrand i skötselplanen för kulturreseptatet Hyttebacken.

Den solitära blågranen (*Picea pungens*) ska bevaras och får endast tas ner om den blivit allvarligt skadad, dött eller vuxit sig för stor för platsen.

Restaureringsåtgärder

Intill brygghuset kan det kompletteras med fler träjon. Idag finns endast en planta, men intill syns spår av att här stått ungefär fyra plantor på en rad. Genom denna förstärkning ger planteringen ett mer samlat uttryck.

Skötselåtgärder

Inga skötselåtgärder utöver de som angetts i skötselplanen för kulturreseptatet Hyttebacken föreslås.

Plan över Hyttebackens trädgård idag, underlag för restaurerings- och skötselerslag

Underlag: Ortofoto 2018, Lantmäteriet.

7. Källor

Hallenberg, Lars (2012). *Kilsbergen: bland bergsmän, kolare och torpare*. [Garphyttan]: Lars Hallenberg

Hallenberg, Lars (2014). *Kilsbergen: berättelser, reportage, skidstugorna, Gamla Garphyttan*. Garphyttan: [Lars Hallenberg]

Hellström, Lena (1999). *De blå bergen: liv och drömmar i Kilsbergen*. Nora: Himlajorden

Ljung, Tomas, Lennartsson, Tommy & Westin, Anna (2015). *Inventering av biologiskt kulturarv* [Elektronisk resurs]. Riksantikvarieämbetet. Tillgänglig: <http://kulturarvsdata.se/raa/samla/html/8966>

Riksantikvarieämbetet (2021). *Odlat kulturarv*. Tillgänglig: <https://www.raa.se/kulturarv/landskap/biologiskt-kulturarv/odlat-kulturarv/>

Sjökvist, Helen (2022) Kilsbergen Kulturmiljöinventering. Västerås: Stiftelsen Kulturmiljövård

Sköld, Josefina & Svensson, Christina (2009). *Syrener i ruiner: en metod att inventera torpen och torparnas växter*. Västerås: Stiftelsen Kulturmiljövård Mälardalen

Skötselplan för kulturresevatet Hyttebacken, remissversion 2023. Örebro kommun

Strand, Malin, Aronsson, Mora & Svensson, Mikael (2018). *Klassificering av främmande arters effekter på biologisk mångfald i Sverige - ArtDatabankens risklista*. Uppsala: Artdatabanken, SLU Tillgänglig: https://www.artdatabanken.se/globalassets/ew/subw/artd/6-publikationer/29.-artdatabankens-risklista/rapport_klassifisering_av_frammande_arter2.pdf

Sundin, Pernilla (2012). *Blå bergens sång: upptäcktsfärd i tid och rum : [Kilsbergen, torparen, kolaren, boterskan, spelemannen & jag]*. Karlstad: Votum

Bostadshuset, Bocksboda 1:8

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21

Redigerad av:

Historik

Boningshus, från början en enkelstuga, uppförd ca 1880. Hade spånklädd förstuga under 1900-talets början. Större ombyggnad med höjning av timmerstomme, uppförande av rum på övervåning och trapphus till nuvarande utseende 1957. Tillbyggd med badrum och groventré mot norr år 2016.

En stor mängd ursprungliga snickerier, fönster, dörrar osv. togs till vara vid 1950-talets renovering och finns förvarade i lada, förråd och på bostadshusets vind. Sannolikt förekommer även material från det äldre gårdsläget i väst.

Allmän beskrivning, exteriört

Bostadshus i ett och ett halv plan med trapphuspåbyggnad mot framsidan i söder och tillbyggnad för WC och groventré mot baksidan i norr. Fasader av stående rödfärgsmålad locklistpanel. Fönstren är sannolikt genomgående från renoveringen på 1950-talet och består av kopplade tvåluftsfönster med rödmålade bågar. Knutbrädor samt foder och vindskivor är vitmålade. Bruna ytterdörrar med glasad överdel utrustad med spröjs, sannolikt är båda bytta 2016. Taket är belagt med tvåkupigt lertegel medan utbyggnaden för wc mot norr från 2016 är belagd med galvad plåt i bandtäckning. Byggnaden präglas starkt av den omfattande ombyggnation som gjordes 1957 och ligger med viss distans från ladugård och uthus. Rester av den äldre trädgården kan anas i anslutning till bostadshuset.

Vy av bostadshuset från sydöst. Huvudentré med trapphusutbyggnad (Fredriksson arkitektkontor).

Västra fasaden. Utbyggnaden till vänster i bild är från 2016 (Fredriksson arkitektkontor).

Norra utbyggnaden från 2016. Utbyggnad på grund av skivmaterial som putsats (Fredriksson arkitektkontor).

Norra grunden av sten med kompletteringar av betong (Fredriksson arkitektkontor).

Köket (Fredriksson arkitektkontor).

Finrum (Fredriksson arkitektkontor).

Hall och sovrum på övervåningen (Fredriksson arkitektkontor).

Bostadshuset, Bocksboda 1:8

Byggdelar

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21
Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

BYGGNADSDEL	UTFÖRANDE/MATERIAL	YTBEHANDLING	UTFÖRDA ÅTGÄRDER	ÅR	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER	ÅTGÄRDSFÖRSLAG	PRIO	KOSTNAD PRIO 1	KOSTNAD PRIO 2	KOSTNAD PRIO 3
ALLMÄNT	Byggnaden präglas starkt av 1950-talets renovering.										
MARK											
Omgivning	Byggnaden omges av slagna gräsytor som övergår utan tydlig gräns i åker- och hagmark. Framför entrén åt söder samt mot väst finns spår av äldre trädgårdsodlingar. Spår av potatisåker i norr.					Uppbyggd grässvål runt byggnad. Växtlighet närmar sig sannolikt grunden varje år	Viktigt att slå växtlighet runt huset för att inte riskera skador.				
STOMME											
Grund	Fogad grund av natursten. Kompletterad med flertalet lagningar av betong. Ventiler finns ej varför man får utgå från att byggnaden är uppförd med mullbänksgrund	Obehandlad			Sannolikt stengrunden från 1880	Betonglagningar spricker och släpper bitvis. Man har även låtit foga upp betongen mot panel och syll vilket lett till röta. Sättningsspricka finns i nordväst.	Knacka bort lagningar av betong och komplettera med kalkbruk för att täta håll. Ev ny skolsten i stora håll. Utförs i samband med syllbyte	2		35000	
Trapphusgrund	Grunden under trapphuset är uppförd av brädgjuten betong.	Ingen ytbehandling			Uppförd 1957	Gott skick	ingen åtgärd	5			

Bostadshuset, Bocksboda 1:8

Byggdelar

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21
Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

BYGGNADSDEL	UTFÖRANDE/MATERIAL	YTBEHANDLING	UTFÖRDA ÅTGÄRDER	ÅR	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER	ÅTGÄRDSFÖRSLAG	PRIO	KOSTNAD PRIO 1	KOSTNAD PRIO 2	KOSTNAD PRIO 3
Stomme	Större delen av huset uppförd med timrad stomme som har släta knutar. Knuttyper har inte gått att fastställa. Trapphusutbyggnad sannolikt av regelkonstruktion. Utbyggnad mot norr av regelkonstruktion.	Huvudsakligen täckt av tretex. Frilagd och obehandlad på vind.			Höjd, sannolikt två stockvarv 1957	Stora rötangrepp i syll, särskilt mot sydväst där syll är blottlagd.Syllen kollapsar under byggnadens tyngd.	Syllbyte på stora delar av den äldre byggnaden	2		150000	
FASAD											
Fasad	Stående lockläktpanel med jämbred panel.Våningsavskiljande listverk.	Panelen är rödfärgad med slamfärg. De vånings-avskiljande listerna är vitmålade med linoljefärg.			Panel sannolikt från 1957. Rödfärgning 2016	Solskador- sprickor i panel. Trappa gjuten direkt mot panel.	Byte av ca 30 löpmeter lockläkt, skarpkantad 40x20 mm. Panel borstas och målas om lika befintlig med falu rödfärg. Listverk målas med vit linoljefärg	2		90000	
Ventiler i utbyggnad norr	Galvade ventiler	Omålade	2016			Saknar färg	Inmålning av nya ventiler eller byte till röda.	4			4000

Bostadshuset, Bocksboda 1:8

Bygghuset

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21
Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

BYGGNADSDEL	UTFÖRANDE/MATERIAL	YTBEHANDLING	UTFÖRDA ÅTGÄRDER	ÅR	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER	ÅTGÄRDSFÖRSLAG	PRIORITET	KOSTNAD PRIORITET 1	KOSTNAD PRIORITET 2	KOSTNAD PRIORITET 3
YTTERTAKE											
Tak	Sadeltak täckt av tvåkupigt lertegel. Den lägre tillbyggnaden mot norr täcks av galvaniserad bandfalsad plåt.		Norra takfallet omgjort 2016.			Läckage finns i takfot mot söder på både öst- och västsidan.	Takfall mot söder läggs om. Delvis byte av underlagstak. Ny takpapp och läktning. Tegel återbrukas	1	100000		
Skorsten	Skorsrten av frilagt tegel med utkragande krön och huv av galvad plåt.		Skorsten och huv från 2016.			Gott skick.	ingen åtgärd	5			
Takfotslådor	Målad masonit				Uppförd 1957		Takfotslådor skrapas och målas i samband med fasad	2			
AVVATTNING											
Hängrännor	Galvad plåt		Åt norr bytta 2016.			Hängrännor åt söder visst rostangrepp.	Årlig översyn och rensning.	1			
Stuprör	Galvad plåt		Åt norr bytta 2016.			Gott skick	Årlig översyn och rensning.	1			

Bostadshuset, Bocksboda 1:8

Byggsdelar

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21

Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

[illegible]

Bostadshuset, Bocksboda 1:8

Byggdelar

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21
Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

BYGGNADSDEL	UTFÖRANDE/MATERIAL	YTBEHANDLING	UTFÖRDA ÅTGÄRDER	ÅR	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER	ÅTGÄRDSFÖRSLAG	PRIO	KOSTNAD PRIO 1	KOSTNAD PRIO 2	KOSTNAD PRIO 3
Allmänt	En- två- och treluftsfönster. Kopplade bågar. Två- och treluftsfönster har mittpost. Fönstren är ospröjsade. Omfattning av enkla brädor med överliggande droppbräda.	Bågar är utvändigt rödmålade. Karmar och mittpost samt omfattningar vitmålade.			Sannolikt är alla fönster från1957	Färg är i regel dålig i bågarnas nederdel, skadade kittfalsar och bågstycken förekommer. Droppbrädor över fönster är i regel dåliga och i behov av byte.	Alla fönster i det gamla huset renoveras med linoljefärg och linoljekitt lika bef. Byte av några bågbottnstycken och samtliga överstycken.	2		120000	
KOSTNAD ÅTGÄRDER									100 000	415000	4000
									PRIO 1	PRIO 2	PRIO 3

Bostadshuset, Bocksboda 1:8

Rumsbeskrivning

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21
Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärds ej Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

RUM/BYGGDEL	UTFÖRANDE/MATERIAL	YTBEHANDLING	UTFÖRD ÅTGÄRD	ÅR	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER	ÅTGÄRDSFÖRS LAG	PRIO	KOSTN. PRIO 1	KOSTN. PRIO 2	KOSTN. PRIO 3
ALLMÄNT	Byggnaden genomgick en stor renovering 1957. Många ytskikt tycks bevarade sedan dess.										
BOTTENVÅNING											
RUM 101 Farstu											
GOLV	Mönstrad linoleum					Sliten men hel	Städas årligen	1			
SOCKLAR	Släta socklar av trä kompletterade med lägre trekantig list mot golv	Målad i grågrön kulör, mindre list omålad.				Slitna färgskikt	Hela rummet rengöres	2		5 000	
VÄGGAR	Målad masonit	Vitmålad				Slitna färgskikt	Rengöres	2			
TAKLIST	Slät list av trä liggande mot tak	Vitmålad				Slitna färgskikt	Rengöres	2			
TAK	Målad masonit	Vitmålad				Slitna färgskikt	Rengöres	2			
DÖRRAR	Masonittäckta dörrar	Målade i gröngul och starkt grön kulör				Smutsade och slitna färgskikt	Rengöres	2			
FÖNSTER	Fönster av trä, ospröjsat, kopplade bågar.	Vitmålat			Uppförda 1957	Slitna färgskikt	Ommålas i samband med dutvändig åtgärd	2			
ÖVRIGT	Väggfast klädförvaring av träpanel.					Slitna färgskikt	Rengöres	2			
RUM 102 Skrubbb											
GOLV	Ej synligt						Saneras	1	3 000		
SOCKLAR	Ej synligt						Saneras	1			
VÄGGAR	Tretex fäst med spik	Obehandlat				Mögelangrepp	Saneras	1			
TAKLIST	Ingen					Mögelangrepp	Saneras	1			
TAK/ UNDERSIDA AV TRAPP	Trä	Obehandlat				Mögelangrepp	Saneras	1			

Bostadshuset, Bocksboda 1:8

Rumsbeskrivning

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21

Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

RUM/BYGGDEL	UTFÖRANDE/MATERIAL	YTBEHANDLING	UTFÖRD ÅTGÄRD	ÅR	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER	ÅTGÄRDSFÖRS LAG	PRIO	KOSTN. PRIO 1	KOSTN. PRIO 2	KOSTN. PRIO 3
DÖRRAR	Masonit	Obehandlat				Mögelangrepp	Saneras	1			
ÖVRIGT	Utrymmet fyllt med skräp						Töms och saneras	1			
RUM 103 Kök											
GOLV	Mönstrad linoleum. Schackrutigt betongklinkergolv framför vedspis.					Linoleum bitvis trasig vid entré, kraftig patina och slitage runt om. Fogar mellan mattor öppnade. Betongklinker i ok skick, två plattor spruckna.	Linoleum- mattan kompletteras , fästs ned, och fernissas. Alternativ byts ut mot lämplig ersättare anpassad till 50-talsmiljön	2		Pris varierar kraftigt beroende på åtgärd	
SOCKLAR	Slät sockel i trä	Målad grön				Slitna färgskikt	Hela rummet rengöres	2		45 000	
VÄGGAR	Masonit som bröstning och vävtapet ovan.	Målat och tapetserat				Slitna färgskikt	Bröstning rengöres, tapet dammsug-s	2			
TAKLIST	Slät trälist liggande mot tak.	Målad vit				Acceptabelt skick	Rengöres	2			
TAK	Masonit	Målad vit				Acceptabelt skick	Ingen åtgärd	5			

Bostadshuset, Bocksboda 1:8

Rumsbeskrivning

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21
Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärds ej Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

RUM/BYGGDEL	UTFÖRANDE/MATERIAL	YTBEHANDLING	UTFÖRD ÅTGÄRD	ÅR	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER	ÅTGÄRDSFÖRS LAG	PRIO	KOSTN. PRIO 1	KOSTN. PRIO 2	KOSTN. PRIO 3
DÖRRAR	Masonitklädda trädörrar. Modern spegeldörr mot tillbyggnad i norr av målat trä.	Masonitdörrar grönmålade. Trädörr mot norr vit.			Sannolikt äldre spegeldörrar täckta med masonit.	Slitna färgskikt	Tvättas	2			
FÖNSTER	Träfönster, se utvändig beskrivning	Målade vita			Från 1957	Flagat och färgbortfall	Ommålas, se utvändig åtgärd				
KÖKSINREDNING	Platsbyggt kök av furu och masonit	Grön- och vitmålat			Uppfört 1957	Slitna färgskikt	Rengöres	2			
VEDSPIS	Äldre vedspis med varmvattencistern	Svärtad				Gott skick	Ingen åtgärd	5			
ÖVRIGT	platsbyggda skaffier, skrubbar och garderober finns i norr och söder. Uppförda av furu och masonit.	Skrubben ä invändigt målad i blek turkos kulör.			I skrubb finns separator och kvarlämande lappar på vägg av värde.	Kraftigt smutsat	Rengöres. Lappar lämnas kvar	2			
RUM 104 Finrum											
GOLV	Mönstrad linoleum, betongklinker under kamin.					Välbevarad, betydligt mindre slitage än den i kök.	golv rengöres. List lika köket kan monteras mellan linoleum och betongklinke r	2		11 000	
SOCKLAR	Slät trä	Vitmålade				Slitna färgskikt	Hela rummet rengöres	2		25 000	

Bostadshuset, Bocksboda 1:8

Rumsbeskrivning

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21
Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

RUM/BYGGDEL	UTFÖRANDE/MATERIAL	YTBEHANDLING	UTFÖRD ÅTGÄRD	ÅR	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER	ÅTGÄRDSFÖRS LAG	PRIO	KOSTN. PRIO 1	KOSTN. PRIO 2	KOSTN. PRIO 3
VÄGGAR	Tapet på skivmaterial, sannolikt tretex				Troligen från 1950- tal.	Hel men smutsig	Dammsug-s	2			
TAKLIST	Trekantslist mot tak	Vitmålad				Acceptabelt skick	rengöres	2			
TAK	Målad masonit i kvadratisk kassett utformning	Vitmålat				Generellt ok skick, men fläck finns från läckage	Tak målas om.	2		8 000	
DÖRRAR	Trädörrar, masonitklädda					Slitna färgskikt	Rengöres	2			
FÖNSTER	Träfönster				Från 1957	Flagat och färgbortfall	Ommålas i samband med utväändig åtgärd	2			
KAMIN	Husqvarna 155, emaljerad					Gott skick	Ingen åtgärd	5			
ÖVRIGT											
RUM 105 Groventré											
GOLV	Plastmatta, gråmelerad		Uppfört 2016			Smutsat	Städas	2			
SOCKLAR	Uppvik plastmatta		Uppfört 2016			Gott skick	Städas				
VÄGGAR	Målad gips	Vitmålad	Uppfört 2016			Gott skick	Ingen åtgärd	5			
TAKLIST	Slät hålkälsformad	Vitmålad	Uppfört 2016			Gott skick	Ingen åtgärd	5			
TAK	Pärilspons	Vitmålad	Uppfört 2016			Gott skick	Ingen åtgärd	5			
DÖRRAR	Ramverksdörrar av trä mellan rum. Slät ytterdörr med glasad överdel.	Innerdörrar vitmålad. Ytterdörr brun	Uppfört 2016			Trycke mot wc är ej fast. Övrigt gott skick	Trycke åtgärdas	2			
FÖNSTER	Tvåluftsfönster av trä	Vitmålat	Uppfört 2016			Gott skick	Ingen åtgärd	5			

Bostadshuset, Bocksboda 1:8

Rumsbeskrivning

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21

Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärds ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

RUM/BYGGDEL	UTFÖRANDE/MATERIAL	YTBEHANDLING	UTFÖRD ÅTGÄRD	ÅR	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER	ÅTGÄRDSFÖRS LAG	PRIO	KOSTN. PRIO 1	KOSTN. PRIO 2	KOSTN. PRIO 3
ÖVRIGT	Fasta garderober och bänkar finns i utrymmet.	Vita	Uppfört 2016			Gott skick	Ingen åtgärd	5			
RUM 106 WC											
GOLV	Plastmatta, gråmelerad		Uppfört 2016			Smutsat	Städas	2			
SOCKLAR	Uppvik våtrumsmatta		Uppfört 2016			Gott skick	Städas				
VÄGGAR	Våtrumstapet		Uppfört 2016			Gott skick	Ingen åtgärd	5			
TAKLIST	Slät hålkälsform	Vitmålad	Uppfört 2016			Gott skick	Ingen åtgärd	5			
TAK	Pärlistpont	Vitmålad	Uppfört 2016			Gott skick	Ingen åtgärd	5			
DÖRRAR	Ramverksdörrar av trä	Vitmålad	Uppfört 2016			Trycke ej fast i dörrblad	Infästning	2			
FÖNSTER	Tvåluftsfönster av trä	Vitmålat	Uppfört 2016			Gott skick	Ingen åtgärd	5			
ÖVRIGT	Modern badrumsinredning, porslin, duschväggar, tvättmaskin och skåpsinredning.		Uppfört 2016			Gott skick	Rengöres	2			
VÅNING 1 TRAPP											
Rum 201 Trappa											
TRAPPA	Uppförd med vangstycken och sättsteg av lackad furu. Trappnoslistor av björk och plansteg belagda med ljusbeige jaspémönstrad linoleum	Lack på trä			Från renoveringen 1957	Trappa är mycket smutsad, linoleum på stegen är sliten.	Rengöring. Linoleum kan bytas mot motsvarande, eller rengöras och fernissas	2		8 000	

Bostadshuset, Bocksboda 1:8

Rumsbeskrivning

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21
Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

RUM/BYGGDEL	UTFÖRANDE/MATERIAL	YTBEHANDLING	UTFÖRD ÅTGÄRD	ÅR	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER	ÅTGÄRDSFÖRSLAG	PRIO	KOSTN. PRIO 1	KOSTN. PRIO 2	KOSTN. PRIO 3
VÄGGAR	Bröstning av masonit som följer trappans lutning. Fasade kanter i möten mellan masonitskivor. Tapet.				Utförande bevarat från 1957. Tapeten har ett utpräglad 50-talsmönster	Tapeten har mindre sprickor och buktningar, övrigt i gott skick	Tapet bör fästas upp. Anlita konservator	2		10 000	
TAK	Finns i rum 202.										
DÖRR	Entrédörr klädd med masonit	Vitmålad invändigt.				Smutsad.	Rengörs	2			
FÖNSTER	Enluftsönster, kopplade bågar. Enkelt beslag.	Vitmålat				Färg flagar, bitvis kraftigt. Även mellan bågar.	Renovering, se utvändig åtgärd	2			
RUM 202 hall											
GOLV	Linoleum i rutigt mönster, lagt i rombisk orientering, varierande turkost och vit/grå				Från renovering 1957. Ovanligt gott skick och ovanligt mönster.	Golvet är smutsat och skarv mellan våder har öppnat sig något	Ned-fästning av linoleum i golv. Limmas mot golv i skarv med kontaktlim eller motsvarande	2		5 000	
SOCKLAR	Släta träsocklar med rundade kanter.	Målade i turkos kulör			Färgsättning från 1957	Smutsade, annars i gott skick	Hela rummet städas/ rengörs	2		5 000	

Bostadshuset, Bocksboda 1:8

Rumsbeskrivning

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21

Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

[illegible]

Bostadshuset, Bocksboda 1:8

Rumsbeskrivning

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21

Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

[illegible]

Bostadshuset, Bocksboda 1:8

Rumsbeskrivning

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21
Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

RUM/BYGGDEL	UTFÖRANDE/MATERIAL	YTBEHANDLING	UTFÖRD ÅTGÄRD	ÅR	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER	ÅTGÄRDSFÖRSLAG	PRIO	KOSTN. PRIO 1	KOSTN. PRIO 2	KOSTN. PRIO 3
GOLV	Täckt av linoleummatta, mönstrad ljus gul, grå och turkos i olika nyanser i rutigt mönster med romb. Betongmosaikplattor under och framför kamin.				Både linoleum och betongmosaik är från 1950-tal.	Smuts, förslitning och öppning i fog.	Fogar och lösa hörn fästs ned med lim. Städning och djuprengöring av hela rummet.	2		8 000	
SOCKLAR	Träsockel, slät med rundad kant	Målad turkos				Smutsad, men acceptabelt skick	Rengörs	2			
VÄGGAR	Tapeter monterade på tretex				Tidstypiskt 1950-talsmönster	Sprickor i hörn från rörelser i väggarna.	Rengöring Konservering av tapet, infästning i underlag.	2		10 000	
TAKLIST	Enkel profilerad list av trä med hyvlad fals, liggande mot tak.	Målad vit			Från 1957	Färgskikt tunt, viss missfärgning förekommer vid läckagepunkter.	Målning i samband med tak	2			
TAK	Tretex i kasettformat med fasade kanter.	Vitmålat			Från 1957	Acceptabelt skick	Ingen åtgärd	5			
DÖRRAR	Entrédörr av trä med masonitklädnad.	Turkosmålad			Sannolikt återbrukad äldre dörr.	Färg flagar i hörn. Färgskikt slitet och smutsat vid handtag.	Rengöring	2			
FÖNSTER	Tvåluftsfönster av trä.	Vitmålat				Smutsigt och skadat färgskikt	Åtgärdas i samband med utvändig renovering	2			

Bostadshuset, Bocksboda 1:8

Rumsbeskrivning

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21

Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

[illegible]

Bostadshuset, Bocksboda 1:8

Rumsbeskrivning

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21

Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärds ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

RUM/BYGGDEL	UTFÖRANDE/MATERIAL	YTBEHANDLING	UTFÖRD ÅTGÄRD	ÅR	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER	ÅTGÄRDSFÖRS LAG	PRIO	KOSTN. PRIO 1	KOSTN. PRIO 2	KOSTN. PRIO 3
TAK	Frilagda takstolar och underlagstak. Öppet tillnock.				Nyuppförd 1957. På vinden finns äldre plåtskivor, möjligen från äldre plåttak?	Läckage uppdagat i takfot mot söder.	Se utvändig åtgärd. Takbyte	1			
DÖRRAR	Entrédörr från rum 202. Ramverksdörr av trä.				Sannolikt återbrukad äldre dörr.						
FÖNSTER	Fyra fönster mot öst varav tre små enlufts-fönster, ett fönster i kattvind mot väst.	Endast bågar målade invändigt, vita.			Från 1957	Färg bitvis sprucken och flagnad.	Renoveras i samband med utvändig åtgärd	2			
MURSTOCK	Putsad murstock	Obehandlad				Gott skick	Ingen åtgärd	5			
ÖVRIGT	Äldre fönster, dörrar, vagga, plåtar, verktyg och möbler är av kulturhistoriskt värde.										
VINDSVÅNING											
RUM 301	Tillträde till utrymmes saknas, är endast yta med isolering ovan sovrum.										
GOLV	Isolering av kutter-spån, golv saknas.					Spång av enkel bräda borde monteras här uppe för att möjliggöra inspektion.	Montera träspång	2		3 000	
VÄGGAR	Saknas.										
TAK	Frilagdt taklag och underlagstak.	Obehandlat				Gott skick.	Ingen åtgärd	5			

Bostadshuset, Bocksboda 1:8

Rumsbeskrivning

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21
Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

RUM/BYGGDEL	UTFÖRANDE/MATERIAL	YTBEHANDLING	UTFÖRD ÅTGÄRD	ÅR	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER	ÅTGÄRDSFÖRSLAG	PRIO	KOSTN. PRIO 1	KOSTN. PRIO 2	KOSTN. PRIO 3
FÖNSTER	Ett fönster i gavelröste mot väst.	Vitmålad båge				Färg i dåligt skick.	Åtgärdas i samband med utvändig renovering	2			
MURSTOCK	Murad, putsad	Obehandlad.				gott skick.	ingen åtgärd	5			
KOSTNAD ÅTGÄRDER									3 000	206 000	0
									PRIO 1	PRIO 2	PRIO 3

Bostadshuset, Bocksboda 1:8

Installationer

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21

Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

[illegible]

Bostadshuset, Bocksboda 1:8

Installationer

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21

Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

TYP/OBJEKT	UTFÖRANDE/MANÖVRERING	ÅR	UTFÖRDA ÅTGÄRDER/ ARKIVREFERENS	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER/FUN KTION/ SÄKERHET	ÅTGÄRDSFÖRSLAG/ BESIKTNINGAR	PRIO	KOSTNAD PRIO 1	KOSTNAD PRIO 2	KOSTNAD PRIO 3
Allmänintryck av rör- installationen	Generellt i gott skick.		Bytta 2016		Gott skick	Ingen åtgärd	5			
Inkommande vatten	Genom tillbyggnad i norr.									
Avlopp	Finns i wc, och kök									
Anslutning spillvatten	Finns i kök och wc									
Varmvattenberedare	Placerad i tillbyggnad		Tillkommen 2016							
VENT										
Allmänintryck av ventilation	Passiv ventilation, självdrag. Ventilöppningar finns endast i fasad kopplad till skafferi, frånluft i wc.				Ganska svag ventilation som bygger på drag genom skorsten. Saknas dock luftintag, endast genom skafferi i kök.	Dålig ventilation, fukt och ansamling av skräp har lett till skador, särskilt under trappa. Vissa utrymmen behöver ytterligare ventilation.	2		32000	
KOSTNAD ÅTGÄRDER								0	38000	0
								PRIO 1	PRIO 2	PRIO 3

Bostadshuset, Bocksboda 1:8

Utförda åtgärder

[illegible]

Bostadshuset, Bocksboda 1:8

Skapad av: Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21

Redigerad av:

Kostnader i 2023 års värde exklusive moms.

DEL	PRIO 1	PRIO 2	PRIO 3
BYGG	100000	415000	4000
RUM	3000	206000	0
INSTALLATION	0	38000	0
TOTALT	103000	659000	4000

Budget åtgärder

Brygghuset, Bocksboda 1:8

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21

Redigerad av:

Historik

Antagligen byggt 1934 vilket står inskrivet i golvbetongen. Sannolikt är dock byggnaden uppförd av äldre byggnadsdelar. Brygghuset har två rum, varav det innersta varit inrett som en enklare bostad. Det yttre rummet användes bland annat som slaktbod för gris med tillhörande inredning och gryta för att flå grisen.

Allmän beskrivning, exteriört

Mindre byggnad delvis knuttimrad, delvis av stolpverkskonstruktion. Utvändigt klädd med ny locklistpanel 2016 i något skiftande dimensioner som målats med röd slamfärg. Sadeltak täckt med tvåkupigt lertegel. Skorsten ovan tak murades om 2016 samtidigt som taket lades om. Entrén ligger på östra gavelfasaden och utgörs av en enkel äldre pardörr med smidda beslag med konstruktion av naror och tvärslå. Byggnaden har tre äldre okopplade fönster till det inre rummet med lösa/fastsatta innanfönster. Knutar, vindskivor, fönster och fönsterfoder är vitmålade.

Brygghuset med gavelentré åt öst och långsida åt norr. (Fredriksson arkitektkontor).

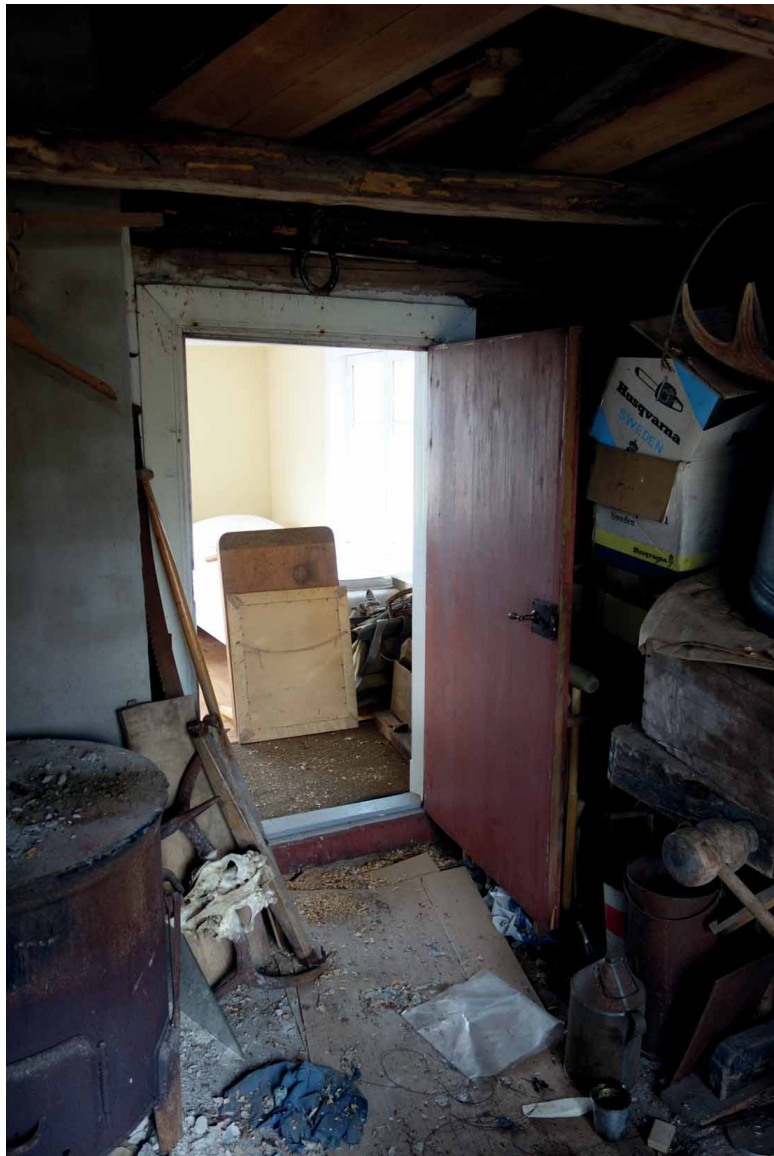
Brygghuset med långsida mot söder och gavel åt väst (Fredriksson arkitektkontor).

Vindsutrymmet på Brygghuset i gott skick. (Fredriksson arkitektkontor).

Vindpapp från 2016 i brygghusets förrum med fula skarvar. (Fredriksson arkitektkontor).

Förrummet med sin blandning av skräp och finare föremål sett mot det inre bostadsrummet. I bostadsrummet finns vedspis renoverad 2016. (Fredriksson arkitektkontor).

Bostadsrummet. (Fredriksson arkitektkontor).

Bryggghuset, Bocksboda 1:8

Byggsdelar

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21

Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

BYGGNADSDEL	UTFÖRANDE/MATERIAL	YTBEHANDLING	UTFÖRDA ÅTGÄRDER	ÅR	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER	ÅTGÄRDSFÖRSLAG	PRIORITET	KOSTNAD PRIORITET 1	KOSTNAD PRIORITET 2	KOSTNAD PRIORITET 3
ALLMÄNT											
Bryggghuset ligger i kanten av det gamla odlingslandskapet intill Bocksbosjön, nära dess utlopp i Mogrubebäcken/Bondabrobäcken, hundra meter söder om gårdsmiljön vid Hyttebacken. Bryggghuset genomgick en större relativt ambitiös restaurering 2016 då framför allt exteriören åtgärdades.											
MARK											
Omgivning	Framför dörren ligger en stegsten av slät granithäll, Sprucken i flera delar				Möjligen delar av äldre kvarnhjul	Steget lutar mot byggnaden. Trappsteget framför dörren har påväxt av mossor.	Justering av steg för att få lutning från hus. Rengöring av steg	2		10000	
STOMME											
Grund	Grunden är delvis en kallmurad stengrund som i efterhand täppts till med betonglagningar. Gjuten golvplatta innanför stengrunden i förrummet.					Sprickbildning i betonglagningarna och visst bortfall av skolsten och betongfog.	Betonglagningar knackas bort och nya skolstenar kilas in. Fogning med kalkbruk.	2		20000	
Stomme	Halva bryggghuset är av liggtimmer och den andra halvan en regelkonstruktion.					Äldre spår efter trägnagnade insekter under barken i regelstommen. Ej aktivt. Acceptabelt skick.	Ingen åtgärd	5			
FASAD											

Bryggghuset, Bocksboda 1:8

Byggdelar

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21
Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

BYGGNADSDEL	UTFÖRANDE/MATERIAL	YTBEHANDLING	UTFÖRDA ÅTGÄRDER	ÅR	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER	ÅTGÄRDSFÖRSLAG	PRIO	KOSTNAD PRIO 1	KOSTNAD PRIO 2	KOSTNAD PRIO 3
Fasad	Stående nyare panel av varierande dimensioner med locklist. Knutar, vindskivor samt dörr- och fönsterfoder av trä	Falu rödfärg på fasad. Vitmålade snickerier, eventuellt målade med linoljefärg	Panel bytt 2016			Spikhuvudena saknar färg. Knutarna delvis av ohyvlat virke och med flagad färg.	Borstning och ommålning av fasad med Falu rödfärg. Knutbrädor slipas släta och målas med linoljefärg i kulör lika befintlig.	2		45000	
YTTERTAK											
Tak	Tvåkupigt lertegeltak i relativ gott skick. Omlagt nyligen. Vinden isolerad med kutterspån i gott skick. Vindskivor av trä.			2016		Någon panna mot norr har spruckit. Vindskivorna är flagade och vattbrädorna målade med slamfärg.	Tak ses över, trasiga pannor byts. Vindskivor och vattbrädor skrapas och målas med linoljefärg i vit kulör lika befintlig.	1 2	3000	10000	

Brygghuset, Bocksboda 1:8

Byggsdelar

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21

Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

[illegible]

Bryggghuset, Bocksboda 1:8

Byggdelar

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21
Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

BYGGNADSDEL	UTFÖRANDE/MATERIAL	YTBEHANDLING	UTFÖRDA ÅTGÄRDER	ÅR	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER	ÅTGÄRDSFÖRSLAG	PRIO	KOSTNAD PRIO 1	KOSTNAD PRIO 2	KOSTNAD PRIO 3
Allmänt	Fönstren är äldre spröjsade med två lugter vardera. Bågarna är indelade med tre rutor var. Yttre bågarna är monterade med gångjärn och haspar. De inre är skruvade.	Vitmålade		2016		Flagad färg, visst kittbortfall, smuts och påväxt. Rostande hörnjärn.	Samtliga ytterbågar renoveras med linolfärg och linoljekitt. Kulör lika befintlig.	2		25000	
KOSTNAD ÅTGÄRDER									3 000	125000	0
									PRIO 1	PRIO 2	PRIO 3

Bryggghuset, Bocksboda 1:8

Rumsbeskrivning

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21
Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

RUM/BYGGDEL	UTFÖRANDE/MATERIAL	YTBEHANDLING	UTFÖRD ÅTGÄRD	ÅR	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER	ÅTGÄRDSFÖRSLAG	PRIO	KOSTN. PRIO1	KOSTN. PRIO2	KOSTN. PRIO3
ALLMÄNT	Planritning saknas. Det yttre rummet (förrummet) är till stor del oinrett och har använts för slakt och tvätt mm. Det inre rummet är inrett till bostadsrum.										
FÖRRUM											
GOLV	Golv av gjuten betong.	Obehandlat			1934 inskrivet i betong.		Rengöring	2		8 000	
SOCKLAR	Saknas										
VÄGGAR	Vindpapp mot ytterpanel, timmervägg mot det inre bostadsrummet.		Vindpapp uppsatt	2016		Vindpapp sitter dåligt och skarvar förekommer mitt på vägg. Fyller ingen direkt funktion i förrummet	De-montering av vindpapp i förrum	4			
TAK	Undersidan av yttertakets gamla spåntäckning. Undertak saknas.					Acceptabelt skick.	Ingen åtgärd	5			
DÖRRAR	Äldre enkel dubbel entrédörr av stående fasade plank. Nya smidda gångjärn och beslag från 2016. Äldre lås. Dörr till bostadsrum även äldre. Klädd med liggande panel. Äldre beslagning.	Dörr till bostadsrum rödmålad				Lås på ytterdörr kärvar och saknar djupstopp.	Åtgärd ytterdörr med invändigt stopp på låshus.	4			

Brygghuset, Bocksboda 1:8

Rumsbeskrivning

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21
Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

RUM/BYGGDEL	UTFÖRANDE/MATERIAL	YTBEHANDLING	UTFÖRD ÅTGÄRD	ÅR	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER	ÅTGÄRDSFÖR SLAG	PRIO	KOSTN. PRIO 1	KOSTN. PRIO 2	KOSTN. PRIO 3
ÖVRIGT	Rummet är överbelamrat med en blandning av skräp och fina saker.						Behöver sorteras och rengöras ordentligt.				
Bostadsrum											
GOLV	Spontat furugolv.	Oljat	Oljat	2016	Inlagt 2016.		Hela rummet städas.	2		8 000	
SOCKLAR	Slät sockel med avfasad kant och synliga spikhuvuden.	Målad i vit kulör.	Ommålning	2016			Rengöring	2			
VÄGGAR	Skivklädda målade väggar mot norr, söder och väst. Vägg mot förrum synlig timmerstomme.	Målade ljust gult.	Ommålning	2016			Dreva kant mellan timmer och skivbeklädnad.	2		3 000	
TAKLIST	Slät list av äldre modell med synliga spikhuvuden.	Vitmålad	Ommålning	2016		Gott skick	Ingen åtgärd	5			
TAK	Tretexskivor	Vitmålade	Ommålning	2016		Gott skick	Ingen åtgärd	5			
DÖRRAR	Äldre skivklädd dörr till förrum.	Målad i röd kulör.	Ommålning	2016		Acceptabelt skick	Ingen åtgärd	5			
FÖNSTER	Äldre fönster med spröjsade fasta innerbågar.	Vitmålade	Ommålning	2016			Rengöring och omtjppning i samband med fönsterrenovering	2			

Bryggghuset, Bocksboda 1:8

Rumsbeskrivning

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21
Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

RUM/BYGGDEL	UTFÖRANDE/MATERIAL	YTBEHANDLING	UTFÖRD ÅTGÄRD	ÅR	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER	ÅTGÄRDSFÖRSLAG	PRIO	KOSTN. PRIO1	KOSTN. PRIO2	KOSTN. PRIO3
ÖVRIGT	Vedspis	Svärtad	Restaurerad 2016.	2016		Rostande håll och skorstenspipa.	Översyn av fuktinträngning genom skorsten. Skorsten och spis skulle må bra av att användas.				
KOSTNAD ÅTGÄRDER									0	19 000	0
									PRIO 1	PRIO 2	PRIO 3

Brygghuset, Bocksboda 1:8

Installationer

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21

Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

TYP/OBJEKT	UTFÖRANDE/MANÖVRERING	ÅR	UTFÖRDA ÅTGÄRDER/ ARKIVREFERENS	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER/FUN KTION/ SÄKERHET	ÅTGÄRDSFÖRSLAG/ BESIKTNINGAR	PRIO	KOSTNAD PRIO 1	KOSTNAD PRIO 2	KOSTNAD PRIO 3
Allmänt										
Installationer saknas i stor utsträckning										
Värmekälla	Pannmur med gryta i förrummet och vedspis i det inre rummet.		Vedspis restaurerad 2016.		Ytrost.	Acceptabelt. Bör användas				
EL										
Elinstallationer saknas	Sladd dragen genom vägg. Går till byggcentral. El saknas i hus.									
VENT										
Ventilation i byggnaden genom självdrag.										
KOSTNAD ÅTGÄRDER								0	0	0
								PRIO 1	PRIO 2	PRIO 3

Brygghuset, Bocksboda 1:8

Utförda åtgärder

[illegible]

Bryggghuset, Bocksboda 1:8

Skapad av: Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21

Redigerad av:

Kostnader i 2023 års värde exklusive moms.

DEL	PRIO 1	PRIO 2	PRIO 3
BYGG	3000	125000	0
RUM	0	19000	0
INSTALLATION	0	0	0
TOTALT	3000	144000	0

Budget åtgärder

Jordkällare, Bocksboda 1:8

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21

Redigerad av:

Historik

Troligtvis uppförd i slutet av 1800-talet. Renoverad vid 1900-talets mitt.

Allmän beskrivning, exteriört

Jordkällaren är belägen nordöst om boningshuset, nordväst om ladugård och uthus. Byggnaden, som till största del är utförd i en kallmurad, fogad konstruktion ligger nedgrävd i en delvis naturlig sluttning och har en överbyggnad i regelkonstruktion med lockläktpanel på fasad och sadeltak av korrugerad plåt.

Jordkällaren sedd från söder och sydväst. (Fredriksson arkitektkontor).

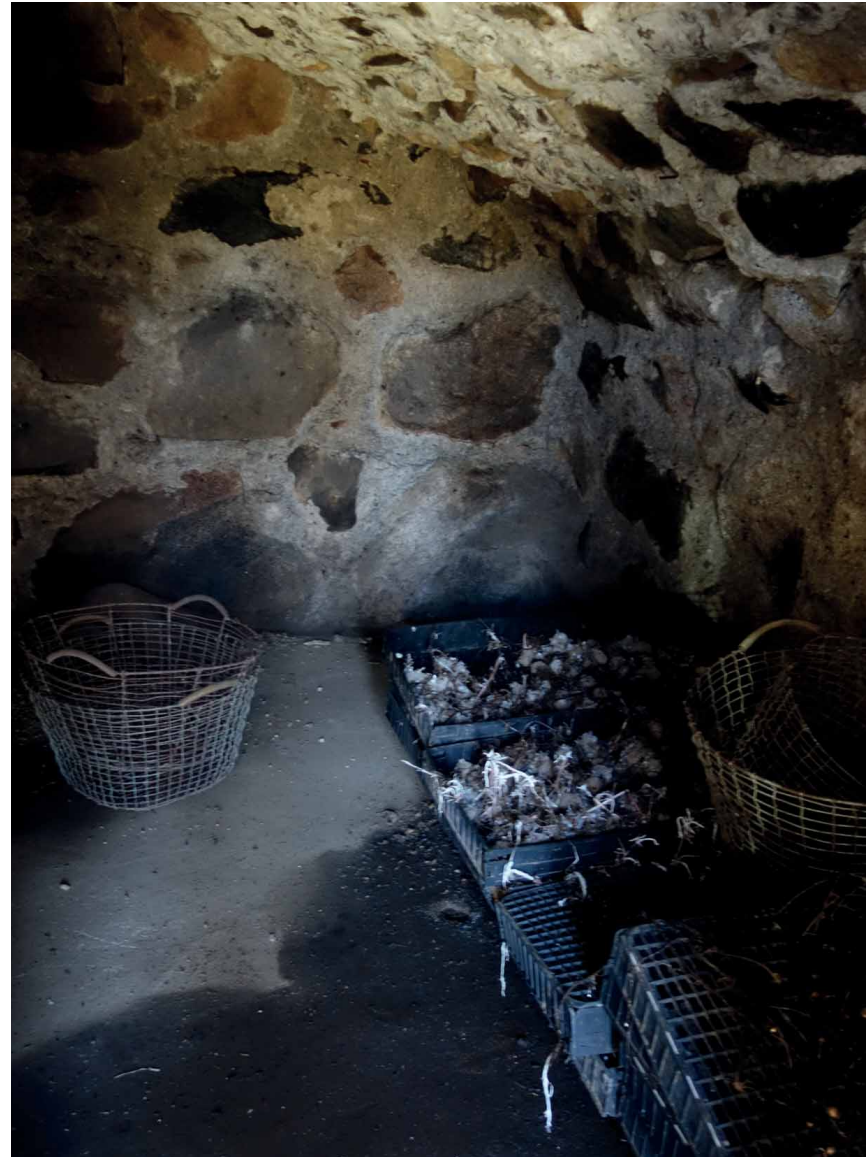
Jordkällaren sedd från öster. (Fredriksson arkitektkontor).

Jordkällaren sedd från norr. (Fredriksson arkitektkontor).

Jordkällarens svale. (Fredriksson arkitektkontor).

Jordkällarens källarrum. (Fredriksson arkitektkontor).

Kvardröjande sylt- och saftglas. (Fredriksson arkitektkontor).

Betonggjutning på källarens tak och vägg. (Fredriksson arkitektkontor).

Jordkällare, Bocksboda 1:8

Byggdelar

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21
Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

BYGGNADSDEL	UTFÖRANDE/MATERIAL	YTBEHANDLING	UTFÖRDA ÅTGÄRDER	ÅR	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER	ÅTGÄRDSFÖRSLAG	PRIORITET	KOSTNAD PRIORITET 1	KOSTNAD PRIORITET 2	KOSTNAD PRIORITET 3
ALLMÄNT											
MARK											
Omgivning	Byggnaden ligger separat från den övriga bebyggelsen åt norr. Marken runt byggnaden är gräsbevuxen med uppbyggd svål. Närmast byggnaden växer äldre syréner och vinbärsbuskar.					Påbyggnad av grässvål har höjt marknivån utanför byggnaden. Syrénbuskage och vinbär växer tätt inpå byggnaden.	Gräv bort grässvål intill källarens entré och beskär syréner/vinbärsbuskar så de inte ligger mot byggnaden.	2		24000	
STOMME											
Grund	Jordkällaren är uppförd i kallmurad stenvälskonstruktion som fogats. Senare har betong tillförts invändigt på valv och som helgjutning i svale.	Mot valvet har betong delvis gjutits invändigt.	Antagligen 1950-tal.			Inrasad jord i potatisinkast. I övrigt acceptabelt skick.	Översyn av potatisinkast. Inrasade jordmassor tas bort, ev röjning närmast öppning ovanifrån. Ev kan en sten placeras över öppningen.	2		6000	

Jordkällare, Bocksboda 1:8

Byggsdelar

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21

Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

[illegible]

Jordkällare, Bocksboda 1:8

Bygghdelar

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21
Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

BYGGNADSDDEL	UTFÖRANDE/MATERIAL	YTBEHANDLING	UTFÖRDA ÅTGÄRDER	ÅR	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER	ÅTGÄRDSFÖRSLAG	PRIO	KOSTNAD PRIO 1	KOSTNAD PRIO 2	KOSTNAD PRIO 3
Tak	Tak av korrugerad plåt	Obehandlad				Mindre röta i delar av läkt och vindskiva. Kamspikar utan packningar. Flagade vindskivor.	Kamspikar byts till variant med packning. Läkt och taksparrar ses över i samband med detta. Byte av vindskiva mot söder. Vindskivor skrapas och målas i kulör lika befintlig.	2		70000	
DÖRRAR											
Källarvåning Söder	Dörr av trä i stående spontad panel med konstruktion av naror och tvärså, invändigt klädd med tretex. Smideslås.	Obehandlad				Gott skick	Ingen åtgärd	5			
Norr	Lucka i fasad mot norr. Monterad utan gångjärn.	Rödfärgad				Acceptabelt skick	Målas med fasad.	2			
KOSTNAD ÅTGÄRDER									0	106000	0
									PRIO 1	PRIO 2	PRIO 3

Jordkällare, Bocksboda 1:8

Rumsbeskrivning

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21
Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

RUM/BYGGDEL	UTFÖRANDE/MATERIAL	YTBEHANDLING	UTFÖRD ÅTGÄRD	ÅR	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER	ÅTGÄRDSFÖRSLAG	PRIO	KOSTN. PRIO1	KOSTN. PRIO2	KOSTN. PRIO3
ALLMÄNT											
SVALE											
GOLV	Grus och jord. Spår efter gjutning.					Acceptabelt skick.	Ingen åtgärd	5			
VÄGGAR	Gjuten betong					Acceptabelt skick.	Ingen åtgärd	5			
TAK	Gjuten betong					Acceptabelt skick.	Ingen åtgärd	5			
DÖRRAR	Dörrar av trä med tvärsålar och naror. Påspikad tretex.					Tretex påverkad av fukt. Annars acceptabelt skick.	Ingen åtgärd	5			
KÄLLARE											
GOLV	Gjutet betonggolv.		Antagligen 1950-tal.			Acceptabelt skick.	Städas	2			
VÄGGAR	Väggar av granitblock som fogats/ putsats med betong.		Komplettering av betong antagligen utförda på 1950-talet.			Acceptabelt skick.	Ingen åtgärd	5			
TAK	Tak av granitblock och gjuten betong.				Spår efter brädgjutning i tak.	Acceptabelt skick.	Ingen åtgärd	5			
DÖRRAR	Dörr av trä. Konstruktion av naror och tvärsålar.					Acceptabelt skick.	Ingen åtgärd	5			

Jordkällare, Bocksboda 1:8

Rumsbeskrivning

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21
Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

RUM/BYGGDEL	UTFÖRANDE/MATERIAL	YTBEHANDLING	UTFÖRD ÅTGÄRD	ÅR	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER	ÅTGÄRDSFÖRSLAG	PRIO	KOSTN. PRIO1	KOSTN. PRIO2	KOSTN. PRIO3
POTATISINKAST	Potatisinkast längst in källarens tak.					Spår av inrasad sten och jord. Utvändigt syns att potatisinkastet täckts av gammal isolering.	Potatisinkastet rensas och ses över. Ev täcks från ovan med stor sten. Se utv åtgärd	2			
ÖVRIGT	I källarrummet finns ruttnande sättpotatis samt gamla sylt- och saftglas.					Ruttnande och möjlig mat.	Källaren töms och städas ur.	2		4 000	
KOSTNAD ÅTGÄRDER									0	4 000	0
									PRIO 1	PRIO 2	PRIO 3

Jordkällare, Bocksboda 1:8

Installationer

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21
Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

TYP/OBJEKT	UTFÖRANDE/MANÖVRERING	ÅR	UTFÖRDA ÅTGÄRDER/ ARKIVREFERENS	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER/FUN KTION/ SÄKERHET	ÅTGÄRDSFÖRSLAG/ BESIKTNINGAR	PRIO	KOSTNAD PRIO 1	KOSTNAD PRIO 2	KOSTNAD PRIO 3
EL										
Allmänintryck av elinstallation	Elinstallationer saknas.									
VENT										
Allmänintryck av ventilation	Passiv ventilation, frånluft									
KOSTNAD ÅTGÄRDER								0	0	0
								PRIO 1	PRIO 2	PRIO 3

Jordkällare, Bocksboda 1:8

Utförda åtgärder

[illegible]

Jordkällare, Bocksboda 1:8

Skapad av: Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21

Redigerad av:

Kostnader i 2023 års värde exklusive moms.

DEL	PRIO 1	PRIO 2	PRIO 3
BYGG	0	106000	0
RUM	0	4000	0
INSTALLATION	0	0	0
TOTALT	0	110000	0

Budget åtgärder

Ladugård, loge, stall och dass Bocksboda 1:8

Skapad av: Olle Danielsson 2022-04-26

Redigerad av:

Utdrag från Örebro kommuns inventering 2011

Historik

Byggnaden är huvudsakligen uppförd under 1880-talet, men de norra delarna av lättbetong ersatte ett timrat stall på 1930-talet och 1946. Byggnaden har utökats och byggts om vid flera tillfällen, och man kan se spår efter äldre användning och funktioner i konstruktionen.

Byggnaden har ursprungligen innehållit ett stall och ladugård i norr med höförvaring på loftet. Mitt i byggnaden finns en tröskloge, utrymmet söder om denna har sannolikt fungerat som magasin. Källarutrymmet under södra delen av byggnaden har tidigare använts som hönsboda, men kan ha haft funktion som gödselstad innan dess.

Allmän beskrivning, exteriört

Byggnaden har en L-formad planform som uppenbarligen är uppförd i etapper både åt norr och söder. I norr finns en byggnadsdel bestående av två separata rum uppförd av betonghålstén, även denna del är sannolikt uppförd i två etapper då generalskarv utan förband finns mellan de två rummen. I nordväst finns en dassbyggnad av trä som är uppförd mot betongdelen. I söder finns den huvudsakliga byggnadskroppen som är uppförd av varierande stolpverkskonstruktioner, även denna i etapper då konstruktionen invändigt inte är uppförd med samma teknik.

Den murade betongdelen i nordöst har en gjuten betonggrund, medan dasset och betongdelen i nordväst har en kallmurad stengrund. Den äldre delen av trä står på en kallmurad stengrund som knappt är synlig mot norr men blir mycket hög i suterrängdelen mot söder.

Stolpverkskonstruktionen är klädd med panel av mycket varierande form och material. I väst förekommer klov-panel, uppförd av kluvna eller sågade stockar där den rundade ytveden inte bearbetats utan låtits vara bevarad inåt byggnaden, detta är utfört för att ge en slät panel utåt med minsta möjliga arbetsinsats. På östsidan finns en kilsåga, eller sannolikt kilhuggen panel med varierande bredder som troligen är ett återbrukat tak. Byggnadsdelen av betonghålstén saknar fasadtäckning och hålsténen är blottad utåt, endast fogar är strukna. Mot takfoten är betongdelarna panelklädda.

Den större sammanhängande byggnadsvolymen har ett sadeltak med ca 35° lutning. taket är täckt av sinuskorrugerad plåt. Denna täckning gäller även för en del av betongkonstruktionen i nordöst medan betongdelen i nordväst har ett pulpettak. Även dasset mot väst har ett pulpettak. Under plåttäckningen på samtliga tak finns hyvlade spån.

Byggnaden har ett mycket begränsat antal fönster, alla förutom ett finns i betongdelen. Fönstren är små och enkla, enluftsfönster med korspröjs, utan pröjs eller stående pröjsning. Fönstren är med all säkerhet återbrukade från annan byggnad eller byggnadsdel och ombyggda.

Byggnaden har ett flertal enkla dörrar och portar av plankkonstruktion, i regel med spikade naror och tvärså på insidan. Flera har äldre låsanordningar, varav den till tröskdelen har en invändig konstruktion av trä som ser mycket sinnrik ut med vacker patina. Dassdörren är sannolikt den äldsta av de som finns i byggnaden och är av allt att döma återbrukat från en äldre byggnad. Denna dörr har profilhyvlade naror, spår efter utvändigt listverk och invändig linoljemålning. Dörrar har som regel smidda bandgångjärn. I öst finns en högt placerad öppning som ska ha fungerat som koppling mellan tröskverk i logdelen och vandring för häst eller oxe utanför byggnadens östra sida. Mot norr finns två luckor som sannolikt använts för att mocka ut gödsel.

Byggnaden sedd från söder med sutterängplanet i förgrund. Gavelfasaden ändrades 2016. I bakgrund till vänster syns betongdelen. (Fredriksson arkitektkontor).

De två betongdelarna i norr samt dasset till vänster. (Fredriksson arkitektkontor).

Byggnaden sedd från nordväst. Här syns den norra betongdelen med sina två byggnadskroppar som sitter ihop. (Fredriksson arkitektkontor).

Västra fasaden som till stor del har panel av halvklovor. Taket är här täckning av sinuskorrugerad plåt. Galvaniseringen har till stor del släppts. (Fredriksson arkitektkontor).

Östra fasaden med slät, kilsågad panel. I mitten av bilden syns luckan som använts som öppning för tröskverket. (Fredriksson arkitektkontor).

Dassdörren av hög ålder dess utformning och påkostade snickeri visar att den tydligt är återbrukad, sannolikt från det äldre bostadshuset. (Fredriksson arkitektkontor).

Byggsdelar

Redigerad av:

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

[illegible]

Ladugård, loge, stall och dass Bocksboda 1:8

Byggsdelar

Skapad av: Olle Danielsson 2022-04-26
Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

BYGGNADSDEL	UTFÖRANDE/MATERIAL	YTBEHANDLING	UTFÖRDA ÅTGÄRDER	ÅR	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER	ÅTGÄRDSFÖRSLAG	PRIORITET	KOSTNAD PRIORITET 1	KOSTNAD PRIORITET 2	KOSTNAD PRIORITET 3
Stomme stall	Uppbyggd av ett lager betonghålstén som bärande väggar. Murade med betongbruk och fogstruken med finare betongbruk	Obehandlad			Uppfört på 1930-tal och 1946	Betonghålsténen suger upp fukt och exfolierar på fuktbelastade platser eftersom den ej putsats. Påverkas även negativt av den ostabila grunden. Grundrörelser har skapat tydliga belastningspunkter över fönster, i hörn och dyl. där genomgående sprickor bildats i flera stenar som knäckts. Sättning kan indikeras mot norr där sprickor uppstått.	Betonghålsténen går inte att underhålla på ett långsiktigt sätt. Temporärt kan fogar lagas, men sprucken och vittrande sten måste på sikt bytas då dessa är bärande och riskerar byggnadsdelen. Överväg att riva och mura om denna del.	1 3	45000		400000
Stomme dass	Stock och reglar utgör stommen, byggnadsdelen saknar isolering.	Obehandlad			Sannolikt uppförd av äldre byggnadsdelar	Acceptabelt skick. Stolpe i bakkant kan behöva säkras.	Ritkning och säkring av stolpe med spik	1	2000		

Ladugård, loge, stall och dass Bocksboda 1:8

Byggdelar

Skapad av: Olle Danielsson 2022-04-26
Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

BYGGNADSDEL	UTFÖRANDE/MATERIAL	YTBEHANDLING	UTFÖRDA ÅTGÄRDER	ÅR	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER	ÅTGÄRDSFÖRSLAG	PRIORIO	KOSTNADPRIO 1	KOSTNADPRIO 2	KOSTNADPRIO 3
Stomme ladugård och loge	Enkel stolpverkskonstruktion, företrädesvis gjort av rundvirke och delvis bilat timmer. Stolpar stående på långsgående syll. Hammarband av rundtimmer. Långsskarvar är delvis gjorda med enkla bladningar och med stumskarvar som är sammanfogade med äldre smidesband av varierande form. Enkla snedsträvningar av rundvirke stabiliserar konstruktionen. Enkla bindbjälkar av rundtimmer finns i byggnaden, förutom i söder där bindbjälkar är kraftigare och välbearbetade.	Obehandlat.			Uppförd i flera etapper. Sannolikt är den södra delen det äldsta taklaget som visar upplag efter äldre takkonstruktion.	Stommen är generellt i gott skick, viss rötskada finns i bindbjälke i anslutning till den stolpe som byttes mitt i byggnaden omkring 2016.	Byte av bindbjälken när byggnaden tömts på ved.	3			35000

Ladugård, loge, stall och dass Bocksboda 1:8

Byggdelar

Skapad av: Olle Danielsson 2022-04-26
Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

BYGGNADSDEL	UTFÖRANDE/MATERIAL	YTBEHANDLING	UTFÖRDA ÅTGÄRDER	ÅR	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER	ÅTGÄRDSFÖRSLAG	PRIOR	KOSTNAD PRIOR 1	KOSTNAD PRIOR 2	KOSTNAD PRIOR 3
Taklag	Byggnaden har ett åstak därnockåsen är upplagd på fem stolpar som går upp från byggnadens grund. På åsen vilarmer eller mindre bearbetade sparrar där somliga är runda, och somliga har fasats motnock och takfot med yxa. I byggnadens norra del finns inga egentliga takstolar utan sparrarna belastar väggbandet och sammanbindning av stolpar finns som ett mellanbjälklag, medan det i söder finns två regelrättatakstolar av avancerad typ med dubbla sparrar. Dessa har bindbjälkar, nedre sparrpar som är infästa i bindbjälkens ovansida och som överlappar inocken som upplag åt åsen. Från åsen går sedan ett ytterligare sparrpar som läkt och underlagstak vilarpå.		Byte av bärande stolpe utförd omkring 2016.		Tillkommen och ändrad vid olika tillfällen, senast omkring 1930-tal.	Konstruktionen är i gott skick. Viss rötskada finns i bindbjälke, se åtgärd ovan.	inga åtgärder	5			

Ladugård, loge, stall och dass Bocksboda 1:8

Byggdelar

Skapad av: Olle Danielsson 2022-04-26
Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

BYGGNADSDEL	UTFÖRANDE/MATERIAL	YTBEHANDLING	UTFÖRDA ÅTGÄRDER	ÅR	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER	ÅTGÄRDSFÖRSLAG	PRIO	KOSTNAD PRIO 1	KOSTNAD PRIO 2	KOSTNAD PRIO 3
FASAD											
Fasad nordöst	Frilagd betonghålstén med strukna fogar. Vissa lagningar förekommer där stenen spruckit eller vittrat	Ingen			Uppfört på 1930-tal	Generalspricka i nordöstra hörnet. Spruckna stenar längs fasaden, vittrade stenar runt döenster, mot mark och längs takfot.	Se stomme				
Fasad nordväst	Frilagd betonghålstén med strukna fogar. Vissa lagningar förekommer där stenen spruckit eller vittrat.	Ingen			Uppfört 1946	Spricka mellan de två byggnadskropparna av betonghålstén på grund av sättning. Dörröppning finns i anslutning till skarv mellan byggnadsdelar vilket gör att byggnadens hörn bärs upp av karmen till öppningen. Sättningsspricka i väst. Spruckna och vittrade stenar förekommer.	Se stomme				

Ladugård, loge, stall och dass Bocksboda 1:8

Byggdelar

Skapad av: Olle Danielsson 2022-04-26
Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

BYGGNADSDEL	UTFÖRANDE/MATERIAL	YTBEHANDLING	UTFÖRDA ÅTGÄRDER	ÅR	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER	ÅTGÄRDSFÖRSLAG	PRIORITET	KOSTNAD PRIORITET 1	KOSTNAD PRIORITET 2	KOSTNAD PRIORITET 3
Fasad dass	Panelbeklädnad av varierande bredd. Panelen saknar locklister men är delvis utformad som en lockpanel mot norr.	Spår efter rödfärg i skyddade lägen, dock inte i bytt panel mot öst.			Panel består både av ramsågat och cirkelsågat material. Sannolikt uppförd av återbrukat material.	Panelen är i acceptabelt skick, rödfärgning saknas.	Rödfärgning i samband med övrig fasad, se nedan.	2			
Fasad sydväst	Panel av varierande bredd och utformning, panelen mot norr är jämbred och sågad. I mitten av byggnaden finns kilformad bakpanel med rundad sida innåt. I söder är panelen också bytt och är parallellsågad men av varierande bredder.	Panelen saknar ytbehandling men nära takfoten finns spår av rödfärgning på de äldre panelbrädorna.			Bakpanelen är ett tydligt spår av de ställningstaganden man gjort på gården och hur man nyttjat materialen. Utförandet är ovanligt och bedöms värdebärande.	Panelen är bitvis dålig i nederkant och på vissa ställen står panelen mot grundstenarna, sannolikt som resultat av sättning. Infästning kan behöva kompletteras bitvis.	Panelen åtgärdas ej. Komplettera infästning med klippspik. Rödfärgas.	2		40000	

Ladugård, loge, stall och dass Bocksboda 1:8

Byggsdelar

Skapad av: Olle Danielsson 2022-04-26

Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

[illegible]

Ladugård, loge, stall och dass Bocksboda 1:8

Byggdelar

Skapad av: Olle Danielsson 2022-04-26
Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

BYGGNADSDEL	UTFÖRANDE/MATERIAL	YTBEHANDLING	UTFÖRDA ÅTGÄRDER	ÅR	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER	ÅTGÄRDSFÖRSLAG	PRIORIO	KOSTNAD PRIORIO 1	KOSTNAD PRIORIO 2	KOSTNAD PRIORIO 3
Tak öst	Taktäckning av sinuskorrugerad plåt fäst med kamspik (farmarspik) och en nocktäckning av galvaniserad plåt. Under plåttaket finns ett underlagstak av hyvlat spån.	Yttäckningen saknar behandling.			Sannolikt uppförd omkring 1930-1950-tal.	Plåt på östra sidan har glidit ned så att vatten kommer in i taket och skadar underlagstak. Galvaniseringen av plåttaket har släppt till stora delar, särskilt mot väst där den nästan saknas helt.	Plåt-täckningen kontrolleras i nock och plåtar som glidit ned dras upp så att nock-täckningen tätar. Plåtens infästning ses över i samband. Plåten byts ej. Yt-behandlas ej.	1	45000		

Ladugård, loge, stall och dass Bocksboda 1:8

Byggsdelar

Skapad av: Olle Danielsson 2022-04-26

Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

[illegible]

Ladugård, loge, stall och dass Bocksboda 1:8

Byggsdelar

Skapad av: Olle Danielsson 2022-04-26

Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

[illegible]

Ladugård, loge, stall och dass Bocksboda 1:8

Byggdelar

Skapad av: Olle Danielsson 2022-04-26
Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärds ej Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

BYGGNADSDEL	UTFÖRANDE/MATERIAL	YTBEHANDLING	UTFÖRDA ÅTGÄRDER	ÅR	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER	ÅTGÄRDSFÖRSLAG	PRIORITET	KOSTNAD PRIORITET 1	KOSTNAD PRIORITET 2	KOSTNAD PRIORITET 3
Dass	Plankdörr bestående av två plankor med spåntat möte. Öppning i dörren, samt enkel hasp och smidda gångjärn. Invändiga profilhyvlade naror.	Spår av rödfärg utvändigt. Invändig ockragul linoljefärg.			Dörren är av allt att döma återbrukad från äldre byggnad. Hål är troligen taget senare och även snedsträva på insida är sentida. Invändigt syns spår efter äldre bandgångjärn och beslagning. Även utvändiga spår efter utvändigt listverk finns, sannolikt plankdörr som gjorts för att efterlikna ramverksdörr.	Generellt acceptabelt skick. Glasning saknas, rödfärgning till stor del avflagnad.	Rödfärgas i samband med övrig byggnad	2			

Ladugård, loge, stall och dass Bocksboda 1:8

Byggdelar

Skapad av: Olle Danielsson 2022-04-26
Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

BYGGNADSDEL	UTFÖRANDE/MATERIAL	YTBEHANDLING	UTFÖRDA ÅTGÄRDER	ÅR	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER	ÅTGÄRDSFÖRSLAG	PRIORITET	KOSTNAD PRIORITET 1	KOSTNAD PRIORITET 2	KOSTNAD PRIORITET 3
Dörr norr	Öppning i den östra delen norra gaveln. Dörren är uppförd i en plankkonstruktion av regler, upphängda på bandgångjärn. Dörrbladet är delvis täckt av en masonitskiva.	Ej ytbehandlad				Ej öppningsbar. Ytan även fylld med ved.	Stallet töms på ved.	1			
Lucka norr	Kvadratisk lucka i den västra betongdelen i norr. Luckan består av enkel plankkonstruktion av parallellsågad panel med spikade invändiga naror, fästa med tre enkla koppelgångjärn.	Ej ytbehandlad				Gångjärnen är rostiga och har släppts från karm och lucka.	Gångjärn byts. Infästning med motsvarande gångjärn och skruv. Galvaniserade.	1	1500		
Dörr i norra betongdelen mot söder	Plankdörr av spåntad panel. Utvändiga smidda bandgångjärn av olika längd. Låses med enkel pinne som förs genom en smidd ögla.	Obehandlad, finns spår av rödfärgning på omfattning.			Sannolikt har dörrpanelen bytts efter att huset rödfärgades senast.	Gångjärnen är rostiga.	Gångjärn stryks med kokt linolja. Dörrblad kan rödfärgas utvändigt tillsammans med panel.	2			

Ladugård, loge, stall och dass Bocksboda 1:8

Byggdelar

Skapad av: Olle Danielsson 2022-04-26
Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

BYGGNADSDEL	UTFÖRANDE/MATERIAL	YTBEHANDLING	UTFÖRDA ÅTGÄRDER	ÅR	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER	ÅTGÄRDSFÖRSLAG	PRIO	KOSTNAD PRIO 1	KOSTNAD PRIO 2	KOSTNAD PRIO 3
Dörr öst	Dörr uppförd av kilsågad / ev kilhuggen panel. Spikad i naror och tvärså.	Ytan obehandlad			Sannolikt uppförd av panel från äldre taktäckning.	Dörren är ej öppningsbar. Den är kraftigt belastad inifrån av stora mängder ved som trycker mot den. Rost förekommer på gångjärn.	Ladugårdsdelen töms på ved. Gångjärnen oljas med kokt linolja.	1			
Lucka öst	Lucka av stående panel av samma material som väggpanelen. Två invändiga liggande tvärsåar som regler luckan inifrån. Gångjärn saknas.	Obehandlad			Öppningen har enligt uppgift använts för att driva ett tröskver med ox- eller hästvandring.	Luckan sitter dåligt och har glidit ur sin plats.	Sätts på plats och regler inifrån.	1			
Söder	Dörr av plankkonstruktion med stående sågad panel och smidda bandgångjärn	Obehandlad			Dörrbladet utbytt omkring 2016. Gångjärn äldre.	Dörren är i gott skick, viss algpåväxt förekommer	Målas röd i samband med fasaden.	2			

Ladugård, loge, stall och dass Bocksboda 1:8

Byggsdelar

Skapad av: Olle Danielsson 2022-04-26

Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

[illegible]

Ladugård, loge, stall och dass Bocksboda 1:8

Byggsdelar

Skapad av: Olle Danielsson 2022-04-26
 Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

BYGGNADSDEL	UTFÖRANDE/MATERIAL	YTBEHANDLING	UTFÖRDA ÅTGÄRDER	ÅR	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER	ÅTGÄRDSFÖRSLAG	PRIOR	KOSTNAD PRIOR 1	KOSTNAD PRIOR 2	KOSTNAD PRIOR 3
Nordöst	Två englasfönster med liggande rektangulär orientering i byggnadskroppen av betonghålstén. Fönstren har en luft och är överhängda. Fönstren har korsspröjs.	Fönsterbåge och karm har spår av vit färg.			Sannolikt nyuppförda på 1930-tal.	Det södra fönstret är helt trasigt. Bågen är sönder. Kitt saknas helt, möjligen har det aldrig funnits. Algpåväxt. Plåtbleck är trasiga.	Ny båge tillverkas till befintlig karm. Utan kitt i fals. Fönster rengörs, och målas i vit kulör med linoljefärg	1	4000		
Västra sidan av betongbyggnad	Englasfönster med liggande rektangulär orientering. Fönstret har en luft och är överhängt samt har korsspröjs. Falsen är hjälpligt kittad.	Saknar ytbehandling			Sannolikt uppförd på 1930-tal.	Kitt är i dåligt skick och släpper samt smetigt påfört. Sannolikt har fönstret inte tillverkats för att vara kittat på grund av den grunda kittfalsen. Målning saknas. Bleck är rostigt.	Löst kitt avlägsnas. Fönsterbåge och karm målas vita med linoljefärg. Kittas ej om.	1	2500		
Södra sidan av betongbyggnad	Liggande rektangulärt englasfönster. Består av obbyggd fönsterbåge som tidigare varit stående. Övre del av båge har kapats och gjorts mindre för att få plats i fönsteröppning. Överhängd med kopplingsgångjärn. Enkel omfattning av brädor.	Obehandlad.			Återanvänd fönsterbåge, grönmålad invändigt, sannolikt från äldre bostadshuset.	Färg saknas helt. Gångjärn rostiga.	Gångjärn byts mot nya motsvarande Fönsterbåge renoveras och målas vit. Fals kittas ej.	1	2500		

Ladugård, loge, stall och dass Bocksboda 1:8

Byggdelar

Skapad av: Olle Danielsson 2022-04-26
Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

BYGGNADSDEL	UTFÖRANDE/MATERIAL	YTBEHANDLING	UTFÖRDA ÅTGÄRDER	ÅR	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER	ÅTGÄRDSFÖRSLAG	PRIO	KOSTNAD PRIO 1	KOSTNAD PRIO 2	KOSTNAD PRIO 3
Sydgavel	Enkelglasfönster. Kvadratisk med stående spröjs. Ej öppningsbart.				Insatt vid renovering omkring 2016. Återbrukat fönster.	Fönster och kitt flagar kraftigt.	Fönster renoveras, målas vitt likt övriga fönster.	1	2000		
KOSTNAD ÅTGÄRDER									112 300	68000	435000
									PRIO 1	PRIO 2	PRIO 3

Ladugård, loge, stall och dass Bocksboda 1:8

Rumsbeskrivning

Skapad av: Olle Danielsson 2022-04-26

Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

[illegible]

Ladugård, loge, stall och dass Bocksboda 1:8

Rumsbeskrivning

Skapad av: Olle Danielsson 2022-04-26
Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

RUM/BYGGDEL	UTFÖRANDE/MATERIAL	YTBEHANDLING	UTFÖRD ÅTGÄRD	ÅR	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER	ÅTGÄRDSFÖRSLAG	PRIO	KOSTN. PRIO1	KOSTN. PRIO2	KOSTN. PRIO3
ÖVRIGT	Dassäte och två dasslock av trä. Säten av enkla brädor, locken av fasspåntad panel med gångjärnsfunktion.	Obehandlade			Vackert utförda dasslock med utarbetad funktion. Form och funktion har mött på ett fint sätt.	Det ena dasslocket har släppts från gångjärnsfunktionen.	Sätts samman igen, med trälim och spik.	1	3 000		
STALL/VERKSTAD											
GOLV	Ej synligt på grund av mängden ved och kartonger. Sannolikt betonggolv.					Stora mängder ved instjälpt och staplat, även kartonger och annat skräp.	Rummet töms på ved och tydligt skräp.	1	8 000		
SOCKLAR	Ej synligt, saknas sannolikt										
VÄGGAR	Frilagd stomme av betonghålstén.	Obehandlad, fogar strukna.				Sprickbildning mot väst synlig. Denna är fogad utvändigt men synlig på insidan. Uppstått på grund av sättning.	Ingen invändig åtgärd	5			
TAKLIST	Enkel fasad läkt av trä	Vitmålad				Acceptabelt skick. Spikar rostar, list har släppts i nordöst.	Taklist fästs upp igen.	1	3 000		

Ladugård, loge, stall och dass Bocksboda 1:8

Rumsbeskrivning

Skapad av: Olle Danielsson 2022-04-26

Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

[illegible]

Ladugård, loge, stall och dass Bocksboda 1:8

Rumsbeskrivning

Skapad av: Olle Danielsson 2022-04-26

Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

[illegible]

Ladugård, loge, stall och dass Bocksboda 1:8

Rumsbeskrivning

Skapad av: Olle Danielsson 2022-04-26

Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

[illegible]

Ladugård, loge, stall och dass Bocksboda 1:8

Rumsbeskrivning

Skapad av: Olle Danielsson 2022-04-26
Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

RUM/BYGGDEL	UTFÖRANDE/MATERIAL	YTBEHANDLING	UTFÖRD ÅTGÄRD	ÅR	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER	ÅTGÄRDSFÖRSLAG	PRIO	KOSTN. PRIO1	KOSTN. PRIO2	KOSTN. PRIO3
ÖVRIGT	Rummet är fyllt med ved från golv till tak.					Skadligt för utrymmet och byggnaden.	Rummet töms på ved.	1			
UTRYMME MELLAN LADUGÅRD OCH LOGE											
GOLV	Ej åtkomlig. Ytan täckt av ved.					Hela utrymmet är fyllt med ved.	Utrymmet kan med fördel användas för vedlagring om så önskas.	5			
SOCKLAR	Ej åtkomligt, finns sannolikt inte.										
VÄGGAR	Frilagd stomme och ytterpanel.	Obehandlade				Väggar ej synliga pga ved.	Ingen åtgärd	5			
TAKLIST	Finns ej.										
TAK	Utrymmet öppet tillnock.										
DÖRRAR	Utrymmet saknar entrédörr, tillträde via ladugård och loge genom smal öppning.					Öppningar fyllda med ved.	Veden bör sakteliga användas upp för att avlasta rummet något.	5			
FÖNSTER	Saknas										
ÖVRIGT	Rummet är fyllt med ved från golv till hammarband.					Kan användas som vedförråd framöver om så önskas.		5			

Ladugård, loge, stall och dass Bocksboda 1:8

Rumsbeskrivning

Skapad av: Olle Danielsson 2022-04-26
Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

RUM/BYGGDEL	UTFÖRANDE/MATERIAL	YTBEHANDLING	UTFÖRD ÅTGÄRD	ÅR	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER	ÅTGÄRDSFÖRSLAG	PRIO	KOSTN. PRIO 1	KOSTN. PRIO 2	KOSTN. PRIO 3
LOGE											
GOLV	Loggolv med mycket tätt fogade och spåntade brädor.	Obehandlat				Utrymmet fullt av föremål, till synes i gott skick, men hela ytan ha rinte gått att besiktiga.	Presenningar, plast, skottkärror o dyl bör få annan placering.	1			
SOCKLAR	Träsockel i två steg för tätning av möte mellan golv och vägg.	Obehandlad				Gnagarhål i hörn	Åtgärdas ej	5			
VÄGGAR	Väggarna består av frilagd stolpverksstomme och utvändig panel. Nedre delen har en dubbel brädfodring med noggrant fogade brädor med fasade kanter. Dessa är spikade i omgivande stomme. Mot söder finns nymonterad mellanvägg.	Obehandlat				Delvis täckt av föremål, synliga delar är i gott skick.	Åtgärdas ej	5			
TAKLIST	Saknas										
TAK	I tak finns synliga bindbjälkar och upplag av plankor. Även två äldre dörrar.	Obehandlat.			Dörrar är sannolikt från äldre boningshuset. Motsvarande dörrblad finns på boningshusets vind. <u>Mycket högt värde.</u>	Förvaring av halm och otröskad säd, sannolikt havre ovanpå innertaket.	Plan bör upprättas för hantering av föremål.	1			

Ladugård, loge, stall och dass Bocksboda 1:8

Rumsbeskrivning

Skapad av: Olle Danielsson 2022-04-26

Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

[illegible]

Ladugård, loge, stall och dass Bocksboda 1:8

Rumsbeskrivning

Skapad av: Olle Danielsson 2022-04-26

Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

[illegible]

Ladugård, loge, stall och dass Bocksboda 1:8

Rumsbeskrivning

Skapad av: Olle Danielsson 2022-04-26

Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärds ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

RUM/BYGGDEL	UTFÖRANDE/MATERIAL	YTBEHANDLING	UTFÖRD ÅTGÄRD	ÅR	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER	ÅTGÄRDSFÖR SLAG	PRIO	KOSTN. PRIO 1	KOSTN. PRIO 2	KOSTN. PRIO 3
VÄGGAR	Vägg mot söder av träpanel. Väggar mot sidor består av kallmurad stengrund	Obehandlad			Panel bytt omkring 2016	Panel bytet har medfört ändring av fasadens karaktär som haft löpande panel från röste till mark.	Åtgärdas ej. Vid nästa byte bör man överväga helt byte av panel. För åtgärd av grund se exteriör.	5			
TAKLIST	Saknas										
TAK	Synligt golvbjälklag av huvudsakligen rund stock. Komplettering av nytt timmer och nytt golv på våning ovanför synligt. Bjälkarna har stagats upp med strävor.	Obehandlat			Golv bytt och bjälklag uppstagat och kompletterat omkring 2016.	Acceptabelt skick.	Åtgärdas ej	5			
DÖRRAR	Se utvändig beskrivning				Åtgärdad 2016						
FÖNSTER	Ett enkelt fönste rmed stående spröjs, ej öppningsbart.	Målat i ljust grå kulör.			Insatt 2016. återbrukat från äldre placering.	Gott skick	Åtgärdas ej	5			
ÖVRIGT	Utrymmet under logen uppvisar stora mängder äldre gödsel vilket skulle kunna tyda på att man haft gödselstad här tidigare. Utrymmet visar på äldre funktion och dess historia är outredd. Sannolikt har man använt ytan till förvaring innan det användes som hönshus										
KOSTNAD ÅTGÄRDER									27 000	0	0
									PRIO 1	PRIO 2	PRIO 3

Ladugård, loge, stall och dass Bocksboda 1:8

Installationer

Skapad av: Olle Danielsson 2022-04-26

Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärds ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

TYP/OBJEKT	UTFÖRANDE/MANÖVRERING	ÅR	UTFÖRDA ÅTGÄRDER/ ARKIVREFERENS	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER/FUN KTION/ SÄKERHET	ÅTGÄRDSFÖRSLAG/ BESIKTNINGAR	PRIO	KOSTNAD PRIO 1	KOSTNAD PRIO 2	KOSTNAD PRIO 3
VÄRME	Värmeinstallation saknas									
EL										
Allmänintryck av elinstallation	El finns indraget till stalldelen från 1930-talet. Elsladdar är dock utbytta under 1900-talets senare hälft. Globarmatur finns i ladugårdsdel både ut- och invändigt				Till synes i gott skick	Elbesiktning bör utföras framöver.	2		15000	
Centraler	Oklart									
Jordfelsbrytare	Saknas sannolikt									
Ledningssystem	Kommer inifrån Stall som är oåtkomligt.									
Belysning invändigt	Globarmatur				Armaturens glasglob är trasig.	Kan bytas.	2		300	
Belysning utvändigt	Globarmatur				Gott skick					
VATTEN	Saknas sannolikt. Kan finnas indraget i stall, men har inte gått att se.									
VENT										
Allmänintryck av ventilation	Självdreg i oisolerade hus. Fungerar väl.									
KOSTNAD ÅTGÄRDER								0	15300	0
								PRIO 1	PRIO 2	PRIO 3

Ladugård, loge, stall och dass Bocksboda 1:8

Utförda åtgärder

[illegible]

Ladugård, loge, stall och dass Bocksboda 1:8

Skapad av: Skapad av: Olle Danielsson 2022-04-26

Redigerad av:

Kostnader i 2023 års värde exklusive moms.

DEL	PRIO 1	PRIO 2	PRIO 3
BYGG	112300	68000	435000
RUM	27000	0	0
INSTALLATION	0	15300	0
TOTALT	139300	83300	435000

Budget åtgärder

Förråd, Bocksboda 1:8

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21

Redigerad av:

Historik

Byggnad delvis uppförd på 1880-talet. Det är mycket möjligt att timmer från byggnader på den äldre gårdsplatsen vid Hyttebacken återanvänts. Underlagstaket är av ålderdomlig konstruktion med störar och näver. Kontinuerliga förändringar och renoveringar har gjorts genom åren, bland annat tillbyggnad av garage i söder på 1970-tal. Åtgärder på fasader och golvbjälklag genomfördes 2016. I samband med fasad- och konstruktionsarbeten 2016 togs en dörr på byggnadens östgavel bort.

Allmän beskrivning, exteriört

Byggnaden har en bod i väst, lada/förvaringsrum i mitten och vedbod åt öst. Byggnaden ligger i en sluttning åt söder och vilar på en grund av natursten samt stolpar. Boddelen i väst är timrad med släta knutar som är täckta av knutbrädor. Östra delen har en enkel stolpverksstomme stomme med stående hörnstoplar och snedsträvor av rundstörar, men ett gavelröste av liggtimmer. Panelen är varierande med gles slätpanel samt lockpanel. Lockpanelen i norr är en blandning av bakar och okantade brädor samt panel med något modernare uttryck från 2016. Slät panel mot söder delvis vankantad. Panelen har spår av att den en gång varit rödfärgad men är idag stort sett grånad. Sadeltak med åskonstruktion. Taket är belagt med modern trapetskorrugerad svart plåt och under ligger en ålderdomlig konstruktion i form av runda störar och näver. Åt söder finns ett traktorgarage av enkel regelkonstruktion med sågad slät panel.

Byggnaden sedd från nordöst. Östra och norra fasaderna. (Fredriksson arkitektkontor).

Södra fasaden. Inbrädning under byggnaden utförd 2016. (Fredriksson arkitektkontor).

Gavelfasad åt väst till vänster. Östra gavelfasaden åt höger. 2016 försvann in dörröppning på den östra gaveln. (Fredriksson arkitektkontor).

Bod i väst till vänster. Vedbod till höger. (Fredriksson arkitektkontor).

Verktugsbod mitt i byggnaden. (Fredriksson arkitektkontor).

Garagets interiör. (Fredriksson arkitektkontor).

Förråd, Bocksboda 1:8

Byggdelar

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21
Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

BYGGNADSDEL	UTFÖRANDE/MATERIAL	YTBEHANDLING	UTFÖRDA ÅTGÄRDER	ÅR	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER	ÅTGÄRDSFÖRSLAG	PRIORIO	KOSTNADPRIO 1	KOSTNADPRIO 2	KOSTNADPRIO 3
ALLMÄNT	Byggnadens äldre del är indelad i tre separata rum som inte har inbördes öppningar sinsemellan. I söder finns den tillbygda garagebyggnaden som också endast har entré utifrån. Utförandet är typiskt för lantbrukets äldre ekonomibyggnader.										
MARK											
Omgivning	Marken mot norr utgörs av den högt liggande fågården vid Hyttebacken. Närmast byggnadens mittdel åt norr finns en svacka i marken.					I svackan har grunden delvis rasat ned. Tendens till uppväxt av sly och annan växtlighet.	Sly och annan växtlighet hålls undan från byggnaden.	2			
STOMME											
Grund	Kallmurad stengrund i form av mur och stenplintar					Stenmuren mot söder är delvis utfallen. Grund mot norr har också kalvat in något vid svacka.	Utfallna stenar i söder läggs på plats. Stengrund kompletteras i norr.	2		60000	
Trossbotten	Den timrade delen i väst har ett isolerat golv med trossbotten och fyllning av spån.				Kan tyda på att boden varit bebodd vid något tillfälle.	Saknas inbyggnad av trossbotten och golvisoleringen är öppen mot söder. Sannolikt boplatz för gnagare.	Åtgärdas ej	5			

Byggsdelar

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärds ej Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

[illegible]

Förråd, Bocksboda 1:8

Byggsdelar

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21
Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

BYGGNADSDEL	UTFÖRANDE/MATERIAL	YTBEHANDLING	UTFÖRDA ÅTGÄRDER	ÅR	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER	ÅTGÄRDSFÖRSLAG	PRIOR	KOSTNAD PRIOR 1	KOSTNAD PRIOR 2	KOSTNAD PRIOR 3
Fasad i väst	Fasad av liggtimmer.	Spår av röd slamfärg.				Solsprickor i timmer. Acceptabelt skick.	Hela byggnaden rödfärgas med slamfärg. Rivning av panel för grunden. Städning av utrymme under huset.	2		90000	
Fasad i norr	Lockpanelen i norr en blandning av bakar och okantade brädor samt panel med modernare uttryck.	Spår av röd slamfärg på äldre delar. Järnvitriol på senare tillkomna brädor.	Delvis bytt 2016	2016			Infästning av lösa panelbrädor. Fasad rödfärgas med slamfärg.	2			
Fasad i öst	Fasad av stående sågat och grånat plank. Gavelröste av liggtimmer.	Järnvitriol på senare tillkommen panel.		2016	Entrédörr på denna gavel avlägsnades 2016	Rötskador på gavelröste, annars acceptabelt skick.	Återöppna dörr. Rödfärgning av fasaden.	2		12000	

Förråd, Bocksboda 1:8

Byggsdelar

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21

Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

[illegible]

Förråd, Bocksboda 1:8

Byggdelar

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21
Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

BYGGNADSDEL	UTFÖRANDE/MATERIAL	YTBEHANDLING	UTFÖRDA ÅTGÄRDER	ÅR	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER	ÅTGÄRDSFÖRSLAG	PRIO	KOSTNAD PRIO 1	KOSTNAD PRIO 2	KOSTNAD PRIO 3
Tak	Tak täckt av trapetskorrugerad svart plåt. Under ligger näver på ett underlag av rundstörar infäst i ett grövre fotträ.	Obehandlad			Ålderdomlig takkonstruktion. Idag ovanlig.	Takfotsträn som håller det äldre nävertaket är på flera ställen kraftigt rötskadade. Vissa skador förekommer i nävertäckning och i granstörarna som utgör underlagstaket.	Plåttak och näver lyfts av för åtgärder på den äldre konstruktion. Undertaket ses över och skadade störar byts mot nya lika befintliga. Rötskadade fotträ byts till nya lika befintliga. Taket täcks på nytt med näver. Lämpligt sätt att hålla nere näver utarbetas i samråd med kunnig hantverkare. Täckning av plåt på nytt.	2		300000	
AVVATTNING											
Hängrännor	Finns ej						Ingen åtgärd	5			
Stuprör	Finns ej						Ingen åtgärd	5			

Förråd, Bocksboda 1:8

Byggsdelar

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21
Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

BYGGNADSDEL	UTFÖRANDE/MATERIAL	YTBEHANDLING	UTFÖRDA ÅTGÄRDER	ÅR	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER	ÅTGÄRDSFÖRSLAG	PRIO	KOSTNAD PRIO 1	KOSTNAD PRIO 2	KOSTNAD PRIO 3
DÖRRAR											
Utrymme under grund	Lucka av trä med samma utformning som omgivande panel finns i söder och leder in under byggnad.			2016	Uppförd 2016 tillsammans med intäckning av grunden.		Lucka rivs tillsammans med panelinklädnad för grunden	2			
Norr	Dörrar av plankkonstruktion. stående plank på äldre konstruktion av naror och tvärså. Äldre återbrukad beslagning.	Obehandlade	Träpanel i dörrar bytta 2016.	2016	Ett smitt lås är sannolikt från 1700-tal. Dörren till västra boden har en låsmekanism av trä genom stommen.	Dörrpanelen är bytt för att anpassas till byggnadens sättning. Rostande beslagning. Renovering inte färdigställd 2016.	Nyckelhål i dörr tas upp. Beslagning rostskyddas med linolja. Dörrar rödfärgas med fasad.	2		6000	
Söder	Enkla dörrar av plank med naror och tvärså på insidan.				Uppfört 1977	Rostande beslagning.	Beslagning rostskyddas med linolja.				
FÖNSTER											
Allmänt	Fönster saknas i byggnaden.										
KOSTNAD ÅTGÄRDER									0	518000	0
									PRIO 1	PRIO 2	PRIO 3

Förråd, Bocksboda 1:8

Rumsbeskrivning

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21
Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

RUM/BYGGDEL	UTFÖRANDE/MATERIAL	YTBEHANDLING	UTFÖRD ÅTGÄRD	ÅR	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER	ÅTGÄRDSFÖRSLAG	PRIO	KOSTN. PRIO1	KOSTN. PRIO2	KOSTN. PRIO3
ALLMÄNT	Rummen i byggnaden är separata med egen entré utifrån. I byggnaden finns en mängd äldre föremål, vissa av kulturhistoriskt värde.										
Utrymme under förrådslänga											
ALLMÄNT	Kryptrymme med synlig stengrund och golvbjälklag, dels av timme roch dels av reglar.	Obehandlat	Bottenbjälklaget förstärkt med byggreglar.			Regelförstärkning är inte anpassad till byggnadens ursprungliga konstruktion.	På sikt bör den bytas av förstärkning bestående av stock eller sparrar.	4			
Förvaringsbod											
GOLV	Mönstrat linoleumgolv, antagligen lagt på ett äldre plankgolv.				Sannolikt från 1930-tal.	Skräpigt, golvet täckt av diverse föremål och svårt att statusbedöma.	Städas. Plan bör upprättas för inventarier av sakkunnig. Vissa föremål kan ha ett högt kulturhistoriskt värde.	2		3 000	

Förråd, Bocksboda 1:8

Rumsbeskrivning

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21

Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärds ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

RUM/BYGGDEL	UTFÖRANDE/MATERIAL	YTBEHANDLING	UTFÖRD ÅTGÄRD	ÅR	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER	ÅTGÄRDSFÖR SLAG	PRIO	KOSTN. PRIO 1	KOSTN. PRIO 2	KOSTN. PRIO 3
SOCKLAR	Enkel slät omålad sockel av trä.					Gnagarhål i sydöst.	Lokalt byte/ lagning av hål	2		3 000	
VÄGGAR	Väggar av omålat skivmaterial.					Gnagarhål i sydöst.	Lokalt byte/ lagning av hål	2			
TAKLIST	Slät trälist	Omålad				Acceptabelt skick	Ingen åtgärd	5			
TAK	Sentida innertak av furu.	Omålat				Acceptabelt skick	Ingen åtgärd	5			
DÖRRAR	Se flik Byggsdelar										
LOFT	På loftet är takkonstruktionen frilagd. Här finns äldre föremål, bla fönsterbågar, vävstolsdelar och gammal gungstol.					Skräp	Städas	4			
Lada/Verktygsbod											
GOLV	Träggolv av furu.	Obehandlat	Sannolikt bytt 2016			Acceptabelt skick	Ingen åtgärd	5			
VÄGGAR	Består av byggnadens ytterväggar av panel i norr och söder. Frilaggt timmer i väst och panel i öst.	Obehandlat	Panel i öst bytt 2016		Timmer är återbrukat. Övre del av gavelröste är kraftigt mörknat. Möjligen ytbehandlat med tjära för länge sedan.	Acceptabelt skick	Ingen åtgärd	5			

Förråd, Bocksboda 1:8

Rumsbeskrivning

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21
Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

RUM/BYGGDEL	UTFÖRANDE/MATERIAL	YTBEHANDLING	UTFÖRD ÅTGÄRD	ÅR	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER	ÅTGÄRDSFÖRSLAG	PRIO	KOSTN. PRIO1	KOSTN. PRIO2	KOSTN. PRIO3
TAK	Öppet tillnock. Byggnadens undertak är frilagt och synligt. Se flik Byggdelar.	Obehandlat			Ålderdomlig konstruktion		Se utvändigt åtgärd	2			
DÖRRAR	Portar av stående plank med tvärså och naror.		Plankor bytta 2016		Mycket gammalt smidesås.		Se utvändigt åtgärd				
ÖVRIGT	Utrymmet innehåller flera äldre, fina och praktiska redskap. Bör sorteras och ordnas så de inte skadas.				Rummet som ursprungligen kan ha varit en lada. Innehåller redskap och verktyg för skötsel av gårdens marker som delvis används än i dag.		Sorteras och städas. Plan bör upprättas för inventarier av sakkunnig. Vissa föremål kan ha ett högt kulturhistoriskt värde.	2		3 000	
Vedbod											
GOLV	Golv av furuplank.					Acceptabelt skick. Eventuella skador dolda under ved.	Förrådet bör innehålla mindre ved.	2			

Förråd, Bocksboda 1:8

Rumsbeskrivning

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21

Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

RUM/BYGGDEL	UTFÖRANDE/MATERIAL	YTBHANDLING	UTFÖRD ÅTGÄRD	ÅR	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER	ÅTGÄRDSFÖRSLAG	PRIO	KOSTN. PRIO 1	KOSTN. PRIO 2	KOSTN. PRIO 3
VÄGGAR	Ytterpanel frilagd invändigt. Mellanvägg av panel mot väst.		Ny panelvägg i väst 2016			Ved trycker delvis mot väggar.	Minska vedmängd	2			
TAK	Består av byggnadens undertak, se flik Bygghet.										
DÖRRAR	Ledad port med två dörrblad som hänger samman. Stående plank med tvärlå och naror.					Rostangrepp på beslagning.	Se utvändigt åtgärd.				
ÖVRIGT	Vedboden innehåller mycket stora mängder ved. Aktsamhet bör framöver visas för hur mycket som förvaras här inne så den inte överlastas som den gjorts i dagsläget och med sin tyngd äventyrar byggnadens konstruktion.					Tyngden av veden skadar byggnadens konstruktion.	Boden töms till en tredjedel på ved för att lätta på tyngden i byggnaden.	2			
Traktorgarage åt söder											
GOLV	Grus och jord					Acceptabelt skick.	Ingen åtgärd	5			
FÖNSTER	Igenspikat öppning finns mot väster. Innehåller idag iget fönster men kan ha gjort.					Acceptabelt skick.	Fönsterbåge kan monteras i öppning som så önskas.	4			
VÄGGAR	Panelens insida frilagd.	Omålad				Acceptabelt skick.	Ingen åtgärd	5			

Förråd, Bocksboda 1:8

Rumsbeskrivning

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21
Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

RUM/BYGGDEL	UTFÖRANDE/MATERIAL	YTBEHANDLING	UTFÖRD ÅTGÄRD	ÅR	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER	ÅTGÄRDSFÖR SLAG	PRIO	KOSTN. PRIO 1	KOSTN. PRIO 2	KOSTN. PRIO 3
TAK	Regelkonstruktion och korrugerad plåt synlig invändigt					Acceptabelt skick.	Ingen åtgärd	5			
DÖRRAR	Portar av stående plank med tvärså och naror invändigt.					Acceptabelt skick.	Ingen åtgärd	5			
ÖVRIGT	Garaget innehåller mängder av redskap och blandade föremål samt skräp					Delvis skräpigt.	Utrymmet bör städas, sorteras och skräp slängas.	2		3 000	
KOSTNAD ÅTGÄRDER									0	12 000	0
									PRIO 1	PRIO 2	PRIO 3

Förråd, Bocksboda 1:8

Installationer

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21

Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

TYP/OBJEKT	UTFÖRANDE/MANÖVRERING	ÅR	UTFÖRDA ÅTGÄRDER/ ARKIVREFERENS	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER/FUN KTION/ SÄKERHET	ÅTGÄRDSFÖRSLAG/ BESIKTNINGAR	PRIO	KOSTNAD PRIO 1	KOSTNAD PRIO 2	KOSTNAD PRIO 3
VÄRME	Värmeinstallation saknas.									
EL										
Allmänintryck av elinstallation	Enkel och realtivt modern installation. Möjligen gjord 2016.		El delvis bytt 2016		Acceptabelt skick.	Ingen åtgärd	5			
Centraler	Matning kommer sannolikt från stolpe utanför									
Jordfelsbrytare	Saknas									
Ledningssystem	Modernare		Sannolikt bytt 2016		Acceptabelt skick.	Ingen åtgärd	5			
Belysning invändigt	Glasglob med porslinssockel i västra boden				Acceptabelt skick.	Ingen åtgärd	5			
VATTEN										
Allmänintryck av rör- installationen	Inget vatten finns indraget i byggnaden									
VENT										
Allmänintryck av ventilation	Passiv ventilation.									
KOSTNAD ÅTGÄRDER								0	0	0
								PRIO 1	PRIO 2	PRIO 3

Förråd, Bocksboda 1:8

Utförda åtgärder

[illegible]

Förråd, Bocksboda 1:8

Skapad av: Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21

Redigerad av:

Kostnader i 2023 års värde exklusive moms.

DEL	PRIO 1	PRIO 2	PRIO 3
BYGG	0	518000	0
RUM	0	12000	0
INSTALLATION	0	0	0
TOTALT	0	530000	0

Budget åtgärder

Garage, Bocksboda 1:8

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21

Redigerad av:

Historik

Garagebyggnaden är troligen uppförd under 1950-60-tal.

Allmän beskrivning, exteriört

Garagebyggnaden ligger i öst strax utanför själva gårdsmiljön vid Hyttebacken, men i nära anslutning till lada och traktorgarage på andra sidan vägen. Byggnaden är en enkel oisolerad regelverkskonstruktion på betongplintar med fasad av stående plank, under ett sadeltak belagt med omålad pannplåt. Dubbelporten är utförd med en stående lockpanel och ett invändigt ramverk samt naror och tvärså. Ytan som byggnaden står på är antagligen delvis utgrävd ur omgivande högre skogsmark som ligger högt öster och norr om byggnaden.

Garaget; Långsida sedd från väster (Fredriksson arkitektkontor).

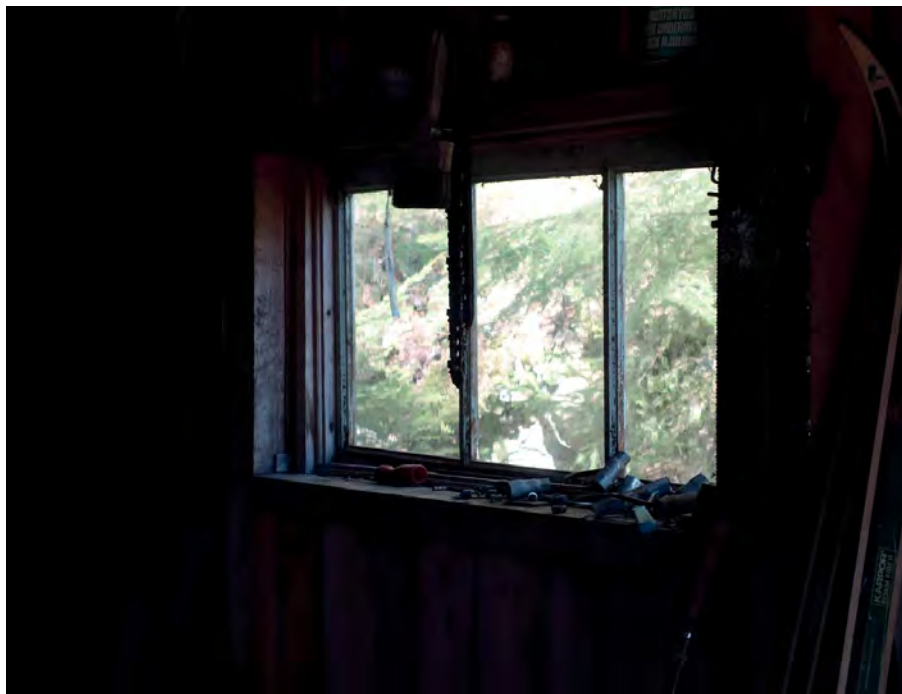
Garaget; Gavel sedd från söder. (Fredriksson arkitektkontor).

Garaget; Långsida sedd från skogen i öster och gavel sedd från skogen i norr. (Fredriksson arkitektkontor).

Garaget invändigt.. Skräp blandat med bra verktyg och fina bruksföremål.. (Fredriksson arkitektkontor).

Garaget invändigt; gamla återbrukade bågar och undersidan av yttertakets galvaniserade pannplåt. (Fredriksson arkitektkontor).

Garage, Bocksboda 1:8

Byggsdelar

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21

Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

BYGGNADSDEL	UTFÖRANDE/MATERIAL	YTBEHANDLING	UTFÖRDA ÅTGÄRDER	ÅR	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER	ÅTGÄRDSFÖRSLAG	PRIORITET	KOSTNAD PRIORITET 1	KOSTNAD PRIORITET 2	KOSTNAD PRIORITET 3
ALLMÄNT											
MARK											
Omgivning	Ytan som byggnaden står på är antagligen delvis utgrävd ur omgivande högre skogsmark som ligger högt öster och norr om byggnaden.					Runt byggnaden har löv och annat organiskt material byggt på och skapar en något förhöjd marknivå i norr och öst. Även träd växer för nära in på.	Löv och annat organiskt material runt byggnaden krattas bort. Träd nära in på tas ned och förhöjd grässvål grävs bort för att skapa marknivå lägre än fasad.	2		6000	
STOMME											
Grund	Grunden utgörs av betongplintar.	Obehandlade				Acceptabelt skick.	Ingen åtgärd	5			
Stomme	Stomme av regelkonstruktion i trä.	Obehandlad				Acceptabelt skick.	Ingen åtgärd	5			
FASAD											
Fasad	Fasad av stående sågad panel.	Fasaden har spår av rödfärgning.				Acceptabelt skick.	Borstar och målas med falu rödfärg.	2		30000	
YTTERTAK											

Garage, Bocksboda 1:8

Byggdelar

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21
Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

BYGGNADSDEL	UTFÖRANDE/MATERIAL	YTBEHANDLING	UTFÖRDA ÅTGÄRDER	ÅR	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER	ÅTGÄRDSFÖRSLAG	PRIO	KOSTNAD PRIO 1	KOSTNAD PRIO 2	KOSTNAD PRIO 3
Tak	Omålad pannplåt fäst med kamspik.					En del av kamspiken behöver fästas bättre eller bytas. Annars acceptabelt skick. Vindskivorna har spår av flagad vit färg.	Infästningar med kamspik ses över och åtgärdas. Vindskivor skrapas och målas med linoljefärg i vit kulör.	2		60000	
AVVATTNING											
Hängrännor	Hängrännor finns ej						Ingen åtgärd	5			
Stuprör	Stuprör finns ej						Ingen åtgärd	5			
Fönsterbleck	Fönsterbleck finns ej						Ingen åtgärd	5			
DÖRRAR											
Garageport åt söder	Dubbelporten är utförd med en stående omålad lockpanel och ett invändigt ramverk samt naror och tvärså.					Acceptabelt skick.	Portarna oljas i samband med rödfärgning.	2		2000	
FÖNSTER											
	Byggnaden har fönster åt väster, norr och öster Fönstren är liggande, enluft med tre rutor i varje och ej öppningsbara. Bågarna uppvisar spår av att ha varit vita.				Fönsterbågar som är äldre än garaget och återanvänts.	Kitt och färg saknas på bågarna.	Fönstren renoveras, kittas med linoljekitt och målas med linoljefärg i vit kulör.	2		11000	

Garage, Bocksboda 1:8

Bygghälsö

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21
Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

BYGGNADSDEL	UTFÖRANDE/MATERIAL	YTBEHANDLING	UTFÖRDA ÅTGÄRDER	ÅR	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER	ÅTGÄRDSFÖRSLAG	PRIORITET	KOSTNAD PRIORITET 1	KOSTNAD PRIORITET 2	KOSTNAD PRIORITET 3
KOSTNAD ÅTGÄRDER									0	109000	0
									PRIORITET 1	PRIORITET 2	PRIORITET 3

Garage, Bocksboda 1:8

Rumsbeskrivning

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21
Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

RUM/BYGGDEL	UTFÖRANDE/MATERIAL	YTBEHANDLING	UTFÖRD ÅTGÄRD	ÅR	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER	ÅTGÄRDSFÖRSLAG	PRIO	KOSTN. PRIO 1	KOSTN. PRIO 2	KOSTN. PRIO 3
ALLMÄNT											
Garage											
GOLV	Asfalterat					Skräpigt	Sopas rent	2			
VÄGGAR	Innerväggar saknas. Se beskrivning av fasad under flik Byggdelar.					Acceptabelt skick	Ingen åtgärd	5			
TAK	Undertak saknas. Pannplåt synlig underifrån.				Äldre galvaniserad plåt.	Acceptabelt skick	Ingen åtgärd	5			
DÖRRAR	Se beskrivning av portar under flik Byggdelar.	Obehandlade				Acceptabelt skick	Ingen åtgärd	5			
FÖNSTER	Se beskrivning av fönster under flik Byggdelar.	Målade invändigt				Acceptabelt skick	Ingen åtgärd	5			
ÖVRIGT	Garaget är skräpigt och rörigt med en blandning av skräp, skrot och bra verktyg.						Garage gås igenom, sorteras, rensas och städas.	2			
KOSTNAD ÅTGÄRDER									0	0	0
									PRIO 1	PRIO 2	PRIO 3

Garage, Bocksboda 1:8

Installationer

Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21
Redigerad av:

Prioriteringsnivå brister: 1. Akut åtgärd 2. Åtgärd inom tre år 3. Åtgärd inom tio år 4. Estetisk åtgärd 5. Åtgärdas ej

Kostnad anges i 2023 års värde exkl. moms

TYP/OBJEKT	UTFÖRANDE/MANÖVRERING	ÅR	UTFÖRDA ÅTGÄRDER/ ARKIVREFERENS	KULTURHISTORIA	STATUS/BRISTER/FUN KTION/ SÄKERHET	ÅTGÄRDSFÖRSLAG/ BESIKTNINGAR	PRIO	KOSTNAD PRIO 1	KOSTNAD PRIO 2	KOSTNAD PRIO 3
EL										
Allmänintryck av elinstallation	Elinstallationer är till synes relativt moderna.				Acceptabelt skick					
Centraler	Saknas. El matas utifrån									
Jordfelsbrytare	Jordfelsbrytare saknas.									
Ledningssystem	Relativt modern.									
Belysning invändigt	Globarmatur i norr.				Acceptabelt skick					
Belysning utvändigt	Väggmonterad glob med porslinssockel.				Acceptabelt skick					
Ljus, ljusmanövrering	Brytare invändigt.									
Brister	Inga upptäckta									
VENT										
Allmänintryck av ventilation	Passiv ventilation.									
KOSTNAD ÅTGÄRDER								0	0	0
								PRIO 1	PRIO 2	PRIO 3

Garage, Bocksboda 1:8

Utförda åtgärder

[illegible]

Garage, Bocksboda 1:8

Skapad av: Skapad av: Olle Danielsson 2022-03-21

Redigerad av:

Kostnader i 2023 års värde exklusive moms.

DEL	PRIO 1	PRIO 2	PRIO 3
BYGG	0	109000	0
RUM	0	0	0
INSTALLATION	0	0	0
TOTALT	0	109000	0

Budget åtgärder